

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Materiál na rokovanie
Národnej rady Slovenskej republiky

Číslo: UV-27673/2013

779

Návrh

Súhrnnej výročnej správy Slovenskej republiky za rok 2012

Obsah materiálu:

1. Návrh uznesenia NR SR
2. Predkladacia správa
3. Vlastný materiál

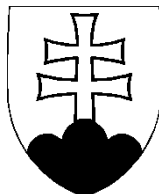
Predkladá:

Robert Fico
predseda vlády
Slovenskej republiky

Bratislava november 2013

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VI. volebné obdobie

Návrh

Číslo

UZNESENIE NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 2013

k Súhrnnej výročnej správe Slovenskej republiky za rok 2012

Národná rada Slovenskej republiky

A. berie na vedomie

Súhrnnú výročnú správu Slovenskej republiky za rok 2012, podľa ktorej k 31. decembru 2012

- a) schodok verejnej správy Slovenskej republiky v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu (ESA 95) podľa údajov zverejnených Eurostatom 21. októbra 2013 dosiahol 3 230 103 tis. eur, čo predstavuje 4,5 % hrubého domáceho produktu;
- b) konsolidovaný dlh verejnej správy Slovenskej republiky podľa údajov v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu (ESA 95) zverejnených Eurostatom 21. októbra 2013 dosiahol 37 244 523 tis. eur, čo predstavuje 52,4 % hrubého domáceho produktu;
- c) konsolidované aktíva súhrnného celku verejnej správy Slovenskej republiky dosiahli 57 184 386 tis. eur, konsolidované pasíva 57 184 386 tis. eur a konsolidovaný výsledok hospodárenia po zdanení -4 338 479 tis. eur.

Predkladacia správa

Súhrnná výročná správa Slovenskej republiky za rok 2012 sa predkladá na základe zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Historicky prvú výročnú správu Slovenskej republiky zostavilo Ministerstvo financií SR za rok 2011, ktorá bola prerokovaná v Národnej rade SR v novembri 2012.

Súhrnná výročná správa predstavuje komplexný dokument zostavený na najvyššej úrovni národného výkazníctva za verejnú správu a obsahuje informácie o hospodárení subjektov verejnej správy v metodike ESA 95, informácie požadované ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti a súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy SR za rok 2012.

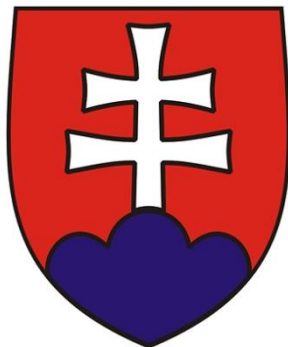
Dokument obsahuje viaceré pohľady na hodnotenie verejných financií, či už z pohľadu metodiky ESA 95, účtovného hľadiska súhrnného celku alebo z pohľadu konceptu čistého bohatstva krajiny. Oproti roku 2011 sa rozsah správy rozšíril a zvýšila sa aj údajová základňa a tým aj vypovedacia schopnosť správy. Po prvý krát je v Súhrnnej výročnej správe SR za rok 2012 vyčíslený odhad čistého bohatstva krajiny a novými údajmi sú aj štrukturálne saldo verejných financií, čistý dlh krajiny a vyhodnotenie cieľov stratégie riadenia dlhu.

Významný vplyv na kvalitu údajov mal aj vykonaný audit konsolidovaných účtovných závierok subjektov verejnej správy za účtovné obdobia 2010 a 2011, audity konsolidovaných účtovných závierok zostavených k 31.12.2012 sa finalizujú v týchto dňoch. Aj na základe výsledkov auditov bude Ministerstvo financií SR v budúcnosti priebežne zdokonaľovať legislatívu účtovníctva a výkazníctva s cieľom pozitívne vplývať na údajovú základňu Súhrnnej výročnej správy, aby bola vhodným a hodnoverným základom pre hodnotenie finančnej pozície a hospodárenia našej krajiny podľa rôznych metodík a požiadaviek ich používateľov.

Predložená Súhrnná výročná správa Slovenskej republiky za rok 2012 predstavuje nelegislatívny faktografický materiál, ktorý v súlade s čl. 10 ods. 7 smernice na prípravu a predkladanie materiálov na rokovanie vlády SR nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. Nemá negatívny finančný vplyv na štátny rozpočet, rozpočty obcí, rozpočty vyšších územných celkov ani na rozpočty ostatných subjektov verejnej správy, rovnako nemá vplyv na životné prostredie, negatívne ekonomické vplyvy, negatívne vplyvy na zamestnanosť ani na tvorbu pracovných miest a na informatizáciu spoločnosti.

Neobsahuje skutočnosti, ktoré sú predmetom utajenia podľa zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov a Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 216/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností. Je možné ju sprístupniť podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

**Súhrnná výročná správa
Slovenskej republiky
za rok 2012**

október 2013

Vážené dámy a páni,

predložená súhrnná výročná správa Slovenskej republiky za rok 2012 obsahuje okrem vyhodnotenia hospodárenia verejnej správy v metodike ESA 95 a súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy zostavenej podľa princípov medzinárodných účtovných štandardov pre verejný sektor po prvý krát aj vyhodnotenie hospodárenia verejnej správy v súlade s požiadavkami ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Oproti minulému roku, kedy sme prvý krát v histórii Slovenskej republiky zostavili a predložili súhrnnú výročnú správu, sa rozsah informácií významne rozšíril o také ukazovatele ako čistý dlh, čisté bohatstvo, jednorazové efekty, či štrukturálne saldo. Verím, že rozšírením informácií sa zvýšila hodnota súhrnnej výročnej správy pre tých, ktorí sa zaujímajú o stav a vývoj hospodárenia verejných financií v našej krajine.

Vypovedacia a analytická hodnota vyššie vymenovaných ukazovateľov však priamo súvisí s kvalitou údajovej základne na úrovni všetkých účtovných jednotiek, ktoré tvoria súhrnný celok. Účtovné závierky jednotiek samosprávy ako aj obchodných spoločností tvoriacich súhrnných celok sú dlhodobo overované nezávislým audítorom v súlade so zákonom o audítoroch, pre konsolidované účtovné závierky jednotiek štátnej správy takáto povinnosť však ešte pred pár rokmi neexistovala. V súlade s platnou legislatívou bol preto v priebehu roka 2012 po prvý krát realizovaný audit konsolidovaných účtovných závierok ministerstiev a konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy, zostavených k 31.12.2010 a 31.12.2011. Audity konsolidovaných účtovných závierok za rok 2012 sa finalizujú v týchto dňoch. Prvé audity v ústrednej štátnej správe identifikovali, podľa očakávaní, množstvo chýb a nedostatkov. Niektoré z nich boli odstrániteľné jednoducho a rýchlo, čo potvrdili aj audity za neskoršie obdobia. Niektoré sú však systémového charakteru a ich odstránenie bude súvisieť s celkovým nastavením súčasných účtovných procesov a dôsledkom ich decentralizácie na jednotlivé kapitoly štátneho rozpočtu.

Aj na základe výsledkov auditov bude Ministerstvo financií SR priebežne zdokonaľovať legislatívu účtovníctva a výkazníctva a príslušné nadrezortné informačné systémy, čím sa postupne bude kvalita údajovej základne zvyšovať tak, aby bola vhodným a hodnoverným základom pre hodnotenie finančnej pozície a hospodárenia našej krajiny podľa rôznych metodík a požiadaviek ich používateľov.

Peter Kažimír
podpredseda vlády a minister financií

Obsah

Úvod.....	1
Zhrnutie – kľúčové údaje	4
1. Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 95	5
1.1. Saldo verejnej správy	5
1.2. Dlh verejnej správy	10
1.3. Porovnanie salda a dlhu verejnej správy v rámci Európskej únie	12
1.4. Rozdiely medzi októbrovou a aprílovou notifikáciou údajov o hospodárení verejnej správy ..	13
1.5. Rozdiely medzi metodikami ESA 2010 a ESA 95	14
2. Hospodárenie verejnej správy – požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti.....	17
2.1. Bilancia rozpočtu verejnej správy	17
2.1.1. Príjmy verejnej správy	17
2.1.2. Výdavky verejnej správy	20
2.2. Jednorazové vplyvy, štrukturálne saldo a konsolidačné úsilie	22
2.3. Dlh verejnej správy (čistý)	24
2.4. Vyhodnotenie stratégie riadenia štátneho dlhu za rok 2012	25
3. Čisté bohatstvo	28
3.1. Koncept čistého bohatstva.....	28
3.2. Odhad čistého bohatstva za rok 2012	31
4. Komentár k súhrnnej účtovnej závierke verejnej správy Slovenskej republiky za rok 2012	41
4.1. Štruktúra súhrnného celku verejnej správy v roku 2012	43
4.2. Komentár k najvýznamnejším položkám súhrnnej účtovnej závierky	47
4.2.1. Súvaha	47
4.2.2. Výkaz ziskov a strát.....	60
Zoznam skratiek názvov a zákonov	64
Slovník odborných pojmov	65

Príloha č. 1 Prehľad hospodárenia podnikov štátnej správy a Fondu národného majetku

Príloha č. 2 Súhrnná účtovná závierka verejnej správy SR za rok 2012

Úvod

Slovenská republika vznikla 1. januára 1993 na základe ústavného zákona o zániku ČSFR č. 542/1992 Zb. Z hľadiska politického systému je Slovenská republika parlamentnou demokraciou s ústavným systémom pozostávajúcim z ústavnej a zákonodarnej moci (reprezentovanej Národnou radou Slovenskej republiky), výkonnej moci (reprezentovanej prezidentom a vládou) a súdnej moci (reprezentovanej ústavným súdom a ostatnými súdmi). Štátnym jazykom je slovenský jazyk. Slovenská republika zaberá 49 035 km² a podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov, ktoré sa uskutočnilo v máji 2011, má 5 397 036 obyvateľov.

Súhrnná výročná správa SR (SVS alebo správa) je súhrnný dokument o hospodárení verejných financií Slovenska za predchádzajúci rok. SVS aktualizuje a dopĺňa údaje obsiahnuté v Štátnom záverečnom účte SR (ŠZÚ). ŠZÚ obsahuje najmä údaje o verejnej správe za predchádzajúci rok vykázané podľa jednotnej metodiky ESA 95 v rámci tzv. aprílovej notifikácie (do 1. apríla bežného roka) a SVS údaje v rámci tzv. októbrovej notifikácie (do 1. októbra bežného roka). Hlavnými cieľmi ŠZÚ je prezentácia údajov o hospodárení verejnej správy v metodike ESA 95 a porovnanie plánu rozpočtu verejnej správy s vykázanou skutočnosťou, a to v najskoršom možnom termíne. V čase zostavovania SVS je však dostupný širší okruh údajov a informácií, a preto je SVS oveľa komplexnejší dokument, ktorého cieľom je informovať o hospodárení verejných informácií za uplynulý rok z pohľadu všetkých hlavných konceptov a metodík.

Súhrnná výročná správa SR za rok 2012 je v poradí druhou správou. Oproti historicky prvej správe za rok 2011 sa v nej **výrazne rozšíril okruh údajov a informácií** v súlade s požiadavkami ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Ide predovšetkým o čisté bohatstvo, ale novinkami v správe sú aj jednorazové efekty, štrukturálne saldo, čistý dlh či vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia dlhu. V roku 2012 nastal veľký pokrok aj z pohľadu kvality údajov. V súlade s platnou legislatívou bol v priebehu roka 2012 **po prvý krát realizovaný audit konsolidovaných účtovných závierok ministerstiev a konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy**, zostavených k 31.12.2010 a 31.12.2011.

Výrazné rozšírenie rozsahu údajov a informácií obsiahnutých v SVS síce na jednej strane obohacuje informačnú hodnotu správy, ale na druhej strane kladie zvýšené nároky na čitateľa správy a používateľov údajov. Tohtoročná správa svojím komplexným pokrytím vývoja verejných financií z pohľadu viacerých metodík nemá v histórii Slovenska obdobu. Z tohto dôvodu správa nebola len rozšírená, ale došlo aj k viacerým formálnym úpravám, ktoré považujeme za dôležité. **Jazyk správy bol zjednodušený, prezentácia údajov v texte viac analytická, tabuľky sú prehľadnejšie.** Text v jednotlivých kapitolách neopisuje len vývoj jednotlivých údajov za verejné financie, ale zameriava sa aj na vzťah medzi jednotlivými údajmi a celkový analytický kontext informácií. Spomínané údaje, ktoré sú v správe prezentované vôbec prvý krát, sú v texte bližšie popísané aj z metodického pohľadu.

Za dôležitú pomôcku pre používateľov správy považujeme priložený **slovník odborných pojmov**, ktorý detailne ale zároveň zrozumiteľne vysvetľuje hlavné pojmy obsiahnuté v správe. Pojmy sú

v slovníku zoradené podľa poradia hlavných kapitol správy, čo uľahčuje čitateľovi orientáciu. Navyše pojmy, ktoré sú v texte uvedené prvýkrát, sú označené hviezdíčkou (*), ktorá naznačuje, že pojem je bližšie vysvetlený v slovníku. Cieľom je, aby sa súhrnná výročná správa stala hlavným referenčným zdrojom informácií nielen pre odborníkov, ale pre všetkých, čo sa zaujímajú o vývoj a stav verejných financií na Slovensku.

Hoci je text v maximálnej miere zjednodušený, výnimočnosť súhrnnej výročnej správy spočíva najmä v tom, že väčšina údajov v nej obsiahnutá je založená na štatistických metodikách (ESA) a overených účtovníckych a výkazníckych postupoch (výkazníctvo a účtovníctvo verejnej správy založené na medzinárodných účtovných štandardoch pre verejný sektor). Preto jednoduchosť a snaha o analytické podanie nemôže ísť na úkor presnosti textu, ktorý si vyžaduje prezentovaný typ údajov.

Špecifickosť správy spočíva aj v tom, že jej obsah a procesné postupy potrebné k zozbieraní prezentovaných údajov sú vo veľkej miere upravené legislatívou. V texte sú preto prítomné odvolávky na zákony, ktoré sú uvedené v skrátenej podobe, ich plné znenie môže čitateľ nájsť v **zozname skratiek názvov a zákonov**. V súhrnnej výročnej správe sa prelínajú najmä tri legislatívne normy:

- zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ktorý vymedzuje obsah súhrnnej výročnej správy, termíny jej spracovania a predloženia vláde a Národnej rade Slovenskej republiky;
- zákon o účtovníctve, ktorý pre účtovné jednotky verejnej správy ustanovuje povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku, pre Ministerstvo financií Slovenskej republiky povinnosť zostaviť na základe konsolidovaných účtovných závierok kapitol štátneho rozpočtu konsolidovanú účtovnú závierku ústrednej správy a na základe konsolidovaných účtovných závierok účtovných jednotiek verejnej správy súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy;
- ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý okrem údajov podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy ustanovuje aj ďalšie údaje a informácie, ktoré má súhrnná výročná správa obsahovať (výšku čistého bohatstva Slovenskej republiky, bilanciu rozpočtu verejnej správy, vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu, jednorazové vplyvy a hospodárenie podnikov štátnej správy).

V tejto publikácii sú použité tri koncepty hodnotenia verejných financií, ktoré sa od seba líšia rôznym pokrytím subjektov, ale aj typmi údajov, ktoré sú pre ne typické: **verejná správa, súhrnný celok verejnej správy a verejný sektor**. Tieto koncepty nemožno vnímať ako samostatné celky oddelené od seba metodikami definovanými hranicami, ale skôr ako tri pohľady na verejné financie, ktoré navzájom súvisia a dopĺňajú sa.

Súhrnná výročná správa je členená nasledovne:

- *Zhrnutie* prezentuje v koncentrovanej podobe najdôležitejšie údaje a informácie o hospodárení verejných financií Slovenskej republiky za rok 2012. Bližšie informácie možno nájsť v jednotlivých kapitolách správy.

- *V prvej kapitole* sú prezentované verejné financie z pohľadu sektorového členenia verejnej správy podľa metodiky ESA 95. Dôraz sa kladie na príspevok jednotlivých skupín subjektov verejnej správy k výsledku rozpočtového hospodárenia verejnej správy. Hlavnými údajmi tejto časti sú saldo a dlh verejnej správy.
- *Druhá kapitola* nadväzuje na prvú v tom, že obe hodnotia verejné financie z pohľadu sektora verejnej správy. Pokiaľ sa však prvá kapitola zameriava striktne na údaje v metodike ESA 95, ktoré sú obsahom októbrovej notifikácie, táto kapitola hodnotí vývoj verejnej správy najmä z pohľadu údajov, ktoré má obsahovať súhrnná správa na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Tieto údaje (bilancia rozpočtu verejnej správy, jednorazové vplyvy, štrukturálne saldo, čistý dlh) rozširujú analytický pohľad na hospodárenie verejnej správy nad rámec schodku a dlhu.
- *Tretia kapitola* rozširuje pohľad na verejné financie z verejnej správy na verejný sektor a jeho hlavný ukazovateľ čisté bohatstvo. Keďže ide o historický prvý odhad čistého bohatstva, dôraz je kladený na popis konceptu čistého bohatstva a jeho správnu interpretáciu.
- *Štvrtá kapitola* obsahuje komentár k súhrnnej účtovnej závierke verejnej správy Slovenskej republiky za rok 2012, ktorá sa zostavuje za súhrnný celok verejnej správy. Komentované sú najvýznamnejšie položky súvahy a výkazu ziskov a strát. Analýza sa zameriava na najväčšie zmeny, ktoré nastali oproti predchádzajúcemu roku 2011, za ktorý bola zostavená súhrnná účtovná závierka SR vôbec prvý krát.
- Súčasťou materiálu sú dve prílohy. *Príloha č. 1* sa viaže k tretej kapitole a obsahuje zoznam podnikov štátu a Fondu národného majetku, spolu s informáciami o ich dosiahnutom výsledku hospodárenia a výšky vlastného imania za roky 2010 – 2012. *Príloha č. 2* sa viaže k štvrtej kapitole a obsahuje súhrnnú účtovnú závierku za rok 2012.
- K materiálu je priložená aj jedna elektronická príloha, ktorá je zverejnená len na internete spolu s hlavným dokumentom. Elektronická príloha sa viaže ku prvej kapitole k časti o salde verejnej správy. Príloha obsahuje kvantifikáciu schodku verejnej správy Slovenskej republiky a jeho financovania v roku 2012 podľa jednotlivých subjektov v metodike ESA 95 (prechod od hotovostného schodku ku schodku v metodike ESA 95).

Zhrnutie – kľúčové údaje

- Verejná správa Slovenskej republiky hospodárila podľa metodiky ESA 95 v roku 2012 so **schodkom 3 230 103 tis. eur (4,5 % HDP)**. Celkové príjmy verejnej správy SR za rok 2012 podľa metodiky ESA 95 dosiahli 23 618 955 tis. eur a celkové výdavky verejnej správy SR za rok 2012 podľa metodiky ESA 95 dosiahli 26 849 058 tis. eur.
- **Hrubý dlh verejnej správy** podľa metodiky ESA 95 dosiahol k 31.12.2012 výšku **37 244 523 tis. eur (52,4 % HDP)**. Dlh verejnej správy sa v roku 2012 oproti roku 2011 zvýšil o 7 333 261 tis. eur, čo zodpovedá nárastu jeho podielu na HDP o 9 percentuálnych bodov. Hlavným faktorom nárastu dlhu bola výška hotovostného schodku štátneho rozpočtu vo výške 5,4 % HDP. Nárast dlhu o 2,9 % HDP bol spôsobený zvýšením hotovostnej rezervy v rámci systému štátnej pokladnice a záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z účasti na záchranných finančných mechanizmoch eurozóny prispeli k nárastu dlhu spolu vo výške 2,3 % HDP. Rast nominálneho HDP prispel k medziročnému zníženiu podielu dlhu na HDP o 1,3 percentuálneho bodu.
- V rámci **Európskej únie (28 krajín)** dosiahlo 8 krajín vyšší schodok a 18 krajín dosiahlo vyšší dlh verejnej správy ako Slovenská republika. Priemerný schodok EÚ 28 bol 3,9 % HDP a priemerný dlh verejnej správy EÚ 28 bol 85,1 % HDP.
- Výška **čistého bohatstva** verejného sektora k 31.12.2012 bola záporná a dosiahla hodnotu 234,3 % HDP. Najväčší vplyv na celkovú výšku čistého bohatstva mali absencia iných aktív, ktoré by mali v prípade ich zahrnutia do výpočtu pozitívny dopad, a odhadnuté implicitné záväzky súvisiace najmä so starnutím populácie (230 % HDP). Z hľadiska veľkosti implicitných záväzkov bola veľmi dôležitá prijatá reforma dôchodkového systému v roku 2012, ktorá znížila implicitné záväzky tohto systému približne o 109 % HDP. **Význam čistého bohatstva ako celku spočíva výlučne v sledovaní jeho medziročných zmien.** Metodika čistého bohatstva sa bude naďalej zdokonaľovať a rozširovať, aby vernejšie zobrazovala skutočný stav čistého bohatstva Slovenskej republiky.
- **Jednorazové vplyvy** znížili schodok vyčíslený v metodike ESA 95 o 0,2 % HDP, v rovnakej miere však zvýšili štrukturálny deficit. Fiškálna politika bola v minulom roku mierne reštriktívna, **štrukturálny deficit** klesol o menej ako 0,1 % HDP.
- **Čistý dlh verejnej správy** (hrubý dlh očistený o finančné aktíva) dosiahol výšku **46,7 % HDP**.
- **Hodnota aktív** ako aj **pasív** súhrnného celku verejnej správy je 57 184 386 tis. eur a medziročne vzrástli o 3 701 595 tis. eur (5,2% HDP). Z aktív vzrástli najmä položky dlhodobého majetku a finančných účtov, z pasív vzrástli najmä záväzky a záporný výsledok hospodárenia.
- V roku 2012 nastal veľký pokrok z pohľadu **dostupnosti a kvality údajov**. Prvý krát bolo vyčíslené čisté bohatstvo verejného sektora. Z pohľadu kvality údajov bol v priebehu roka 2012 po prvý krát realizovaný audit konsolidovaných účtovných závierok ministerstiev a konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy, zostavených k 31.12.2010 a 31.12.2011.

1. Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 95

V tejto časti sú prezentované verejné financie z pohľadu verejnej správy* podľa metodiky ESA 95*. Kapitola obsahuje údaje, ktoré sú predmetom októbrovej notifikácie*. Ide najmä o saldo a hrubý dlh verejnej správy.

Pri analýze salda verejnej správy sa dôraz kladie na príspevok jednotlivých skupín subjektov verejnej správy k výslednému saldu verejnej správy ako celku a na prechod z hotovostného salda na údaje v metodike ESA 95.

Analýza dlhu verejnej správy sa zameriava na príspevok faktorov, ktoré vysvetľujú jeho medziročnú dynamiku. Kapitola obsahuje údaje za saldo a dlh verejnej správy vo všetkých krajinách Európskej únie za rok 2012. Záverečná časť tejto kapitoly je venovaná prehľadu hlavných rozdielov medzi metodikami ESA 95 a ESA 2010*.

1.1. Saldo verejnej správy

Verejná správa Slovenskej republiky hospodárila v roku 2012 so **schodkom 3 230 103 tis. eur (4,5 % HDP)** podľa metodiky ESA 95. **Oproti roku 2011 sa schodok znížil o 0,6 % HDP.** K zníženiu schodku prispela najmä výdavková strana rozpočtu verejnej správy. Pokiaľ celkové príjmy klesli medziročne v pomere ku HDP o 0,1 % HDP, celkové výdavky klesli o 0,7 % HDP.

Verejná správa za rok 2012 vykázala hotovostné príjmy v celkovej sume 24 577 730 tis. eur, čerpanie výdavkov bolo na úrovni 27 760 233 tis. eur a schodok dosiahol výšku 3 182 503 tis. eur. Po zapracovaní úprav vychádzajúcich z metodiky ESA 95 bol vykázaný schodok 3 230 103 tis. eur, pričom negatívny vplyv malo najmä zahrnutie zmeny stavu pohľadávok, časového rozlíšenia prijatých úrokov a ostatného časového rozlíšenia spolu vo výške 224 991 tis. eur. Pozitívne bol schodok ovplyvnený predovšetkým zahrnutím zmeny stavu záväzkov 335 102 tis. eur, časového rozlíšenia daní a poistného v hodnote 87 262 tis. eur a časového rozlíšenia platených úrokov v hodnote 102 713 tis. eur.

Z pohľadu sektorového členenia sa na schodku najviac podieľala ústredná správa a v rámci nej štátny rozpočet so schodkom 3 701 419 tis. eur. Z ostatných subjektov prispeli najvýraznejšie ku schodku verejnej správy Fond národného majetku SR so schodkom 23 163 tis. eur a Slovenská konsolidačná, a.s. so schodkom 20 246 tis. eur. Naopak, subjekty, ktoré pomohli schodok verejnej správy najviac znížiť, boli štátne fondy s prebytkom 235 340 tis. eur, verejné zdravotné poistenie s prebytkom 153 591 tis. eur a Sociálna poisťovňa s prebytkom 94 317 tis. eur.

Saldo verejnej správy podľa podsektorov verejnej správy					
	ESA kód	2012 tis. eur	2012 % HDP	2011 % HDP	2010 % HDP
1. Verejná správa	S.13	-3 230 103	-4,5	-5,1	-7,7
2. Ústredná štátna správa	S.1311	-3 568 484	-5,0	-5,4	-6,7
3. Regionálna štátna správa	S.1312	-	-	-	-
4. Miestna štátna správa	S.1313	90 473	0,1	-0,1	-0,9
5. Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314	247 908	0,3	0,4	0,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

*Štátny rozpočet**

Spomedzi subjektov verejnej správy sa v najväčšej miere na príjmoch a výdavkoch verejnej správy podieľali príjmy a výdavky štátneho rozpočtu, účtov štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov, ktoré sú spravované štátnymi rozpočtovými organizáciami. Hotovostné príjmy štátneho rozpočtu dosiahli 11 830 036 tis. eur, výdavky sa čerpali vo výške 15 640 711 tis. eur, čo predstavuje schodok 3 810 675 tis. eur. Hotovostné príjmy a výdavky štátneho rozpočtu boli v nadväznosti na uplatnenie metodiky ESA 95 následne upravené. Pozitívny vplyv na schodok malo najmä zahrnutie časového rozlíšenia v sume 240 677 tis. eur, z toho zníženie záväzkov voči železničným spoločnostiam predstavovalo 232 062 tis. eur. K výraznejšiemu poklesu schodku prispelo taktiež zahrnutie časového rozlíšenia nákladových úrokov a diskontu vo výške 101 661 tis. eur. K nárastu schodku prispel kapitálový transfer zdravotníckym zariadeniam vo výške 130 000 tis. eur, transfer neziskovým inštitúciám (2 % z dane z príjmov právnických a fyzických osôb poukázané na verejnoprospešné účely) vo výške 44 695 tis. eur a časové rozlíšenie prijatých úrokov vo výške 77 867 tis. eur. Každoročne sa z celkovej sumy príjmov a výdavkov vylučujú EÚ toky zaradené do štátneho rozpočtu, ktoré boli v roku 2012 v sume 1 208 845 tis. eur.

Splátkou návratných finančných výpomocí v minulosti poskytnutých Vodohospodárskej výstavbe, a.s. sa zlepšil schodok štátnych finančných aktív o 27 008 tis. eur.

Miestna samospráva

- *Samosprávne kraje - vyššie územné celky (ďalej len „VÚC“)*

Hotovostné príjmy rozpočtových organizácií VÚC boli na konci roka 2012 vyčíslené v sume 1 118 239 tis. eur, výdavky vo výške 1 133 526 tis. eur, z čoho vyplýva schodok predstavujúci sumu 15 287 tis. eur. V nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 bolo hospodárenie VÚC vykázané ako schodkové vo výške 5 181 tis. eur (rok 2011: prebytok 4 135 tis. eur). Tento výsledok ovplyvnili najmä zmeny stavu pohľadávok a záväzkov, ďalej časové rozlíšenie daní a úrokov v sume 4 136 tis. eur, preklasifikovanie výdavku na splátku investičného dodávateľského úveru v Košickom VÚC a Banskobystrickom VÚC (5 969 tis. eur). Hospodárenie príspevkových organizácií VÚC zaradených do sektora verejnej správy za rok 2012 na hotovostnej báze sa skončilo s prebytkom 855 tis. eur, avšak podľa metodiky ESA 95 dosiahol prebytok výšku 7 462 tis. eur. Rozdiel vznikol najmä v dôsledku započítania zmeny stavu pohľadávok a záväzkov v sume 6 619 tis. eur.

▪ *Obce*

Príjmy obcí za rok 2012 predstavovali sumu 3 486 009 tis. eur a výdavky dosiahli výšku 3 404 743 tis. eur, z čoho vyplýva prebytok na hotovostnej báze vo výške 81 266 tis. eur. V obciach a ich rozpočtových organizáciách záväzky voči dodávateľom v roku 2012 klesli, čo malo pozitívny vplyv na schodok podľa metodiky ESA 95. Opačný efekt malo započítanie obstarania kapitálových aktív prostredníctvom finančného prenájmu (619 tis. eur). V nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 rozpočtový výsledok hospodárenia obcí predstavoval prebytok vo výške 82 282 tis. eur (rok 2011: schodok 69 093 tis. eur).

Príspevkové organizácie obcí zaradené do sektora verejnej správy uzavreli rozpočtové hospodárenie roku 2012 s prebytkom 2 550 tis. eur. Výška prebytku podľa metodiky ESA 95 bola na úrovni 7 624 tis. eur. Najväčšou upravujúcou položkou bol pokles záväzkov o 5 429 tis. eur.

Neziskové organizácie obcí zaradené do sektora verejnej správy hospodárili v roku 2012 s hotovostným schodkom vo výške 200 tis. eur. Po úpravách v nadväznosti na metodiku ESA 95 bol vykázaný schodok v sume 1 714 tis. eur. Upravujúcu položku predstavovalo časové rozlíšenie príjmov a výdavkov vo výške 1 514 tis. eur.

Fondy sociálneho zabezpečenia

▪ *Sociálna poisťovňa*

Hlavný zdroj príjmov Sociálnej poisťovne predstavuje poistné, ktoré je stanovené podľa vymeriavacích základov jednotlivých skupín platiteľov poistného po zohľadnení skutočného vývoja z minulého obdobia. Príjmy Sociálnej poisťovne za rok 2012 predstavujú sumu 6 437 123 tis. eur, celkové vynaložené výdavky boli vo výške 6 446 653 tis. eur. Sociálna poisťovňa vykázala hotovostný schodok 9 530 tis. eur. V nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 bol vykázaný prebytok vo výške 94 317 tis. eur (rok 2011: 173 473 tis. eur). Upravujúce položky predstavovali najmä časové rozlíšenie poistného v sume 90 682 tis. eur, zmena stavu záväzkov (okrem záväzkov z poistného) v sume 14 761 tis. eur, odpustenie nevymožiteľných pohľadávok z garančného poistenia v sume 3 370 tis. eur a úpravy vykázaných príjmov v sume 1 794 tis. eur.

▪ *Verejné zdravotné poistenie*

Príjmy verejného zdravotného poistenia tvoria príjmy štátnej zdravotnej poisťovne a príjmy dvoch súkromných zdravotných poisťovní znížené o ich súkromné príjmy. Výdavky verejného zdravotného poistenia sú tvorené výdavkami štátnej zdravotnej poisťovne a celkovými výdavkami dvoch súkromných zdravotných poisťovní taktiež zníženými o ich súkromné výdavky. Nakoľko údaje o hotovostných príjmoch a výdavkoch za rok 2012 predložili iba Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. a Union zdravotná poisťovňa, a.s., príjmy verejného zdravotného poistenia boli vo výške 2 877 688 tis. eur a výdavky verejného zdravotného poistenia na úrovni 2 795 012 tis. eur. Celkové hospodárenie zdravotných poisťovní na hotovostnej báze bolo prebytkové, a to vo výške 82 676 tis. eur. V nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 sa hospodárenie zdravotných poisťovní za rok 2012 skončilo s vyšším prebytkom, a to vo výške 153 591 tis. eur (rok 2011:

107 028 tis. eur. Zvýšenie prebytku bolo spôsobené najmä zahrnutím príjmov a výdavkov zdravotnej poisťovne Dôvera, a.s. v sume 56 254 tis. eur, vylúčením súkromných príjmov a výdavkov súkromných poisťovní v sume 101 653 tis. eur, ako aj vylúčením súkromných pohľadávok a záväzkov súkromných zdravotných poisťovní v sume 18 731 tis. eur, ďalej financovaním záväzku voči akcionárom a splátky istiny súkromného úveru z verejného zdravotného poistenia vo výške 75 810 tis. eur a platbou za správu verejného zdravotného poistenia v sume 50 704 tis. eur, ktorá zodpovedá zákonom stanovenému percentu na vybranom poistnom.

Ostatné subjekty verejnej správy

U ostatných subjektov verejnej správy, ako sú štátne fondy (Národný jadrový fond, Štátny fond rozvoja bývania, Environmentálny fond), Fond národného majetku SR, Slovenský pozemkový fond, Slovenská konsolidačná, a.s., verejné vysoké školy, príspevkové organizácie štátu zaradené do sektora verejnej správy, Ústav pamäti národa, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Rozhlas a televízia Slovenska, Úrad pre dohľad nad výkonom auditu, RTVS, s.r.o., Danubiana - Slovenské centrum vizuálnych umení, n.o. (nový subjekt v sektore verejnej správy od roku 2012), TASR a Audiovizuálny fond je rozdiel medzi hotovostným výsledkom rozpočtového hospodárenia a vykázaným výsledkom podľa metodiky ESA 95 spôsobený hlavne zmenou stavu pohľadávok a záväzkov.

Prehľad najvýznamnejších rozdielov medzi hotovostným výsledkom rozpočtového hospodárenia a vykázaným výsledkom u ostatných subjektov verejnej správy podľa metodiky ESA 95:

- *Národný jadrový fond*

V Národnom jadrovom fonde zmena stavu pohľadávok dosiahla sumu 2 025 tis. eur, a preto je prebytkové hospodárenie Národného jadrového fondu v hodnote 144 191 tis. eur podľa metodiky ESA 95 vyššie ako prebytok na hotovostnej báze vo výške 142 108 tis. eur.

- *Fond národného majetku SR*

Fond národného majetku SR v roku 2012 hospodáril s prebytkom 54 606 tis. eur. V nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 bol vykázaný schodok vo výške 23 163 tis. eur. Upravujúcimi položkami boli najmä zmeny stavu pohľadávok a záväzkov, vklady do základného imania spoločností Dlhopis, a.s. (71 tis. eur), Poliklinika Tehelná, a.s. (1 117 tis. eur) a superdividendy z precenenia aktív (75 966 tis. eur).

- *Verejné vysoké školy*

Verejné vysoké školy v roku 2012 hospodárili s prebytkom 24 190 tis. eur, avšak v nadväznosti na úpravy podľa metodiky ESA 95 sa ich prebytok zvýšil na 31 380 tis. eur. Upravujúcimi položkami boli predovšetkým kurzové rozdiely a zmeny stavu pohľadávok a záväzkov v sume 7 210 tis. eur.

▪ *Slovenská konsolidačná a.s.*

Schodkové hospodárenie Slovenskej konsolidačnej a.s. podľa metodiky ESA 95 je o 20 211 tis. eur nižšie ako schodok na hotovostnej báze. Rozdiel je spôsobený hlavne kladnou zmenou stavu pohľadávok v sume 19 542 tis. eur, pričom ide najmä o pohľadávky z obchodného styku.

▪ *RTVS s.r.o.*

RTVS, s.r.o. v roku 2012 hospodárila na hotovostnej báze so schodkom 207 tis. eur. Po započítaní zmeny stavu pohľadávok a záväzkov a vkladu do základného imania, ktorý bol preklasifikovaný na kapitálový transfer v sume 400 tis. eur, bol podľa metodiky ESA 95 vykázaný prebytok 185 tis. eur.

▪ *Audiovizuálny fond*

Hotovostný prebytok za rok 2012 v Audiovizuálnom fonde sa vplyvom započítania zmeny stavu záväzkov vo výške 518 tis. eur (záväzky z obchodného styku), zmenil na schodok vo výške 314 tis. eur vykázaný podľa metodiky ESA 95.

Schodok verejnej správy podľa jednotlivých subjektov (tis. eur)		
	2011	2012
Štátny rozpočet ¹⁾	-3 608 365	-3 808 962
Štátne fondy spolu	190 486	235 340
Fond národného majetku SR	-287 681	-23 163
Slovenský pozemkový fond	10 210	13 752
Slovenská konsolidačná, a.s.	-5 853	-20 246
Verejné vysoké školy	-1 210	24 190
Úrad pre dohľad nad zdrav. starostlivosťou	2 040	1 084
Ústav pamäti národa	-16	32
Slovenské nár. stredisko pre ľudské práva	-8	-2
Rozhlas a televízia Slovenska	24 143	-325
Úrad pre dohľad nad výkonom auditu	35	-130
RTVS, s. r. o.	223	185
Tlačová agentúra SR	-161	186
Audiovizuálny fond	859	-314
Danubiana	0	7 085
Vyššie územné celky	4 135	-5 181
Obce	-69 093	82 282
Neziskové org. obcí zaradené do sektora	2 544	-1 714
Sociálna poisťovňa	173 473	94 317
Verejné zdravotné poistenie	107 028	153 591
Príspevkové organ. zaradené do sektora spolu	-42 195	17 890
z toho: štátne	-18 295	2 804
obecné	-11 990	7 624
vyšších územných celkov	-11 910	7 462
Schodok verejnej správy spolu	-3 499 406	-3 230 103
% z HDP	-5,1	-4,5

¹⁾ Vrátane účtov štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov.

1.2. Dlh verejnej správy

Hrubý dlh verejnej správy (maastrichtský dlh) dosiahol k 31.12.2012 výšku **37 244 523 tis. eur (52,4 % HDP)**. Z hľadiska štruktúry nekonsolidovaného dlhu mali najvyšší príspevok k dlhu ústredné rozpočtové organizácie vo výške 36 166 600 tis. eur (50,9 % HDP), nasledované obcami vo výške 1 258 627 tis. eur (1,8 % HDP) a vyššími územnými celkami vo výške 423 381 tis. eur (0,6 % HDP).

Hrubý dlh verejnej správy je konsolidovaný ukazovateľ, čo znamená, že pôžičky medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy sú eliminované. Samotné skupiny subjektov verejnej správy uvedené nižšie v tabuľke sú už skonsolidované, uvedená hodnota konsolidácie predstavuje len pôžičky medzi skupinami týchto subjektov. Celková výška konsolidácie v roku 2012 bola 622 350 tis. eur a pozostávala z návratných finančných výpomocí poskytnutých zo štátnych finančných aktív mestu Žilina (17 573 tis. eur), Bratislavskému samosprávnemu kraju (4 813 tis. eur) a obciam (853 tis. eur), pôžičky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Agentúre pre rozvoj vidieka (810 tis. eur) a pôžičky zo Štátneho fondu rozvoja bývania obciam (598 301 tis. eur).

Štruktúra dlhu verejnej správy podľa jednotlivých subjektov verejnej správy (tis. eur)				
	k 31.12.2010	k 31.12.2011	k 31.12.2012	Zmena
	1	2	3	4=(3-2)
Ústredné rozpočtové organizácie	25 825 045	28 771 698	36 166 600	7 394 902
Fond národného majetku SR	16 031	15 838	15 693	-145
Verejné vysoké školy	339	10	3	-7
Rozhlas a televízia Slovenska	167	104	36	-68
Príspevkové organizácie štátne	280	803	1 256	453
Vyššie územné celky	408 601	426 847	423 381	-3 466
Príspevkové organizácie VÚC	129	116	82	-34
Obce	1 373 542	1 290 629	1 258 627	-32 002
Príspevkové organizácie obcí	675	1 146	1 161	15
Neziskové organizácie obcí	414	89	34	-55
Verejná správa spolu	27 625 223	30 507 280	37 866 873	7 359 593
Konsolidácia	626 845	596 018	622 350	26 332
Verejná správa spolu konsolidovaná	26 998 378	29 911 262	37 244 523	7 333 261
% z HDP	41,0	43,4	52,4	9,0

Dlh verejnej správy sa v roku 2012 oproti roku 2011 zvýšil o 7 333 261 tis. eur, čo zodpovedá nárastu jeho podielu na HDP o 9 percentuálnych bodov. V roku 2012 prispievala k zmene dlhu verejnej správy najmä výška hotovostného schodku štátneho rozpočtu vo výške 3 810 675 tis. eur (5,4 % HDP).

Veľký podiel na náraste dlhu mali dva faktory, ktoré nesúviseli s rozpočtovou politikou vlády. Prvým faktorom je systém štátnej pokladnice, prostredníctvom ktorého Ministerstvo financií SR v zastúpení Agentúry pre riadenie dlhu a likvidity (ARDAL) zefektívňuje riadenie štátneho dlhu. Nárast dlhu o 2 051 113 tis. eur (2,9 % HDP) bol spôsobený zvýšením hotovostnej rezervy slúžiacej pre účely

riadenia likvidity. Zvýšenie aktív verejnej správy prostredníctvom emisie nového dlhu prevýšilo potrebu financovania, čo viedlo k nárastu rezervy.

Druhým faktorom nesúvisiacim s fiškálnou politikou boli záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z účasti na záchranných finančných mechanizmoch eurozóny. Vplyv podielu Slovenska na záväzkoch Európskeho nástroja finančnej stability (EFSF) dosiahol v roku 2012 výšku 1 321 395 tis. eur (1,9 % HDP). Ide o záväzky vzniknuté v súvislosti s poskytnutím finančnej pomoci Írsku, Portugalsku a Grécku. EFSF nebude vstupovať do nových finančných programov, ale bude pokračovať v spravovaní splácania záväzkov dlžníckych krajín do ich úplného splatenia. Až do tejto doby budú záväzky EFSF priamo ovplyvňovať výšku dlhu podľa podielu Slovenska na EFSF.

Na výšku dlhu mali vplyv aj vklady Slovenska do Európskeho mechanizmu pre stabilitu (ESM) vo výške 263 680 tis. eur (0,4 % HDP). Na základe rozhodnutia Eurostatu nie sú záväzky ESM, na rozdiel od EFSF, priamo presmerované do dlhu verejnej správy členských štátov, pretože ESM spĺňa kritéria inštitucionálnej finančnej jednotky. Samotné vklady Slovenska do ESM sú však faktorom, ktorý zhoršuje dlh. Vklady totiž znižujú disponibilné prostriedky využiteľné pre financovanie potrieb štátu, čím prispievajú k nárastu hrubého dlhu.

V menšej miere zvyšujú dlh diskonty pri emisii nových dlhových nástrojov. Keďže v okamihu emisie dlhopisov narastú záväzky štátu o nominálnu hodnotu dlhopisov, avšak štát získava v hotovosti nižšiu sumu (zníženú práve o diskont), potom emisný diskont je faktorom, ktorý prispieva k nárastu dlhu. V čase splatnosti dlhopisov je výška plateného diskontu súčasťou hotovostných výdavkov štátneho rozpočtu, avšak táto suma neprispieva k nárastu dlhu. Ak hotovostný deficit štátneho rozpočtu v plnej výške zvyšuje štátny dlh, potom diskont pri splatení štátnych dlhopisov má pozitívny vplyv na dlh. Dôvodom je skutočnosť, že k nárastu dlhu dochádza už pri emisii dlhopisov, a to v nominálnej hodnote dlhopisu a nie pri ich splatení. Čistý vplyv týchto dvoch protichodných efektov viedol v roku 2012 k zníženiu výšky dlhu o 169 691 tis. eur (0,2 % HDP).

Rast nominálneho HDP prispel k medziročnému zníženiu podielu dlhu na HDP o 1,3 percentuálneho bodu.

Dlh verejnej správy bol k 31.12.2012 financovaný predovšetkým cennými papiermi v menovitej hodnote 32 799 317 tis. eur (88,1 %). Z toho podstatnú časť tvorili štátne dlhopisy v menovitej hodnote 31 460 207 tis. eur a štátne pokladničné poukážky v menovitej hodnote 1 316 000 tis. eur. Bankové úvery a iné záväzky dosiahli hodnotu 4 352 019 tis. eur (11,7 %), z ktorých 1 494 008 tis. eur predstavuje záväzok pripadajúci na Slovenskú republiku z Európskeho nástroja finančnej stability (ďalej len „EFSF“) a 230 338 tis. eur záväzky nemocníc prevzaté v rámci vládou schváleného postupu ich oddlžovania. Osobitnou súčasťou maastrichtského dlhu sú záväzky, ktoré vyplývajú z vkladov peňažných prostriedkov v Štátnej pokladnici tých klientov, ktorí nie sú súčasťou verejnej správy; tieto záväzky dosiahli hodnotu 93 178 tis. eur (0,3 %).

Z hľadiska meny bol dlh verejnej správy v roku 2012 tvorený z 94,3 % dlhom v eurách a 5,7 % dlhu pripadlo na iné meny (japonské jeny, americké doláre, švajčiarske franky).

Z hľadiska pôvodnej splatnosti je maastrichtský dlh tvorený krátkodobým dlhom vo výške 1 444 711 tis. eur (3,9 %) a dlhodobým dlhom vo výške 35 799 812 tis. eur (96,1 %).

Rozloženie dlhu podľa vybraných intervalov splatnosti v %					
Splatnosť	≤ 1 rok	(1-5) rokov	(5-10) rokov	(10-15) rokov	(15 a viac) rokov
Pôvodná	3,9	19,6	18,3	26,1	32,1
Zostávajúca	9,9	43,6	4,8	17,5	24,2

Z hľadiska teritoriálnej štruktúry pripadá na tuzemských veriteľov 19 594 327 tis. eur (52,6 %) a na zahraničných veriteľov 17 650 196 tis. eur (47,4 %) z celkového dlhu. Tuzemskými veriteľmi sú predovšetkým finančné korporácie, ktorých podiel na celkovom dlhu predstavuje 51,4 %, zostávajúcich 1,1 % tvoria investičné dodávateľské úvery od nefinančných korporácií pre vyššie územné celky, záväzky z odberateľsko-dodávateľských vzťahov prevzaté z nemocníc, záväzky z vkladov klientov Štátnej pokladnice nepatriacich do sektora verejnej správy a záväzky voči obyvateľom z dlhopisov Fondu národného majetku SR.

1.3. Porovnanie salda a dlhu verejnej správy v rámci Európskej únie

V rámci Európskej únie (28 krajín¹) dosiahlo 8 krajín vyšší schodok a 18 krajín vyšší dlh verejnej správy ako Slovenská republika. **Priemerný schodok verejnej správy EÚ 28 bol 3,9 % HDP** (Slovensko 4,5 % HDP) a **priemerný dlh verejnej správy EÚ 28 bol 85,1 % HDP** (Slovensko 52,4 % HDP).

Najvyššie schodky verejnej správy v rámci EÚ 28 vykázali krajiny najviac postihnuté ekonomickou a finančnou krízou. Boli to Španielsko so schodkom 10,6 % HDP, Grécko 9,0 % HDP a Írsko 8,2 % HDP. Medzi krajiny s najnižším schodkom patrili tradične severské a pobaltské krajiny. Nemecko bolo jedinou krajinou v rámci EÚ 28, ktorá za rok 2012 vykázala prebytok vo výške 0,1 % HDP.

Pohľad na najvyšší dlh verejnej správy ukazuje podobný výsledok ako pohľad na schodky, teda najvyššie dlhy vykázali krajiny najviac postihnuté ekonomickou a finančnou krízou, pričom sa však medzi nimi nachádzajú aj krajiny s dlhodobo vysokými dlhmi ako Taliansko a Belgicko. Najvyšší dlh verejnej správy v roku 2012 vykázalo Grécko 156,9 % HDP, Taliansko 127 % HDP a Portugalsko 124,1 % HDP. Najnižší dlh vykázalo Estónsko vo výške 9,8 % HDP. Slovensko so svojim dlhom 52,4 % HDP stále patrí medzi krajiny s nižším dlhom, čo je dôležité z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Pri porovnávaní salda a dlhu verejnej správy v rámci EÚ je vhodné pre analytické účely vziať do úvahy nielen nižšie uvedené výsledky, ale aj širší kontext ako schopnosť krajiny generovať príjmy, povahu aktív krajiny a jej celkovú ekonomickú úroveň.

¹ 1. júla 2013 sa 28. členskou krajinou EÚ stalo Chorvátsko. Údaje Eurostatu za rok 2012 obsahujú vyhodnotenie schodku a dlhu verejných financií aj Chorvátska.

Saldo a dlh verejnej správy v EÚ 28 (% HDP)						
	Saldo verejnej správy			Hrubý dlh verejnej správy		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
EÚ (28 krajín)	-6,5	-4,4	-3,9	79,8	82,3	85,1
Eurozóna	-6,2	-4,2	-3,7	85,4	87,3	90,6
Belgicko	-3,7	-3,7	-4,0	95,7	98,0	99,8
Bulharsko	-3,1	-2,0	-0,8	16,2	16,3	18,5
Česká republika	-4,7	-3,2	-4,4	38,4	41,4	46,2
Dánsko	-2,5	-1,8	-4,1	42,7	46,4	45,4
Nemecko	-4,2	-0,8	0,1	82,5	80,0	81,0
Estónsko	0,2	1,1	-0,2	6,7	6,1	9,8
Írsko	-30,6	-13,1	-8,2	91,2	104,1	117,4
Grécko	-10,7	-9,5	-9,0	148,3	170,3	156,9
Španielsko	-9,6	-9,6	-10,6	61,7	70,5	86,0
Francúzsko	-7,1	-5,3	-4,8	82,4	85,8	90,2
Chorvátsko	-6,4	-7,8	-5,0	44,9	51,6	55,5
Taliansko	-4,5	-3,8	-3,0	119,3	120,7	127,0
Cyprus	-5,3	-6,3	-6,4	61,3	71,5	86,6
Lotyšsko	-8,1	-3,6	-1,3	44,4	41,9	40,6
Litva	-7,2	-5,5	-3,2	37,8	38,3	40,5
Luxembursko	-0,8	0,1	-0,6	19,5	18,7	21,7
Maďarsko	-4,3	4,3	-2,0	82,2	82,1	79,1
Malta	-3,5	-2,8	-3,3	66,8	69,5	71,3
Holandsko	-5,1	-4,3	-4,1	63,4	65,7	71,3
Rakúsko	-4,5	-2,5	-2,5	72,3	72,8	74,0
Poľsko	-7,9	-5,0	-3,9	54,9	56,2	55,6
Portugalsko	-9,8	-4,3	-6,4	94,0	108,2	124,1
Rumunsko	-6,8	-5,6	-3,0	30,5	34,7	37,9
Slovinsko	-5,9	-6,3	-3,8	38,7	47,1	54,4
Slovensko	-7,7	-5,1	-4,5	41,0	43,4	52,4
Fínsko	-2,5	-0,7	-1,8	48,7	49,2	53,6
Švédsko	0,3	0,2	-0,2	39,4	38,6	38,2
Veľká Británia	-10,1	-7,7	-6,1	78,4	84,3	88,7

Zdroj: Eurostat

1.4. Rozdiely medzi októbrovou a aprílovou notifikáciou údajov o hospodárení verejnej správy

Nariadenie Rady (ES) o uplatňovaní Protokolu o postupe pri nadmernom schodku² zaviedlo podrobné pravidlá pre organizovanie rýchleho a pravidelného vykazovania plánovaných a skutočných výsledkov hospodárenia s financiami verejnej správy. Podľa tohto nariadenia sa Európskej komisii (Eurostatu) predkladajú plánované a skutočné výsledky dvakrát ročne, prvýkrát do 1. apríla bežného roka (tzv. aprílová notifikácia*) a druhýkrát do 1. októbra bežného roka (tzv. októbrová notifikácia*).

² Nariadenie Rady (ES) č. 479/2009 z 25. mája 2009 o uplatňovaní Protokolu o postupe pri nadmernom schodku, ktorý tvorí prílohu Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva

Do 1. apríla bežného roka sa predkladá odhad skutočného schodku za uplynulý rok a do 1. októbra bežného roka aktuálny schodok za uplynulý rok.

Schodok hospodárenia, ktorý bol prezentovaný k 1. aprílu 2013 v štátnom záverečnom účte za rok 2012, sa zvýšil o 0,2 % HDP. Zdôvodnenie tejto aktualizácie poskytuje nasledovná tabuľka:

Úpravy schodku za rok 2012 pri októbrovej notifikácii v metodike ESA95		
Upravené položky	tis. eur	% HDP
Schodok verejnej správy notifikovaný v apríli 2013	-3 106 864	-4,35
Pohľadávky a záväzky Slovenskej konsolidačnej, a.s.	-10 451	-0,01
Pohľadávky a záväzky verejných vysokých škôl	-1 935	0,00
Pohľadávky a záväzky Slov. národ. strediska pre ľudské práva	4	0,00
Pohľadávky a záväzky Rozhlasu a televízie Slovenska	335	0,00
Aktualizácia daňových príjmov a sociálnych príspevkov	-44 410	-0,06
Preklasifikovanie vkladu do zákl. imania SZRB na kapitálový transfer	-7 621	-0,01
Preklasifikovanie vkladu do zákl. imania Eximbanky	-53 165	-0,07
Pohľadávky a záväzky štátneho rozpočtu - záväzky voči železničným spoločnostiam	-5 996	-0,01
Schodok verejnej správy notifikovaný v októbri 2013	-3 230 103	-4,54

Na aktualizáciu schodku hospodárenia verejnej správy malo rozhodujúci vplyv predovšetkým:

- spresnenie časového rozlíšenia daňových príjmov a sociálnych príspevkov na základe údajov z daňových priznaní,
- preklasifikovanie vkladu do základného imania Eximbanky do výdavkov na základe požiadavky Eurostatu napriek argumentácii Slovenskej republiky, že pôvodné zaznamenanie vkladu bolo v súlade so súčasne platným manuálom ESA 95,
- revízia HDP oproti aprílovej notifikácii.

1.5. Rozdiely medzi metodikami ESA 2010 a ESA 95

Európsky systém účtov ESA 2010* je vydaný formou Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii.

Revízia metodiky ESA 95 vychádza z revízie metodiky SNA 1993 (metodika prijatá Štatistickou komisiou Spojených národov v roku 1993), ktorá je s touto metodikou vo všeobecnosti konzistentná. Metodika SNA 93 bola revidovaná na základe súboru 44 odporúčaní zmien schválených Bezpečnostnou radou OSN (ďalej len „UNSC“). Revízia SNA 1993 bola organizovaná a koordinovaná Pracovnou skupinou pre národné účty (ďalej len „ISWGNA“), v ktorej je zastúpený Medzinárodný menový fond (ďalej len „IMF“), Eurostat, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len „OECD“), Organizácia spojených národov (ďalej len „OSN“) a Svetová banka. Súčasne s revíziou metodiky SNA Eurostat začal zapracovávať tieto odporúčania do metodiky ESA.

Prvá transmisia ESA 2010 údajov do Eurostatu sa uskutoční pri októbrovej notifikácii v roku 2014. Všetky dovtedy vykazované údaje budú ešte zostavené podľa ESA 95 (aj údaje za aprílovú notifikáciu 2014). Aby bola zachovaná kontinuita vykazovania, Eurostat bude vyžadovať revíziu čo najdlhšieho časového radu spätne (v prípade SR od roku 1995).

Tiež musí byť zachovaná konzistencia údajov transmisného programu Európskeho systému národných a regionálnych účtov (ďalej len „ESA“), Postupu pri nadmernom deficite (ďalej len „EDP“) a hrubého národného príjmu (ďalej len „GNI“).

Zmeny ovplyvňujúce ESA schodok a dlh z dôvodu zavedenia ESA 2010

Sektorová klasifikácia

Pri posudzovaní zaradenia verejných korporácií do sektora verejnej správy (GG) sa budú používať nové kvantitatívne a kvalitatívne kritériá, s čím súvisí definícia tržieb a výrobných nákladov. Definícia tržieb sa oproti minulosti nemení, do tržieb sa zahŕňajú tržby z predaja, vylučujú sa dane na produkty a zahŕňajú sa dotácie na produkty, ďalej sa vylučujú kapitálové transfery a dotácie na produkciu (nie sú spojené s objemom alebo hodnotou aktivity, kryjú straty z prevádzky). Definícia výrobných nákladov sa však mení. K výrobným nákladom, kde sú zahrnuté náklady na medzispotrebu, odmeny zamestnancov, spotrebu fixného kapitálu a ostatné dane na produkciu sa podľa novej ESA pridávajú ešte čisté náklady na úroky. Táto zmena môže mať vplyv na zaradenie verejných korporácií do vládneho sektora, a to v nadväznosti na úrokové náklady. Oveľa väčšia váha sa kladie pri posudzovaní zaraďovania jednotiek na kvalitatívne kritériá, ako sú kontrola vlády nad jednotkou a to, či sa jednotka správa podobne ako podnikateľský subjekt. Tieto kvalitatívne kritériá sú však oveľa nejednoznačnejšie a subjektívnejšie pri posudzovaní jednotiek oproti doteraz platnej metodike ESA 95 z hľadiska ich zaradenia do sektora verejnej správy.

Zmeny zaznamenania transferu (paušálnej platby) za penzijné schémy

Ide o systém zaznamenania príjmu vlády, ak vláda preberá na seba záväzky budúceho platenia dôchodkov výmenou za príjmy z týchto penzijných schém. Podľa ESA 95 boli tieto toky zaznamenané ako príjem s kladným vplyvom na schodok v roku, keď sa uskutočnili platby. Podľa ESA 2010 nebude možné zaznamenávať jednorazovo ESA príjem v roku platby, ale bude zaznamenaný ako finančné preddavky s postupným vplyvom na schodok. Keďže dochádza k poskytnutiu peňažných prostriedkov v rovnakej hodnote ako hodnota preberaného záväzku, transakcia nemá mať vplyv na čisté imanie a nemá ovplyvniť schodok/prebytok verejnej správy.

Zmena v zaznamenávaní swapov a forwardov

Ruší sa koncept, ktorý zohľadňoval čistý vplyv tokov úrokov z úrokových swapov a forwardov. Všetky platby vyplývajúce zo swapov budú zaznamenané ako finančné toky bez vplyvu na schodok.

Zmeny v zaznamenávaní vojenských tovarov

Podľa ESA 95 boli vojenské výdavky podľa dlhodobých kontraktov zaznamenané ako medzispotreba (výdavky na tovary a služby, nie tvorba kapitálu). Podľa ESA 2010 nadobudnutie vojenských tovarov podľa dlhodobých kontraktov bude zaznamenané ako nadobudnutie fixných aktív. Výdavky, ktoré boli pôvodne zaznamenané v čase dodávky, budú viac rozložené v čase.

Ostatné zmeny ovplyvňujúce schodok a dlh z dôvodu zavedenia ESA 2010

Zahrnutie prevádzkových záväzkov do maastrichtského dlhu

Podľa súčasného konceptu sa do maastrichtského dlhu nezapočítavajú ostatné záväzky, teda ani kategória záväzkov voči dodávateľom a prijaté preddavky.

Ocenenie dlhu v nominálnej hodnote

ESA 2010 presne zadefinovala nominálnu hodnotu ako súčet sumy pôvodne poskytnutých prostriedkov, všetkých následne poskytnutých prostriedkov a akruovaných úrokov znížených o všetky splátky. Pre štandardné cenné papiere môže byť definícia zjednodušená ako súčet emisnej ceny a akruovaného úroku.

Štatistický úrad SR odhadol minimálne negatívne dopady na vyčíslenie dlhu a deficitu verejných financií podľa ESA 2010. Štatistický úrad SR, rovnako ako ostatné štatistické authority v členských krajinách EÚ, pravidelne komunikuje a metodicky odsúhlasuje implementáciu ESA 2010 s Eurostatom.

2. Hospodárenie verejnej správy – požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti

Táto kapitola nadväzuje na predchádzajúcu v tom, že obe hodnotia verejné financie z pohľadu sektora verejnej správy. Pokiaľ sa však prvá kapitola zameriava striktne na údaje v metodike ESA 95, ktoré sú obsahom októbrovej notifikácie, táto kapitola hodnotí vývoj verejnej správy najmä z pohľadu údajov, ktoré má obsahovať súhrnná správa na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti (bilancia rozpočtu verejnej správy a jednorazové vplyvy). Špecifikom týchto údajov je fakt, že z väčšej časti³ nie sú založené na štandardnej metodike ESA 95 a v niektorých prípadoch sú postavené na odhadoch Ministerstva financií SR (jednorazové vplyvy a konsolidačné úsilie), rozširujú však analytický pohľad na hospodárenie verejnej správy nad rámec schodku a dlhu.

2.1. Bilancia rozpočtu verejnej správy

Bilancia rozpočtu verejnej správy* poskytuje analytický pohľad na vývoj hlavných príjmových a výdavkových položiek verejnej správy ako celku za daný rok. Bilancia je konsolidovaná, teda sú vylúčené transakcie medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy. Štruktúra prezentovanej bilancie pozostáva z kombinácie klasifikácie kódov ESA 95 a rozpočtovej klasifikácie. Kombinácia metodík bola zvolená z dôvodu prezentovania analytických a zároveň medzinárodne porovnateľných údajov. Pokiaľ rozpočtová klasifikácia umožňuje viac vecný pohľad na jednotlivé kategórie príjmov a výdavkov, metodika ESA 95 umožňuje medzinárodné porovnania a je konzistentná s makroekonomickými kategóriami národných účtov (HDP, spotreba verejnej správy).

2.1.1. Príjmy verejnej správy

Celkové príjmy rozpočtu verejnej správy v metodike ESA 95 dosiahli v roku 2012 výšku **23 618 955 tis. eur (33,2 % HDP)**. Nominálne sa príjmy síce zvýšili o 2,7 %, ale podiel celkových príjmov na HDP klesol o 0,1 % HDP a pokračoval tak v dlhodobom trende poklesu. Najdôležitejším príjmom rozpočtu boli dane a sociálne odvody (skutočné príspevky na sociálne zabezpečenie), ktoré spolu tvorili 84,4 % všetkých príjmov.

Z hľadiska štruktúry daňových príjmov bola najvýznamnejším daňovým príjmom **daň z pridanej hodnoty** (DPH), ktorá tvorila takmer pätinu všetkých daňových príjmov SR. V prípade DPH bol v roku 2012 zaznamenaný medziročný pokles o 8,8%, ktorého príčinou boli viaceré faktory.

Výnos dane bol v roku 2011 pozitívne ovplyvnený vyplatením DPH z PPP projektov v celkovej výške 173 639 tis. eur. Podobný jednorazový efekt bol aj v roku 2012, avšak v menšej miere (42 817 tis. eur), teda medziročný pokles dane vo výške 130 822 tis. eur možno pripísať tomuto dôvodu. Druhou príčinou boli problémy Finančnej správy SR s informačným systémom, ktoré zapríčinili oneskorené vyplácanie nadmerných odpočtov na prelome rokov 2011 a 2012. Z tohto dôvodu došlo k umelému nadhodnoteniu výnosu DPH v roku 2011 a zároveň k podhodnoteniu výnosu v roku 2012. Odhaduje sa, že aktuálny výnos DPH bol v roku 2011 v dôsledku spomínaných

³ Výnimkou sú hlavné príjmové a výdavkové položky v bilancií rozpočtu verejnej správy, ktoré sú v metodike ESA 95.

problémov nadhodnotený o 189 300 tis. eur. Nižší medziročný výber DPH ovplyvnil aj pokles efektívnosti výberu DPH a nekonzistentný vývoj DPH s vývojom príslušnej makroekonomickej bázy. Medziročný pokles DPH bez inštitúcií EÚ negatívne ovplyvnil aj vyšší odvod vlastných zdrojov z DPH, ktorý medziročne vzrástol o 40 %.

Príjmy verejnej správy (ESA 95, v tis. eur)			
	2011	2012	2012-2011 v %
Príjmy spolu	22 991 177	23 618 955	2,7
Daňové príjmy	11 022 712	11 013 763	-0,1
Dane z produkcie a dovozu	7 269 228	7 046 624	-3,1
- Daň z pridanej hodnoty (bez EÚ inštitúcií)	4 650 959	4 243 751	-8,8
- Spotrebné dane	1 999 131	1 973 341	-1,3
- Dovozné clo	55	83	50,9
- Dane z majetku a iné	195 326	215 346	10,2
Bežné dane z dôchodkov, majetku	3 753 471	3 967 127	5,7
- Daň z príjmov fyzických osôb	1 741 105	1 862 073	6,9
- Daň z príjmov právnických osôb	1 658 006	1 714 779	3,4
- Daň z príjmov vyberaná zrážkou	143 200	167 144	16,7
- Daň z príjmov - emisie	39 466	0	-
- Dane z majetku a iné	90 651	100 535	10,9
Dane z kapitálu	13	12	-7,7
Príspevky na sociálne zabezpečenie	8 634 694	9 024 522	0,0
Skutočné príspevky na sociálne zabezpečenie	8 513 784	8 928 930	4,9
- Príspevky zamestnávateľov	4 591 108	4 810 000	4,8
- Príspevky zamestnancov	2 016 012	2 137 886	6,0
- Príspevky SZČO a nepracujúcich osôb	1 906 664	1 981 044	3,9
Imputované príspevky na sociálne zabezpečenie	120 910	95 592	-20,9
Nedaňové príjmy	1 504 238	1 868 884	24,2
Tržby	856 199	1 026 499	19,9
- Trhová produkcia + Produkcia pre vlastné konečné použitie	833 262	1 000 548	20,1
- Platby za ostatnú netrhovú produkciu	22 937	25 951	13,1
Dôchodky z majetku	648 039	842 385	30,0
- Dividendy	476 278	623 671	30,9
- Úroky	122 781	170 372	38,8
Granty a transfery	1 829 533	1 711 786	-6,4
z toho: z EÚ	793 000	806 737	1,7
Ostatné bežné transfery	1 290 659	1 293 306	0,2
Kapitálové transfery	538 874	418 408	-22,3

Spotrebné dane v roku 2012 zaznamenali medziročný pokles o 1,3 %, pričom najvýraznejší prepad zaznamenala spotrebná daň z minerálnych olejov. Pokles tejto dane bol dôsledkom nižšej spotreby benzínu aj nafty v roku 2012 v porovnaní s predchádzajúcim rokom, pričom v prípade benzínu ide o pokračovanie dlhodobého trendu. Pozitívny vývoj spotrebnej dane z tabakových výrobkov bol zapríčinený najmä zvýšením sadzby dane vo februári aj októbri roku 2012.

Najväčší zdroj príjmov v oblasti priamych daní predstavovala v roku 2012 **daň z príjmu fyzických osôb**, ktorá zaznamenala medziročný rast o 6,9 %. Hlavným dôvodom pozitívneho vývoja v roku 2012, okrem lepšieho makroekonomického vývoja v porovnaní s rokom 2011, boli prijaté konsolidačné opatrenia v roku 2011, ktoré sa prejavili až na aktuálnom výnose dane v nasledujúcom

roku. Medzi hlavné opatrenia patrilo zrušenie nezdaniateľnej časti základu dane na doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie, zrušenie uplatňovania nezdaniateľnej časti základu dane na tzv. neaktívne príjmy a zníženie paušálnych výdavkov na 40 % u SZČO.

Daň z príjmu právnických osôb napriek medziročnému poklesu ziskovosti o 4 %, ktorý bol okrem iného spôsobený aj prijatými legislatívnymi zmenami, medziročne vzrástla o 3,4 %. Hlavným dôvodom nárastu akruálnej daňovej povinnosti bol medziročný pokles uplatnených odpočítateľných položiek od základu dane.

Daň vyberaná zrážkou v roku 2012 medziročne vzrástla o 16,7 %, k čomu prispel hlavne rast výnosu dane zrazenej z vkladov. Na výnos dane z vkladov pozitívne vplýval medziročný rast objemu vkladov a rast priemernej úrokovej miery. Časť dane vyberaná z licenčných poplatkov mierne poklesla.

Medziročný nárast **skutočných príspevkov na sociálne zabezpečenie** (odvodov) o 4,9 % možno pripísať viacerým faktorom. Prvým sú konsolidačné opatrenia vo forme legislatívnych zmien. Medzi ne patrí zníženie sadzby príspevkov do II. piliera z 9 % na súčasných 4 % s účinnosťou od 1.9.2012 (predpokladaný pozitívny vplyv na úrovni 146 354 tis. eur), otvorenie II. piliera (odhadovaný pozitívny vplyv na saldo verejnej správy na úrovni 46 389 tis. eur, z čoho 44 324 tis. eur tvorí jednorazový transfer) a rozširovanie vymeriavacích základov prijatých ešte v roku 2011. Druhým faktorom je pozitívny príspevok vývoja mzdovej bázy, ktorá oproti roku 2012 medziročne vzrástla o 2,4 %. Tretím faktorom je medziročný rast príspevkov za poistencov štátu o 5,9 %.

Na výnose **ostatných daňových príjmov** sa pozitívne prejavili aj prijaté konsolidačné opatrenia začiatkom a v priebehu roka 2012. Zavedenie osobitného odvodu z vybraných finančných inštitúcií a jeho rozšírenie aj o hodnotu chránených vkladov s účinnosťou od 1. septembra 2012 znamenalo dodatočný pozitívny vplyv oproti roku 2011 na úrovni 120 167 tis. eur. Zavedenie mimoriadneho bankového odvodu pozitívne ovplyvnilo výnos daní v roku 2012 vo výške 49 586 tis. eur. Osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach, ktorý bol zavedený s účinnosťou od 1. októbra 2012, pozitívne prispel k zvýšeniu príjmov o 40 279 tis. eur. Medziročné porovnanie vývoja daňových príjmov v roku 2012 negatívne ovplyvnilo zrušenie dane z emisných kvót, ktoré bolo iniciované zo strany Ministerstva financií SR ako reakcia na konanie Európskej komisie a Ústavného súdu SR v tejto veci.

Slabší rast daňových a odvodových príjmov dokázali čiastočne kompenzovať **nedaňové príjmy**, ktoré rástli medziročným tempom 24,2 %. Veľmi dobrý výber nedaňových príjmov bol dôsledkom najmä rastu sadzieb administratívnych poplatkov v prípade verejných vysokých škôl, obcí a VÚC. Vysoký rast zaznamenali aj dividendy podnikov verejnej správy, ktoré boli medziročne vyššie o 30,9 %. Pod nárast sa najvýraznejšie podpísal Slovenský plynárenský priemysel, a.s. (SPP), ktorý v roku 2012 odviezol do rozpočtu vyššie dividendy oproti predchádzajúcemu roku o 154 979 tis. eur. Podniky, ktoré najviac prispeli do rozpočtu dividendami, boli SPP (380 905 tis. eur), Západoslovenská energetika, a.s. (51 179 tis. eur) a Stredoslovenská energetika, a.s. (33 519 tis. eur).

Granty a transfery klesli medziročne o 6,4 %. Tempo rastu príjmov z EÚ bolo len pozvoľné a dosiahlo rast 1,7 %, čo súvisí najmä so schopnosťou krajiny čerpania týchto prostriedkov. Z transferov mimo EÚ zaznamenali ostatné bežné transfery mierny rast 0,2 % ale kapitálové transfery výrazne klesli o 22,3 %.

2.1.2. Výdavky verejnej správy

Celkové výdavky verejnej správy v roku 2012 v metodike ESA 95 dosiahli **26 849 058 tis. eur (37,8 % HDP)**. Nominálne sa výdavky síce zvýšili o 1,4 %, ale podiel celkových výdavkov na HDP klesol o 0,7 % HDP. Po očistení celkových výdavkov o výdavky, ktoré neovplyvňujú bilanciu dlhodobu (jednorazové výdavky) a nie sú pod priamou kontrolou vlády (vzťahy s rozpočtom EÚ a úrokové náklady), ich medziročný nárast dosiahol 2,9 %.

Vývoj výdavkov verejnej správy (ESA 95, tis. eur)				
tis. eur	2010	2011	2012	2012 - 2011 v %
Výdavky VS podľa ESA 95	26 328 284	26 490 583	26 849 058	1,4
- v % HDP	40,0	38,4	37,8	-1,7
Jednorazové výdavky*	-97 750	544 995	0	-100,0
EÚ fondy (podľa ESA 95)	653 000	793 000	806 737	1,7
Spolufinancovanie	409 951	454 155	407 444	-10,3
Odvody do rozpočtu EÚ	520 000	522 184	556 364	6,5
Úrokové náklady	884 647	1 084 384	1 322 104	21,9
Ostatné výdavky	23 958 436	23 091 865	23 756 409	2,9
- v % HDP	36,4	33,5	33,4	-0,2

V štruktúre celkových výdavkov došlo k medziročným zmenám vo viacerých položkách. **Kompensácie zamestnancov** sa medziročne vzrástli o 2 %, na čom sa v najväčšej miere podieľala samospráva.

Medzispotreba verejnej správy vzrástla len minimálne o 0,7 %, čo súvisí najmä s úspornými opatreniami na úrovni ústrednej štátnej správy. Výdavky ústrednej štátnej správy medziročne poklesli o 2,9 %. V prípade samospráv došlo k miernemu nárastu týchto výdavkov o 2,7 %.

Výdavky na **subvencie** sa medziročne zvýšili o 15,2 %, čo bolo ovplyvnené hlavne nárastom dotácií do dopravy (medziročný nárast o 109 593 tis. eur) a čiastočne aj poľnohospodárstva (medziročný nárast o 23 155 tis. eur). V oblasti dopravy išlo o vyššie výdavky štátu železničným spoločnostiam (Železnice Slovenskej republiky a Železničná spoločnosť Slovensko, a.s.) a tiež samospráv na podporu regionálnej a mestskej dopravy.

Úrokové náklady sa medziročne zvýšili o 237 737 tis. eur (21,9 %), čo súvisí najmä so zvyšovaním štátneho dlhu v priebehu roka 2012. Podstatná časť nárastu štátneho dlhu však nesúvisela s fiškálnou politikou vlády. K zvýšeniu úrokových nákladov vo výške 23 244 tis. eur (2,1 p. b.) prispelo zvýšenie záväzkov SR v rámci európskych stabilizačných mechanizmov (ESM a EFSF). Relatívne priaznivé podmienky na finančných trhoch s nízkymi úrokovými sadzbami umožnili doplniť zásobu hotovosti,

ktorá bola v roku 2011 výrazne zredukovaná a zároveň zásobu hotovosti pre účely riadenia likvidity navýšiť. To sa podpísalo pod predĺženie maturity dlhu a zvýšenie úrokových nákladov o 60 303 tis. eur (5,6 p. b.) Rast úrokových nákladov očistený o navýšenie hotovostnej rezervy a rast záväzkov SR v európskych stabilizačných mechanizmoch dosiahol 14,2 %.

Sociálne transfery sa medziročne zvýšili o 4,2 %. K výraznejšiemu navýšeniu došlo vo výdavkoch na dôchodky zo starobného a invalidného poistenia, výdavkoch štátu na verejné zdravotné poistenie za zákonom definovaný okruh osôb a výdavkoch na zdravotnú starostlivosť. Nárast výdavkov na dôchodky o 248 424 tis. eur súvisí najmä s pravidelnou valorizáciou týchto dávok (v roku 2012 o 3,3 %). V prípade výdavkov na verejné zdravotné poistenie za zákonom definovaný okruh osôb došlo k medziročnému nárastu o 12,5 %, čo súvisí so zvýšenou sadzbou poistného v druhej polovici roka 2012 (z 4,0 % na 4,33 %) a vyšším vyrovnaním z ročného zúčtovania za rok 2011 v dôsledku nárastu počtu poistencov. Táto výdavková položka má však neutrálny vplyv na saldo verejnej správy, keďže v rovnakej výške sa premietla aj do príjmov zdravotných poisťovní. Výdavky na zdravotnú starostlivosť bez jednorazových vplyvov, ktoré súviseli so zaznamenaním záväzkov zdravotníckych zariadení do vládneho dlhu v rokoch 2011 a 2012, sa medziročne zvýšili o 108 640 tis. eur (nárast o 3,2 %).

Investície vlády (tvorba hrubého fixného kapitálu) medziročne poklesli o 13,9 %, čo súvisí najmä s úsporami v samospráve. Práve v tejto položke sa najviac prejavili úsporné opatrenia samosprávy v nadväznosti na zníženie podielu na výnose dane z príjmov fyzických osôb účinné od začiatku roku 2012. Tieto úspory prevýšili nárast výdavkov samosprávy v iných, vyššie spomenutých položkách.

Výrazný medziročný pokles zaznamenali aj výdavky na **ostatné bežné a kapitálové transfery**. Avšak po očistení o jednorazové výdavky vzrástli ostatné bežné transfery medziročne o 5,1 %. Jednorazové výdavky súviseli so záväzkami štátu voči železničným spoločnostiam a zaznamenaním záväzkov zdravotníckych zariadení do vládneho dlhu za predchádzajúce roky do roku 2011. Na druhej strane očistené kapitálové transfery poklesli o 5,5 %.

Výdavky verejnej správy (ESA 95, v tis. eur)			
	2011	2012	2012-2011 v %
Výdavky spolu	26 490 583	26 849 058	1,4
Bežné výdavky	24 110 635	24 877 969	3,2
Kompenzácie zamestnancov	4 913 786	5 013 656	2,0
- Mzdy a platy	3 630 228	3 733 678	2,8
- Sociálne príspevky zamestnávateľov	1 283 558	1 279 978	-0,3
Medzis potreba	3 111 408	3 134 616	0,7
Dane	59 477	68 969	16,0
- Iné dane z produkcie	41 184	49 770	20,8
- Bežné dane z majetku, atď.	18 293	19 199	5,0
Subvencie	862 801	993 525	15,2
- Dotácie do poľnohospodárstva	97 000	120 155	23,9
- Dotácie do dopravy	642 000	751 593	17,1
- Ostatné	123 801	121 777	-1,6
Úrokové náklady	1 084 383	1 322 120	21,9
Ostatné dôchodky z majetku	0	0	0,0

Celkové sociálne transfery	12 756 708	13 291 135	4,2
- Sociálne dávky okrem naturálnych soc. transferov	9 363 838	9 789 625	4,5
- Nemocenské dávky	381 436	428 458	12,3
- Dôchodkové dávky zo starobného a invalidného poistenia	5 391 079	5 639 503	4,6
- Štátne sociálne dávky a podpora	1 368 995	1 375 408	0,5
- na prídavok na dieťa	315 062	315 970	0,3
- na príspevok pri narodení dieťaťa a prisp. rodičom	9 000	8 880	-1,3
- na rodičovský príspevok	352 235	343 543	-2,5
- na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke	294 520	305 844	3,8
- na peňažné príspevky na kompenzáciu	210 924	225 487	6,9
- ostatné	187 253	175 684	-6,2
- Platené poistné za skupiny osôb ustanovené zákonom	1 444 717	1 598 535	10,6
- sociálne poistenie	237 168	240 331	1,3
- verejné zdravotné poistenie	1 207 549	1 358 204	12,5
- Aktívne opatrenia trhu práce	72 920	57 133	-21,6
- Dávky v nezamestnanosti	163 334	175 773	7,6
- Naturálne sociálne transfery (zdravotnícke zariadenia)	3 392 870	3 501 510	3,2
Ostatné bežné transfery	1 322 072	1 053 948	-20,3
z toho: Odvody do rozpočtu EÚ	522 184	556 364	6,5
z toho: 2% z daní na verejnoprospešný účel	42 000	44 695	6,4
Kapitálové výdavky	2 379 948	1 971 089	-17,2
Kapitálové investície	1 463 210	1 327 071	-9,3
- Tvorba hrubého fixného kapitálu	1 586 483	1 365 886	-13,9
- Zmena stavu zásob + Nadobudnutie - Úbytok cenností	-19 460	1 719	-108,8
- Nadobudnutie mínus úbytok nef. neproduk.aktív	-103 813	-40 534	-61,0
Kapitálové transfery	916 738	644 018	-29,7

2.2. Jednorazové vplyvy, štrukturálne saldo a konsolidačné úsilie

Jednorazové vplyvy* možno všeobecne definovať ako príjem alebo výdavok, ktorý nemá trvalý alebo opakujúci sa charakter a má časovo obmedzený vplyv na saldo verejnej správy. Úprava salda verejnej správy o takéto vplyvy spolu s vplyvom hospodárskeho cyklu umožňuje analyticky vhodnejšie posúdiť vývoja salda v čase, ako by vyplývalo z jednoduchého medziročného porovnania salda verejnej správy v metodike ESA 95. Navyše, jednorazové vplyvy sa nepoužívajú len na sledovanie medziročnej dynamiky salda, ale aj na úpravu bilancie verejnej správy v predchádzajúcej časti. Takáto úprava je nutná pre správnu interpretáciu vývoja príjmových a výdavkových položiek bilancie.

Jednorazové vplyvy zatiaľ nie sú definované v slovenskej legislatíve. Pripravovaná novela zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ktorej účinnosť sa predpokladá od 1. januára 2014, obsahuje definíciu jednorazových vplyvov uvedenú v úvode tejto časti. Jednorazové vplyvy sú však súčasťou fiškálneho dohľadu na úrovni Európskej únie pre účely výpočtu štrukturálneho salda verejnej správy. Návodom pre ich identifikáciu môžu byť dva zdroje: definícia v európskych fiškálnych pravidlách^{4*} a princípy definované Európskou komisiou (EK)⁵.

⁴ V súlade s usmernením Európskej komisie („Specification on the implementation of the Stability and Growth Pact“, september 2012) sú za jednorazové opatrenia považované „...opatrenia s krátkodobým rozpočtovým vplyvom, ktoré nevedú k trvalej zmene dlhodobej rozpočtovej pozície“.

⁵ Ide najmä o nasledovné princípy (zdroj: Európska komisia: „Public finances in EMU 2006“): a) majú dočasný vplyv na saldo verejnej správy, pričom je koncentrovaný do jedného alebo veľmi obmedzeného počtu rokov; b) nemajú opakujúci sa charakter; c) majú významný vplyv na saldo verejnej správy.

Jednorazové vplyvy, štrukturálne saldo, konsolidačné úsilie (ESA 95)					
		tis. eur	% HDP		
		2012	2010	2011	2012
1. Saldo verejnej správy podľa ESA 95		-3 230 103	-7,7	-5,1	-4,5
2. Jednorazové vplyvy (spolu)		121 043	-0,1	-0,4	0,2
- dočasné zvýšenie nezdaniteľného základu dane u DPFO	(P)	-	-0,3	-	-
- príjem DPH z PPP projektu	(P)	-	-	0,3	-
- príjmy Sociálnej poisťovne z oddĺženia zdravotníctva	(P)	-	-	0,1	-
- daň z emisných kvót (vrátane DPPO)	(P)	-	-	0,0	-
- možnosť výstupu z II. piliera dôchodkového systému	(P)	44 234	-	-	0,1
- mimoriadny odvod vybraných finančných inštitúcií	(P)	40 051	-	-	0,1
- splátka NFV Cargo a.s. (kapitálový transfer v 2009)	(P)	9 750	-	-	0,0
- splátka NFV VHV, š. p. (kapitálový transfer pred rokom 2002)	(P)	27 008	0,0	0,0	0,0
- odpustenie pohľadávok voči nefinančným spoločnostiam	(V)	-	-0,1	-	-
- výdavky spojené s povodňami	(V)	-	-0,2	-	-
- časové rozlíšenie záväzkov nemocníc a žel. spoločností	(V)	-	0,4	-0,9	-
- príjmy z telekomunikačných licencií	(V)*	-	-	0,1	-
3. Cyklická zložka		-	-0,4	-0,1	-0,1
4. Štrukturálne saldo verejnej správy (1-2-3)		-	-7,2	-4,6	-4,6
5. Konsolidačné úsilie (medziročná zmena 4)**		-	-	2,6	0,0

* položka znižujúca výdavky VS podľa ESA 95; ** (+) reštrikcia, (-) expanzia; P - príjmová položka, V - výdavková položka

V roku 2012 boli identifikované nasledovné jednorazové vplyvy:

- *Príjmy z presunu aktív sporiteľov v II. pilieri dôchodkového systému* do Sociálnej poisťovne dosiahli 44 234 tis. eur. Na prelome rokov 2012 a 2013 sa dočasne otvoril II. pilier dôchodkového systému a sporitelia mali možnosť vystúpiť alebo naopak vstúpiť do II. piliera. V prípade tých sporiteľov, ktorí sa rozhodli vystúpiť z účasti v II. pilieri, vznikli jednorazové príjmy Sociálnej poisťovni, ktoré zodpovedajú naakumulovaným aktívam sporiteľov za predchádzajúce roky.
- *Príjmy z mimoriadneho odvodu* vybraných finančných inštitúcií dosiahli 40 051 tis. eur. Išlo o jednorazové opatrenie v 4. štvrtroku 2012.
- Spoločnosti Cargo, a.s. a Vodohospodárska výstavba, š.p. (VHV) dostali v minulosti návratnú finančnú výpomoc (NFV), ktorá bola zaznamenaná ako kapitálový transfer s negatívnym vplyvom na saldo verejnej správy. Od roku 2012 v prípade Carga, a.s. (resp. od 2010 pri VHV) došlo k splácaniu finančných výpomocí, čo sa zaznamenalo s pozitívnym vplyvom na saldo v roku 2012 vo výške 9 750 tis. eur v prípade Carga, a.s. a vo výške 27 008 tis. eur v prípade VHV.

Jednorazové vplyvy sú prvým krokom k odhadu **štrukturálneho salda***. To je definované ako saldo rozpočtu verejnej správy* upravené o vplyv hospodárskeho cyklu a jednorazové vplyvy. Vplyv hospodárskeho cyklu (cyklická zložka) vyjadruje reakciu príjmov a výdavkov verejnej správy a samotného HDP na zmeny v produkčnej medzere. Veľkosť cyklickej zložky závisí od veľkosti produkčnej medzery a od elasticít vybraných príjmových a výdavkových kategórií, ktoré reagujú na

výkyvy v ekonomickej aktivite. Produkčnú medzeru odhaduje MF SR⁶ na základe aktuálnej prognózy reálneho rastu HDP a potenciálneho produktu. Veľkosť citlivosti salda verejnej správy na zmeny v produkčnej medzere preberá MF SR v plnej miere z odhadov Európskej komisie vychádzajúcich z metodiky OECD.

Pokiaľ uvedené jednorazové vplyvy zvýšili štrukturálny deficit o 0,2 % HDP, odhadnutá cyklická zložka ho naopak znížila o 0,1 % HDP, pretože ekonomika sa nachádzala mierne pod svojim potenciálom. Štrukturálny deficit tak dosiahol v roku 2012 výšku 4,6 % HDP. Fiškálna politika bola v minulom roku mierne reštriktívna, štrukturálny deficit klesol menej ako o 0,1 % HDP.

2.3. Dlh verejnej správy (čistý)

Čistý dlh verejnej správy* predstavuje rozdiel medzi hrubým maastrichtským dlhom a súčtom zlata a SDR, hotovosti, cenných papierov v trhovej hodnote (okrem akcií) a kótovaných akcií v trhovej hodnote. Čistý dlh vyjadruje schopnosť verejnej správy splatiť svoj maastrichtský dlh na základe speňaženia svojich najlikvidnejších finančných aktív. V podmienkach SR sú kvôli nedostupnosti údajov akcie (vrátane kótovaných akcií) účtované v obstarávacej (nominálnej) cene namiesto trhovej ceny. V osobitných prípadoch, ako napríklad v prípade Slovenskej konsolidačnej, a.s. sú akcie účtované v nižšej hodnote ako v obstarávacej cene.

Pokiaľ hrubý dlh verejnej správy* prezentovaný v prvej kapitole je presne vymedzený v metodike ESA 95, metodiku čistého dlhu zatiaľ upravuje len definícia v usmernení Európskej komisie⁷. Ako však vidno v uvedenej tabuľke, čistý dlh verejnej správy je analyticky vhodnejší ukazovateľ ako hrubý dlh pri pohľade na medziročnú dynamiku dlhu. **Pokiaľ hrubý dlh verejnej správy vzrástol v roku 2012 oproti predchádzajúcemu roku o 9,0 % HDP, čistý dlh za rovnaké obdobie vzrástol len o 5,4 % HDP.** Tento nárast vernejšie zobrazuje skutočný nárast zadlženosti štátu, pretože vzniknutý rozdiel ide na vrub najmä nárastu rezerv systému štátnej pokladnice slúžiacich pre účely riadenia dlhu a likvidity.

Vývoj dlhu verejnej správy v rokoch 2010 až 2012 (stav k 31.12.)

		tis. eur			% HDP		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
Hrubý dlh verejnej správy	(1)	26 998 378	29 911 262	37 244 523	41,0	43,4	52,4
Likvidné finančné aktíva:	(2)	2 311 959	1 407 610	4 025 883	3,5	2,0	5,7
- menové zlato a SDR		0	0	0	0,0	0,0	0,0
- hotovosť na účtoch VS		2 120 949	1 213 310	3 832 970	3,2	1,8	5,4
- cenné papiere		191 010	194 300	192 913	0,3	0,3	0,3
- kótované akcie		0	0	0	0,0	0,0	0,0
Čistý dlh verejnej správy	(1-2)	-24 686 419	-28 503 652	-33 218 640	-37,5	-41,3	-46,7

⁶ Odhad cyklickej zložky je založený na makroekonomickej prognóze MF SR z 19. septembra 2013.

⁷ Specification on the implementation of the Stability and Growth Pact, september 2012. ESA 2010 už obsahuje pojem čistý dlh verejnej správy, na jeho presnej definícii sa však ešte pracuje.

2.4. Vyhodnotenie stratégie riadenia štátneho dlhu za rok 2012

Stratégia riadenia štátneho dlhu* (ďalej len stratégia) je strategický dokument, ktorý stanovuje základné rámce a smerovanie politiky riadenia štátneho dlhu. Stratégia formuluje vrcholové kvantitatívne ukazovatele a parametre štátneho dlhu a stanovuje tiež ciele, ktoré by mali prispieť ku kvalitatívnemu zlepšeniu riadenia dlhu. Stratégia sa zostavuje na štvorročné obdobie a každý rok sa aktualizuje. Hlavným cieľom riadenia štátneho dlhu je zabezpečiť plnenie záväzkov štátu a zabezpečiť refinancovanie na kapitálovom trhu.

Podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti je stratégia súčasťou Rozpočtu verejnej správy SR a vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie je súčasťou Súhrnnej výročnej správy SR. Keďže súčasťou rozpočtu je kompletná stratégia vrátane vyhodnotenia plnenia cieľov za predchádzajúce obdobie, táto kapitola prináša plnenie cieľov v skrátenej podobe, pričom v duchu výročnej správy hodnotí len rok 2012 a viac sa zameriava na kvantitatívne ukazovatele riadenia dlhu.

Financovanie štátneho dlhu v roku 2012 prebiehalo v podmienkach pomerne turbulentného vývoja na kapitálových trhoch, najmä čo sa týka trhu so štátnymi dlhopismi. Veľká nervozita a neistota na finančných trhoch bola ešte začiatkom roku sprevádzaná únikom investorov do aktív s nízkou mierou vnímaného rizika (safe haven). To sa premietlo do spreadu (rozpätie medzi výnosom do splatnosti 10 ročných dlhopisov Slovenska a Nemecka) na úrovni vyše 3 %. Postupne sa však situácia upokojila natoľko, že spread klesol na úroveň z roku 2010 (pod 1 %) a Ministerstvu financií SR v zastúpení Agentúrou pre riadenie dlhu a likvidity (ARDAL) sa dokonca podarilo emitovať dlhopisy s dlhou splatnosťou za historicky najnižšie výnosy. Najnižší priemerný výnos v histórii riadenia slovenského štátneho dlhu sa dosiahol pri aukcii trinásťročných dlhopisov z 10. decembra 2012 na úrovni 3,36 % (akceptovaný dopyt 76 300 tis. eur), pričom tento výnos bol dokonca nižší ako všetky dovtedy predané dlhopisy s kratšou dobou splatnosti 10 rokov.

Celkovo bolo financovanie štátneho dlhu v roku 2012 zabezpečené štandardným spôsobom, bez nutnosti použitia menej tradičných foriem financovania. Väčšina dlhu Slovenska je v mene euro (94,1 % ku koncu roka 2012), domáci bankový sektor je stabilný a má viac vkladov ako úverov. Súkromné zadlženie obyvateľov (23,8 % HDP) a firiem (21,5 % HDP, obe priemer roka 2012) je pritom menšie ako by zodpovedalo ekonomickej vyspelosti Slovenska v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ.

Vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu:

- Od začiatku roka 2011 sú vydávané *benchmarkové emisie štátnych dlhopisov* v štandardnej veľkosti 3 mld. eur, ostatné emisie štátnych dlhopisov a ŠPP sú vydávané v štandardnej veľkosti emisie 1,5 mld. eur. Výnimku tvoria dve špeciálne emisie štátnych dlhopisov spolu v hodnote takmer 625 mil. eur (asi 1,8 % štátneho dlhu SR) so splatnosťou 17 a 20 rokov, ktoré boli vydané v lete 2012 na základe špeciálneho dopytu.

- Okrem čerpanej tranže úveru od Európskej investičnej banky, ktorého finančné podmienky boli lepšie ako mohla dosiahnuť v čase prijatia úveru Slovenská republika na kapitálovom trhu, nebol v roku 2012 prijatý *žiaden úver*.
- Napriek neštandardným podmienkam na kapitálovom trhu počas celého roku 2011 sa podarilo udržiavať monitorované hodnoty rizika splatnosti a rizika úrokových sadzieb do jedného roka aj do päť rokov na hodnotách blízkyh stanovennej optimálnej úrovni (25 % pre jeden rok a 65 % pre päť rokov). Emisie v druhom polroku 2012 priniesli zmenu trendu. Dôvodmi boli predovšetkým vydávanie dlhopisov s dobou splatnosti nad 10 rokov a zväčšenie disponibilnej hotovostnej rezervy oproti jej obvyklej hodnote. *Zväčšenie hotovostnej rezervy* prináša na jednej strane väčšie náklady, ale na druhej strane znamená menšie riziko pri refinancovaní. Tento trend je všeobecne odporúčaný v obdobiach prehlbujúcej sa dlhovej krízy na kapitálovom trhu.
- V rámci cieľa diverzifikácie investorskej základne boli v prvom polroku 2012 realizované emisie denominované v CZK, CHF a v USD. *Predaj slovenských dlhopisov mimo eurozóny* prináša väčšiu stabilitu financovania štátneho dlhu SR najmä v obdobiach náhlyh zmien trhových podmienok na kapitálovom a bankovom trhu. Napriek diverzifikácii investorskej základne a emisii sa podarilo plniť stratégiou stanovené cudzo-menové riziko, ktoré je menšie ako 2 %, čo je menej ako stanovená hranica 5 % (percentuálne vyjadrenie podielu nezabezpečených cudzo-menových záväzkov na celkovej hodnote záväzkov).

Nasledujúca tabuľka ukazuje základné kvantitatívne parametre riadenia štátneho dlhu v roku 2012. Tabuľka ukazuje priemernú úrokovú sadzbu a splatnosť pri novom vydanom (emitovanom) dlhu. ARDAL emitoval v roku 2012 cenné papiere v celkovej hodnote 11 027 053 tis. eur (15,5 % HDP). V tabuľke nie je uvedená emisia v CHF v objeme 75 000 tis. eur, pretože zdroje z tohto dlhopisu neboli disponibilné v mene EUR a slúžili len ako rezerva v pôvodnej mene. Okrem cenných papierov bola ešte v roku 2012 prijatá jedna tranža úveru od EIB vo výške 300 000 tis. eur. Celkovo tak tabuľka pokrýva 96,5 % nového štátneho dlhu Slovenskej republiky prijatého v roku 2012.

Cenné papiere predané v roku 2012 (tis. eur)				
Typ cenného papiera	Nominálna hodnota	Priemerný úrok / prirážka (ŠD float)	Priemerná splatnosť (rok)	Typ kupónovej sadzby
ŠD fix	6 426 953	3,93 %	9,9	fixná
ŠD zero	883 600	2,60 %	2,13	nulová
ŠD float	1 136 400	1,57 %	3,98	6M Euribor
ŠPP	2 580 100	1,35 %	0,84	nulová
Spolu	11 027 053	-	-	-

Štruktúra prezentovaných priemerných úrokov (nákladov) a splatností zodpovedá jednotlivým druhom cenných papierov, ktoré boli v rámci svojej kategórie agregované. Každý druh cenného papiera má iný typ úrokového výnosu (nákladu), ktorý sa nedá agregovať, resp. agregovaný údaj by nemal ekonomickú interpretáciu. „ŠD fix“ označuje dlhopis s pevnou úrokovou sadzbou, „ŠD zero“ dlhopis s nulovou úrokovou sadzbou (náklad v podobe diskontu), „ŠD float“ dlhopis s plávajúcou úrokovou sadzbou a „ŠPP“ sú štátne pokladničné poukážky (diskontovaný cenný papier so splatnosťou do

jedného roka). Pri dlhopisoch s plávajúcou sadzbou tvorí náklad meniaci sa sadzba (6M EURIBOR) a prirážka. V prípade zahraničných dlhopisov, ktoré boli zabezpečené prostredníctvom derivátneho obchodu, je do výpočtu zahrnutý aj vplyv týchto transakcií.

3. Čisté bohatstvo

Prvé dve kapitoly súhrnnej výročnej správy hodnotili hospodárenie verejných financií z pohľadu sektora verejnej správy tak, ako ho definuje Eurostat v metodike ESA. Tento pohľad je v podmienkach krajín EÚ najviac zaužívaný kvôli tomu, že európske fiškálne pravidlá⁸ sú formulované pre verejnú správu a národné rozpočty väčšiny krajín sú zostavované v súčasnosti tiež za okruh verejnej správy v tejto metodike. Táto kapitola rozširuje pohľad na verejné financie z verejnej správy na verejný sektor* a jeho hlavný ukazovateľ čisté bohatstvo*. Povinnosť prezentovať čisté bohatstvo v súhrnnej výročnej správe vyplýva z ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Táto súhrnná správa prináša vôbec prvý krát odhad jednotlivých položiek čistého bohatstva Slovenskej republiky za rok 2012.

3.1. Koncept čistého bohatstva

Čisté bohatstvo a verejný sektor sú nové pojmy, ktoré možno najlepšie definovať prostredníctvom ich porovnania s verejnou správou:

- **Koncept verejnej správy** je založený na medzinárodnej metodike národných účtov ESA. Verejná správa sa sleduje najmä prostredníctvom tokových veličín, ako sú príjmy, výdavky a saldo, ktoré popisujú hospodárenie verejnej správy za daný rok.
- **Verejný sektor** je širší pojem ako verejná správa, nad rámec sektora verejnej správy zahŕňa aj podniky verejnej správy a Národnú banku Slovenska. Koncept verejného sektora nie je definovaný v žiadnej medzinárodnej metodike, možno ho definovať rôzne v závislosti od sledovaných analytických cieľov. V podmienkach Slovenska je tento koncept oficiálne definovaný ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti práve pre potrebu vyčíslenia čistého bohatstva SR.
- **Čisté bohatstvo**, ako hlavný ukazovateľ verejného sektora, je stavový ukazovateľ, ktorý popisuje stav hospodárenia verejného sektora ku koncu roka. Hoci čisté bohatstvo predstavuje nový spôsob vykazovania hospodárenia Slovenskej republiky a výrazne sa odlišuje od metodiky národných účtov ako aj od typických národných rozpočtových metodík, v praxi ide o uplatnenie rovnakých princípov, ako sa používajú bežne pri sledovaní hospodárenia podnikov v podnikovom účtovníctve založenom na akruálnom princípe.

Podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sa pod čistým bohatstvom rozumie súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy* a podnikov územnej samosprávy*, upravený o implicitné záväzky*, iné aktíva a iné pasíva (podmienené záväzky*). Informácie získané vyčíslením čistého bohatstva pomáhajú lepšie porozumieť procesom a transakciám vo verejných financiách, čím sa jednoduchšie identifikujú politiky vedúce k zvyšovaniu alebo znižovaniu bohatstva (majetku) krajiny.

⁸ Ide najmä o pravidlá Paktu stability a rastu, ktoré stanovujú hranicu deficitu verejnej správy 3 % HDP a dlhu verejnej správy 60 % HDP (bližšie o európskych fiškálnych pravidlách pozri slovník základných pojmov).

Na výpočet výšky čistého bohatstva sú potrebné špecifické údaje najmä z účtovných závierok a štandardná metodológia pri odhade niektorých položiek čistého bohatstva (iné záväzky, implicitné záväzky). Slovenská republika patrí v súčasnosti z pohľadu dostupnosti a kvality údajov za verejný sektor medzi najvyspelejšie krajiny minimálne v rámci Európskej únie. Historicky významným krokom v tomto smere bola reforma riadenia verejných financií naštartovaná v roku 2003 a v rámci nej **projekt zavedenia jednotného štátneho účtovníctva a výkazníctva**.

Projekt sa začal v roku 2005 rozhodnutím zaviesť účtovníctvo a výkazníctvo verejného sektora na medzinárodne akceptovateľnej a porovnateľnej úrovni. Počas realizácie projektu bola významne zmenená účtovná a výkaznícka legislatíva prostredníctvom implementácie medzinárodných účtovných štandardov pre verejný sektor (IPSAS), boli vyškolené tisíce účtovníkov verejného sektora na nové postupy účtovania. Takmer 8 tisíc subjektov štátnej správy a samosprávy účtuje aktuálne od roku 2008 a od roku 2009 zostavujú účtovné jednotky verejného sektora konsolidované účtovné závierky. Dôležitým vyústením projektu bola v histórii Slovenskej republiky po prvýkrát vypracovaná Súhrnná výročná správa Slovenskej republiky za rok 2011.

Získanie prvých správ externého audítora je zavŕšením nastavovania procesu implementácie princípov IPSAS do účtovníctva a výkazníctva verejnej správy. Audit konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy s tým súvisiace audity konsolidovaných účtovných závierok príslušných kapitol štátneho rozpočtu majú pozitívny vplyv na vnímanie údajov poskytovaných Slovenskou republikou verejnosti, Národnej rade SR a medzinárodným inštitúciám (EUROSTAT, MMF). Audit zároveň zvyšuje kvalitu vedenia účtovníctva a výkazníctva na úrovni účtovných jednotiek štátnej správy, čo je základným predpokladom pre zodpovedné riadenie verejných financií v Slovenskej republike.

Ďalšie aktivity v rámci Projektu zavedenia jednotného účtovníctva a výkazníctva sú zamerané na pokračovanie rozšírenia funkcionalít Centrálného konsolidačného systému tak, aby umožňoval automatizované spracovanie všetkých súčastí (vrátane poznámok) účtovných závierok účtovných jednotiek ústrednej správy a územnej samosprávy zahrnutých do súhrnného celku pre účely zostavenia súhrnnej výročnej správy Slovenskej republiky za príslušné účtovné obdobie, ako aj spracovanie účtovnej dokumentácie týchto účtovných jednotiek a jej ukladanie v pripravovanom registri účtovných závierok.

V terminológii účtovníctva je možné čisté bohatstvo chápať ako vlastné imanie verejného sektora, ktoré vychádza z porovnania aktív a pasív verejného sektora. V porovnaní s bežným podnikom je však zostavenie súvahy verejného sektora zložitejší proces. Štát totiž vlastní rôznorodé aktíva, ktorých ocenenie je vzhľadom na ich charakter problematické. Zároveň často prevádzkuje systémy (najmä dôchodkové), ktoré vytvárajú dlhodobé záväzky bez toho, aby boli zachytené v oficiálnych číslach o dlhu.

Zjednodušená súvaha verejného sektora (štátu) je uvedená v tabuľke. Súvaha je teoretická, pretože ju zatiaľ nemožno v podmienkach Slovenska zostaviť v úplnej podobe. Prvým dôvodom je rozsah verejného sektora. Jednotný systém účtovníctva a výkazníctva štátu zatiaľ pokrýva len súhrnný celok verejnej správy, čo je užší koncept ako verejný sektor. Druhý dôvod spočíva v oceňovaní aktív.

Viacere aktíva štátu zatiaľ nie sú ocenené vôbec, najmä čo sa týka prírodných zdrojov a kultúrneho bohatstva. Iné aktíva, ako napríklad budovy, sú v účtovníctve vykázané v účtovnej (historickej) hodnote, avšak pre účely čistého bohatstva by bolo vhodnejšie ich oceňovať v trhovej hodnote. Prvý dôvod bude možné pravdepodobne v strednodobom horizonte prekonať, a to v závislosti od analýzy a zostavenia vhodnej metodológie. Druhý dôvod je síce zložitejší, ale možno predpokladať, že v budúcnosti bude možné postupným skvalitňovaním údajovej základne a metodológie rozšíriť výpočet čistého bohatstva aj o tieto položky.

Zjednodušená schéma súvahy verejného sektora	
Aktíva	Pasíva
A1 - budovy, pozemky, atď.	P1 - explicitný dlh
A2 - infraštruktúra	P2 - implicitné záväzky
A3 - čistá zásoba kapitálu	P3 - podmienené záväzky
A4 - finančné aktíva	P4 - iné pasíva
A5 - čisté bohatstvo centrálnej banky	Čisté bohatstvo
A6 - čisté bohatstvo štátnych podnikov	
A7 - prírodné zdroje	
A8 - ekologické bohatstvo	
A9 - iné aktíva	

Vlastné imanie je účtovnou veličinou používanou v systéme podvojného účtovníctva založenom na akruálnom princípe. Vyjadruje veľkosť zdrojov, ktoré musel vlastník vložiť do subjektu, prípadne ktoré získal činnosťou subjektu (po znížení o záväzky). V prípade záporného vlastného imania štát nedokáže svoje záväzky pokryť vlastnými zdrojmi ako napríklad predajom aktív. Naopak, v prípade kladného vlastného imania aj po vyplatení všetkých záväzkov zostanú štátu nejaké aktíva. V prípade štátu však nejde o štandardnú súvahu. Existuje niekoľko dôvodov, prečo v prípade súvahy štátu dochádza k rozdielom oproti súvahe podnikateľského subjektu:

- *Štát disponuje aktívami, ku ktorým sa neviažu žiadne finančné záväzky.* Príkladom sú prírodné zdroje, ktoré má štát vo vlastníctve bez toho, aby ich musel niekedy kúpiť. Rovnako kúpa nehnuteľností alebo výstavba ciest, ktoré boli financované z daňových príjmov, nezaťažujú pasíva štátu. Z definície daní vyplýva, že ide o nenávratnú platbu štátu, za ktoré štát poskytuje tovary alebo služby napríklad vo forme budovy alebo cesty, ktoré však zostávajú vo vlastníctve štátu.
- *Štát môže prostredníctvom legislatívy vytvárať budúce nároky na rozpočet bez toho, aby boli kryté budúcimi príjmami.* Typickým príkladom sú priebežné dôchodkové systémy, ktoré stanovujú výšku dôchodkov na dlhé obdobie, pričom nemusí byť previazanosť s predpokladaným výberom príjmov na ich financovanie (implicitné záväzky).
- *Štát musí často konať ako posledná inštancia pri riešení niektorých vážnych problémov,* ako sú napríklad prírodné katastrofy alebo záchrana bankového sektora. V takom prípade dochádza k subvenciám súkromného sektora (domácnosti, podnikov) bez toho, aby štát získal adekvátnu náhradu.

Veľmi dôležitá pri čistom bohatstve je jeho správna interpretácia. Samotná súhrnná výška čistého bohatstva nemá veľkú vypovedaciu hodnotu a nemala by byť používaná v analytickom kontexte.

Dôvodom sú vyššie spomenuté špecifiká súvahy verejného sektora oproti súvahe podniku. Spravidla ďaleko najväčšou položkou čistého bohatstva bývajú v krajinách s priebežným systémom financovania starobných dôchodkov implicitné záväzky tohto systému. Keďže systém vytvára záväzky, ktoré nie sú v danom čase ešte kryté aktívami (príjmami), do čistého bohatstva sú takéto záväzky zaznamenané v podobe implicitných záväzkov. Takéto implicitné záväzky majú v krajinách s relatívne štedrým sociálnym systémom spravidla obrovskú hodnotu (na Slovensku tvoril implicitný dlh dôchodkového systému a zdravotníctva 230 % HDP k 31.12.2012). Tieto záväzky však reálne nepredstavujú pre finančnú stabilitu štátu taký problém ako napríklad hrubý dlh verejnej správy, ktorý je väčšinou rádovo menší (na Slovensku 52,4 % HDP k 31.12.2012). Tento dlh je totiž explicitný a je potrebné ho v danom čase splatiť, resp. financovať na kapitálových trhoch. Obrovský implicitný dlh dôchodkového systému majú krajiny možnosť riešiť postupne v čase zvyšovaním príjmov (rast sadzieb dôchodkového poistenia) alebo parametrickými úpravami výdavkov systému (zvyšovanie veku odchodu do dôchodku).

Pri veľkosti čistého bohatstva má preto význam analyzovať len jednotlivé zložky jeho štruktúry, ako napríklad vlastné imanie podnikov, podmienené záväzky, či implicitné záväzky, pretože len tie majú z ekonomického hľadiska vypovedaciu schopnosť. Čisté bohatstvo treba vnímať v tomto prípade len ako zastrešujúci koncept všetkých typov ukazovateľov, ktoré sú podstatné z hľadiska finančnej stability a bohatstva štátu.

Skutočný význam čistého bohatstva ako celku spočíva výlučne v sledovaní jeho medziročných zmien. Práve analýza a vysvetlenie týchto zmien poskytuje dôležité informácie o hospodárení štátu, ktoré nemusí zachytiť tradičný pohľad na saldo a dlh verejnej správy. Existujú totiž politiky a transakcie, ktoré sa z metodických dôvodov nemusia prejaviť na salde a dlhu verejnej správy, ale majú negatívny alebo naopak pozitívny vplyv na čisté bohatstvo štátu. Koncept čistého bohatstva teda umožňuje predovšetkým kvalitnejšie zhodnotenie hospodárskej politiky štátu z pohľadu verejných financií.

3.2. Odhad čistého bohatstva za rok 2012

Odhad čistého bohatstva k 31.12.2012 vychádza z troch základných zdrojov údajov. Prvým sú účtovné výkazy subjektov verejného sektora. Predstavujú nevyhnutný a základný zdroj údajov, bez ktorých by nebolo možné bilanciu štátu zostaviť. Druhým zdrojom sú poznámky účtovnej závierky, ktoré poskytujú doplnkové informácie k súvahe a výkazu ziskov a strát. V rámci poznámok sa uvádzajú aj informácie, ktoré nie sú kvantifikované priamo vo výkazoch. Ide napríklad o informácie o iných (podmienených) aktívach a pasívach. Tretím zdrojom sú analytické výpočty implicitných záväzkov vyplývajúcich zo starnutia populácie a PPP projektu*, ktoré vypracovalo MF SR.

V budúcnosti, v závislosti od rozvoja dostupných metodológií, sa bude rozširovať údajová základňa o informácie vzťahujúce sa na iné aktíva, ktorých hodnota v mnohých prípadoch nie je jednoznačne kvantifikovateľná z dôvodu ich historicky a kultúrne jedinečnej povahy netrhového charakteru (prírodné bohatstvo, historické a kultúrne pamiatky). Ich zahrnutie do výpočtu čistého bohatstva bude mať v budúcnosti významný pozitívny vplyv na jeho celkovú výšku.

Prevažná väčšina účtovných závierok vrátane poznámok za jednotlivé subjekty verejného sektora je kvôli nutnosti konsolidácie⁹ spracovaná v Centrálnom konsolidačnom systéme* (CKS). Odtiaľ sú získavané informácie o vlastnom imaní subjektov súhrnného celku verejnej správy. Za zostávajúce subjekty verejného sektora (NBS a podniky spravované FNM) sú informácie o vlastnom imaní získavané z ich individuálnych účtovných výkazov. Z tohto dôvodu nie sú tieto subjekty v čistom bohatstve premietnuté na konsolidovanej báze tak ako subjekty súhrnného celku. Tento dôvod by však nemal mať vplyv na presnosť odhadu čistého bohatstva. Rádovo väčším problémom v tomto smere, a zároveň výzvou na ďalšie zlepšovanie metodológie, je pravdepodobne otázka ocenenia aktív podnikov verejnej správy.

Nasledujúca tabuľka ukazuje odhad čistého bohatstva Slovenskej republiky za rok 2012. Jeho výška je záporná najmä kvôli nezahrnutiu iných aktív, ktoré nie sú podľa súčasnej metodológie jednoznačne ocenené a tým ani vykázané v účtovných závierkach subjektov verejnej správy, do výpočtu a odhadnutým implicitným záväzkom súvisiacim najmä so starnutím populácie.

Čisté bohatstvo Slovenskej republiky k 31.12.2012 (tis. eur)		
Vlastné imanie verejného sektora	(1)	3 911 266
Vlastné imanie subjektov verejnej správy		-5 495 339
Vlastné imanie podnikov štátnej správy		7 638 522
Vlastné imanie podnikov FNM		5 265 325
Vlastné imanie podnikov územnej samosprávy		91 110
Vlastné imanie Národnej banky Slovenska		-3 588 353
Iné aktíva	(2)	705
Iné pasíva (podmienené záväzky)	(3)	8 056 885
Implicitné záväzky	(4)	162 464 150
Čisté bohatstvo SR (1+2-3-4)		-166 609 064
v % HDP		-234,3

Vlastné imanie subjektov verejnej správy

Prevažnú časť verejného sektora tvoria subjekty verejnej správy (7 328 subjektov), zvyšnú časť tvoria podniky verejnej správy* a NBS (spolu 469 subjektov). Patria sem všetky rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, obce, vyššie územné celky, štátne fondy a všetky ostatné subjekty zaradené do sektora verejnej správy podľa registra organizácií ŠÚ SR (napríklad verejné vysoké školy, Sociálna poisťovňa, Fond národného majetku, Slovenský pozemkový fond a podobne). Na druhej strane na prvý pohľad prekvapivo pôsobí fakt, že na čistom bohatstve sa podieľajú relatívne nevýrazne, navyše

⁹ Konsolidáciou sa vylučujú vzájomné transakcie medzi subjektmi verejného sektora (účtovnými jednotkami), v prípade vlastného imania ide najmä o konsolidáciu kapitálu.

zápornou hodnotu vlastného imania vo výške 5 495 339 tis. eur k 31.12.2012. Vysvetlenie spočíva najmä v tom, že rozpočet verejnej správy bol v roku 2012 deficitný a do istej miery aj v hlavnej funkcii verejných financií, ktorou je prerozdelenie. Hlavnou funkciou rozpočtov verejnej správy je prerozdelenie príjmov v ekonomike prostredníctvom daní a verejných výdavkov, ako sú dôchodky, dávky v nezamestnanosti a pod. K tejto činnosti verejná správa nepotrebuje na rozdiel od podnikov, ktoré produkujú tovary a služby, veľkú zásobu aktív, ako sú budovy, stroje, zariadenia a pod. Účelom rozpočtov je riadiť príjmy a výdavky na ročnej báze a nie akumulácia aktív, kapitálu či vlastného imania.

Výsledná suma vlastného imania preto do veľkej miery odráža výsledok hospodárenia verejnej správy v bežnom roku, ktorým je saldo rozpočtu. Zásadný rozdiel oproti podnikom spočíva aj v tom, že rozpočtový deficit či prebytok sa vo vlastnom imaní verejnej správy nekumulujú tak, ako zisk či strata vo vlastnom imaní podnikov. Naakumulované deficity sa vykazujú v inej stavovej veličine, ktorou je dlh verejnej správy, prípadné prebytky rozpočtu pomáhajú tento dlh znižovať. Inak povedané, keby verejná správa hospodárila s vyrovnaným rozpočtom, očakávaná výška vlastného imania by bola kladná a relatívne nízka, v súlade s hodnotou aktív potrebných pre zabezpečenie prerozdelenia funkcie štátu.

Pre potreby účtovníctva a vykázania čistého bohatstva je koncept rozpočtu, ktorý je založený na príjmoch a výdavkoch, prenesený do konceptu podvojného účtovníctva, ktorý je založený na nákladoch a výnosoch, resp. aktívach a pasívach a ktorý vyhovuje viac funkcii podniku. Práve podniky sú na rozdiel od verejných rozpočtov okrem produkcie tovarov a služieb charakterizované akumuláciou kapitálu. Z hľadiska podvojného účtovníctva daňové príjmy predstavujú výnosy a väčšina verejných výdavkov náklady. Keďže v roku 2012 hospodárila verejná správa so schodkom 3 230 103 tis. eur, nie je prekvapením, že vlastné imanie je tiež záporné. Napriek hrubej aproximácii je ale potrebné zdôrazniť, že saldo a zisk či strata sú veľmi rozdielne koncepty, a preto ich nemožno stotožňovať (bližšie k rozdielom medzi saldom verejnej správy a výsledkom hospodárenia z pohľadu účtovníctva pozri úvod kapitoly č. 4).

Vlastné imanie podnikov verejnej správy

Skupina podnikov verejnej správy je pomerne rozmanitá z viacerých pohľadov. Z pohľadu zaradenia v rámci verejného sektora sú v tejto skupine zastúpené podniky na úrovni ústrednej vlády aj samosprávy v rámci súhrnného celku verejnej správy, ale aj podniky zaradené mimo súhrnného celku (podniky FNM). S tým súvisí aj rôzna úroveň konsolidácie, kde je zastúpená prvá úroveň konsolidácie (obchodné spoločnosti štátu okrem podnikov pod FNM a podniky územnej samosprávy), tretia úroveň (štátne podniky) a napokon podniky pod FNM vstupujúce do verejného sektora nekonsolidované. Hoci sú podniky pod FNM nekonsolidované, pre účely čistého bohatstva bolo ich vlastné imanie upravené koeficientom zodpovedajúcim vlastníckemu podielu štátu. Zastúpené sú aj rôzne metódy konsolidácie vzhľadom na rôzny stupeň podielu štátneho vlastníctva, resp. účasti na ovládaní podnikov (úplná, podielová, metóda vlastného imania). Z pohľadu právnej formy sú

zastúpené obchodné spoločnosti (449 ÚJ - účtovných jednotiek), štátne podniky (17 ÚJ) a aj právnické osoby zriadené na základe špeciálneho zákona (2 ÚJ).

V rámci podnikov štátnej správy* sa vykazujú všetky obchodné spoločnosti s vlastníctvom štátu, ako aj právnické osoby zriadené osobitnými zákonmi (štátne podniky, Exportno-importná banka a Železnice SR). V rámci podnikov územnej samosprávy* sa vykazujú obchodné spoločnosti vyšších územných celkov a obcí, ktoré sú dostupné z Centrálného konsolidačného systému. Časť obchodných spoločností obcí SR je vykazovaná spolu s obcami vo vlastnom imaní subjektov verejnej správy. Je to z dôvodu predkladania konsolidovaných účtovných závierok obcí, ktoré obsahujú konsolidované údaje aj za ich obchodné spoločnosti a ktoré nie sú spracované v Centrálnom konsolidačnom systéme.

Konsolidované vlastné imanie podnikov verejnej správy dosiahlo k 31.12.2012 celkovú výšku 12 994 957 tis. eur. Z porovnania s ostatnými subjektmi verejného sektora vyplýva, že je v nich sústredená prevažná hodnota aktív (bohatstva) štátu. Hoci podniky územnej samosprávy dominujú do počtu (405 ÚJ), bohatstvo štátu je sústredené v podnikoch na úrovni ústrednej správy zaradené pod rozpočtové kapitoly (ministerstvá) a FNM (63 ÚJ). Avšak aj medzi nimi je hodnota vlastného imania značne koncentrovaná.

V nasledujúcej tabuľke je desať podnikov s najvyšším vlastným imaním zaznamenaným k 31.12.2012. Tieto sa podieľajú na celkovom vlastnom imaní podnikov verejnej správy sumou 12 511 274 tis. eur. Tento údaj je však nekonsolidovaný súčet vlastných imaní, preto ho nemožno porovnávať s uvedeným údajom za všetky podniky verejnej správy, ktorý je konsolidovaný. Navyše, toto číslo nemožno porovnať ani so súčtom vlastných imaní v tabuľke, pretože tie sú uvádzané v plnej výške a nie len v hodnote percentuálneho podielu štátu. Väčšina bohatstva štátu je koncentrovaná v týchto podnikoch, pretože majú vo vlastníctve strategickú fyzickú infraštruktúru štátu (cesty, železnice, energetická infraštruktúra). Príloha č. 1 obsahuje prehľad všetkých podnikov štátnej správy a FNM s údajmi o ich výsledku hospodárenia po zdanení za roky 2010 – 2012 a ich vlastnom imaní vrátane percentuálneho podielu štátu a FNM.

10 podnikov štátnej správy a FNM s najvyšším vlastným imaním k 31.12.2012 (tis. eur)			
Názov spoločnosti		Vlastné imanie	Podiel štátu na VI
Slovenský plynárenský priemysel, a.s. zabezpečuje predaj zemného plynu a elektrickej energie podnikom a domácnostiam a prenájom plynárenského majetku svojej dcérskej spoločnosti Eustream, a.s., ktorá sa zaoberá medzinárodnou prepravou zemného plynu cez územie Slovenskej republiky na európske trhy.	VI	5 452 661	51 %
	VH	365 325	
Národná diaľničná spoločnosť, a.s. sa venuje zabezpečovaniu výroby, distribúcie a predaja nálepiek vymedzených úsekov diaľnic a vyberanie poplatkov za používanie týchto komunikácií, zabezpečovaniu prípravy, realizácie opráv a výstavby diaľnic a prevádzkovaniu diaľnic vo vlastníctve spoločnosti.	VI	3 406 448	100 %
	VH	2 329	
Slovenské elektrárne, a.s. sa zaoberajú výrobou a predajom elektriny. Podľa disponibilného inštalovaného výkonu sú Slovenské elektrárne najväčším výrobcom elektrickej energie na Slovensku a druhým najväčším v strednej a východnej Európe. Spoločnosť tiež vyrába a predáva teplo a poskytuje podporné služby pre elektrizačnú sústavu.	VI	3 235 799	34 %
	VH	445 399	
Slovak Telecom, a.s. ponúka komplexné portfólio dátových a hlasových služieb, vlastní a prevádzkuje rozsiahlu pevnú i mobilnú telekomunikačnú sieť, ktorá pokrýva takmer celé územie Slovenskej republiky.	VI	1 609 495	49 %
	VH	62 033	
Železnice Slovenskej republiky sa zaoberajú prevádzkovaním a činnosťami spojenými s prevádzkovaním železničných a ľanových dráh a dopravy na nich.	VI	1 571 247	100 %
	VH	15 643	
Západoslovenská energetika, a.s. je vedúcou elektroenergetickou spoločnosťou na Slovensku. V roku 2007 sa rozčlenili jej činnosti do dcérskych spoločností, prostredníctvom ktorých prevádzkuje distribučnú sústavu zabezpečuje predaj a dodávky elektriny. ZSE stále poskytuje zákaznícke služby vrátane fakturácie všetkým svojim zákazníkom.	VI	933 809	51 %
	VH	104 008	
Stredoslovenská energetika, a.s. je dodávateľská energetická spoločnosť, poskytuje komplexné služby súvisiace s dodávkou a používaním elektrickej energie a plynu.	VI	887 945	51 %
	VH	81 237	
Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. sa zaoberá najmä správou zverených vodných tokov a zabezpečením všetkých ich funkcií, výkonmi práva hospodárenia s vodnými tokmi a vodohospodárskymi dielami.	VI	827 937	100 %
	VH	-18 228	
Lesy Slovenskej republiky, š. p. vznikol za účelom riadneho a trvalo udržateľného obhospodarovania lesného majetku štátu a zabezpečenia starostlivosti o ostatný majetok lesného hospodárstva.	VI	756 292	100 %
	VH	12 693	
Verejné prístavy, a.s. boli založené za účelom zefektívnenia využitia dopravnej infraštruktúry vo verejných prístavoch v záujme rozvoja vnútroštátnej a medzinárodnej vodnej dopravy a optimalizácie prevádzkovania majetku štátu v podmienkach komerčného prostredia.	VI	591 998	100 %
	VH	-138	

VI - vlastné imanie, VH - výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení

Vlastné imanie Národnej banky Slovenska

Prvoradou úlohou centrálnych bánk je zabezpečenie stability meny alebo inflácie, a tak pri rozhodovaní o menovo-politických otázkach by nemali rozpočtové otázky zohrávať žiadnu úlohu. Existuje niekoľko faktorov, ktoré môžu mať za následok trvalé záporné vlastné imanie centrálnej banky. Ide napríklad o prudké zhodnotenie vlastnej meny oproti menám, ktoré tvoria jej devízové rezervy alebo odvody do štátneho rozpočtu nad rámec aktuálneho zisku. V súčasnosti sú pre centrálnu banku eurozóny hrozbou najmä nákupy veľkého objemu rizikovejších cenných papierov, ktoré pri významných zmenách cien aktív na trhu môžu prerásť do nezanedbateľných strát.

Na rozdiel od komerčných subjektov, nezávislé centrálnu banku sa prakticky nemôžu dostať do platobnej neschopnosti ani pri vysokom zápornom vlastnom imaní. Emisiou obeživa alebo tvorbou elektronických rezerv môžu bez problémov splácať svoje záväzky. Nadmerné používanie týchto nástrojov však môže viesť k inflácii, a preto je lepším riešením, ak potenciálne veľké straty sú „kryté“ ražobným (seigniorage) len v menšej miere. V krajnom prípade by mali situáciu stabilizovať transfery zo štátneho rozpočtu.

Národná banka Slovenska vykázala k 31.12.2012 záporné vlastné imanie v hodnote 3 588 353 tis. eur. Rozhodujúcou položkou je neuhradená strata z minulých rokov v objeme 5 605 892 tis. eur. Túto stratu spôsobilo najmä výrazné posilnenie slovenskej koruny pred vstupom do eurozóny v spojení s dlhoročnou sterilizačnou pozíciou NBS voči bankovému sektoru.

Silnejšia koruna zapríčinila straty priamo na hodnote devízových rezerv ale aj nepriamo v dôsledku prevodu prostriedkov do štátneho rozpočtu v obdobiach oslabovania meny, čím neboli vytvorené rezervy na následné zhodnotenie kurzu. Veľké prevody prostriedkov NBS do štátneho rozpočtu boli najmä v období rokov 1999 – 2001, kedy bola prevedená celková suma vo výške 1 253 838 tis. eur. Dlhoročná sterilizačná pozícia NBS voči bankovému sektoru bola zapríčinená nutnosťou odčerpania prebytočnej likvidity v dôsledku prílevu zahraničných investícií. Okrem prílevu zahraničného kapitálu vznikla prebytočná likvidita aj kvôli vyčisteniu bankového sektora od zlých úverov v roku 2000. Po vyčistení bilancií bánk nastala situácia, kedy vklady výrazne prevyšovali úvery a banky prebytočnú likviditu ukladali na účty v NBS. Tým, že NBS držala na strane pasív depozitá bánk v domácej mene a na strane aktív nakupovala zahraničné cenné papiere a iné aktíva v cudzej mene, pri zhodnocovaní slovenskej koruny sa automaticky vytvárala strata.

Pri stabilnom vývoji v eurozóne sa dá predpokladať, že Národná banka Slovenska bude postupne schopná umorovať stratu prostredníctvom menového príjmu a zisku z operácií s rezervami. V roku 2012 dosiahla NBS kladný hospodársky výsledok 199 439 tis. eur.

Iné aktíva

Vo verejnom sektore iné aktíva predstavujú najmä prírodné bohatstvo, historické a kultúrne pamiatky a podobne, ktoré nie sú podľa súčasnej metodológie jednoznačne ocenené a tým ani vykázané v účtovných závierkach subjektov verejnej správy. Z tohto dôvodu nevstupovali do výpočtu čistého bohatstva k 31.12.2012.

Ako iné aktíva sa vykazuje aj hodnota aktív, ktorými sa rozumie možný majetok, ktorý vznikol v dôsledku minulých udalostí a ktorého existencia alebo vlastníctvo závisí od toho, či nastane alebo nenastane jedna alebo viac neistých udalostí v budúcnosti. Vznik týchto udalostí pritom nezávisí od účtovnej jednotky. K 31.12.2012 vykázali subjekty súhrnného celku verejnej správy (ostatné subjekty verejného sektora sa zatiaľ neskúmali) iné aktíva v hodnote 705 tis. eur, pričom ide najmä o aktívne súdne spory a budúce práva generujúce verejné aktíva.

Iné pasíva (podmienené záväzky)

Podmienenými záväzkami* podľa zákona o účtovníctve sú iné pasíva účtovnej jednotky, ktorá ich vykazuje v poznámkach ako súčasť individuálnej účtovnej závierky. Nejde teda o záväzok vykazaný na súvahových položkách pasív, pretože nie je splnená podmienka na ich zaúčtovanie: výška záväzku sa nedá spoľahlivo oceniť, obdobie, ku ktorému sa povinnosť viaže nie je určené a úbytok ekonomických úžitkov v budúcnosti nie je istý.

Vo verejnej správe sa ako podmienené záväzky vykazujú napríklad poskytnuté záruky, hroziace a neukončené súdne spory, záväzky zo všeobecne platných právnych predpisov a podobne. V tabuľke sú vyčíslené podmienené záväzky podľa jednotlivých zložiek súhrnného celku verejnej správy za rok 2012. Okrem uvedených podmienených záväzkov evidujú viaceré kapitoly štátneho rozpočtu právne spory, ktorých výška zatiaľ nebola vyčíslená. Podmienené záväzky ostatných subjektov verejného sektora mimo súhrnného celku zatiaľ neboli spracované.

Podmienené záväzky podľa jednotlivých zložiek verejného sektora k 31.12.2012 (tis. eur)

Štátne rozpočtové a štátne príspevkové organizácie	6 612 146
Vyššie územné celky a ich rozpočtové a príspevkové organizácie	1 855
Obce a ich rozpočtové a príspevkové organizácie	8 716
Ostatné subjekty	1 473 024
Spolu	8 095 741

Prevažná väčšina vykazaných podmienených záväzkov je sústredená do troch subjektov verejnej správy (99,5 %), nasledujúca tabuľka ukazuje ich podrobný prehľad. V rámci verejnej správy vykazuje najvyššie podmienené záväzky Ministerstvo financií SR. Podmienené záväzky vyplývajú z účasti SR na kapitáli splatnom na vyzvanie v Európskom mechanizme pre stabilitu (ESM), resp. v medzinárodných finančných inštitúciách a z investičných arbitráží.

Najvyšší podmienený záväzok je vykazaný v súvislosti s ESM vo výške 5 109 000 tis. eur. Tento finančný mechanizmus tvorí súčasť druhej vlny balíka opatrení určených na poskytovanie pomoci členským štátom eurozóny ocitávajúcich sa vo vážnych finančných problémoch s cieľom zabezpečiť stabilitu eurozóny. ESM je nasledovníkom Európskeho nástroja finančnej stability (EFSF) v poskytovaní stabilizačnej pomoci. Základné imanie ESM v sume 700 000 000 tis. eur tvorí 80 000 000 tis. eur vo forme splatných akcií (z toho podiel SR: 659 200 tis. eur) a 620 000 000 tis. eur vo forme akcií splatných na vyzvanie (z toho podiel SR: 5 109 000 tis. eur). Slovenská republika sa ratifikáciou zmluvy, ktorou sa zriaďuje ESM zaviazala, že v prípade, ak:

- úroveň splateného imania klesne pod schválených 80 000 000 tis. eur absorbovaním strát ESM, Správna rada ESM vyzve akcionárov na jeho splatenie jednoduchou väčšinou. Tento proces sa týka iba poklesu splateného imania pod úroveň schváleného zaplateného imania, ktorý by mal v prípade jeho nedoplnenia za následok stratu „AAA“ ratingu ESM.
- je potrebné zabrániť omeškaniu ESM v platení povinností voči svojim veriteľom, má generálny riaditeľ ESM právo vyzvať na úhradu upísaného základného imania prostredníctvom výzvy. Členovia ESM sú takúto výzvu na úhradu príspevku povinní splatiť do siedmich dní od doručenia výzvy generálneho riaditeľa.

Podmienené záväzky vyplývajúce z kapitálu splatného na vyzvanie súvisia aj s členstvom SR vo viacerých medzinárodných finančných inštitúciách. Oproti roku 2011 sa podmienené záväzky zvýšili z dôvodu účasti v Medzinárodnej banke pre hospodársku spoluprácu.

Medzinárodné investičné arbitráže vznikajú domnelým porušením bilaterálnych investičných dohôd uzatváraných medzi suverénnymi štátmi na podporu a ochranu investícií. Vo všetkých troch prípadoch je predmetom sporov náhrada škody za porušenie dohôd o podpore a ochrane investícií. V prípade sporu s akcionármi zdravotnej poisťovne Union, a.s. sa vzhľadom na posledné rozhodnutie arbitrážneho súdu predpokladaná výška znížila oproti roku 2011 na 25 349 tis. eur. Podmienené záväzok súvisiaci s arbitrážou s akcionármi bývalej zdravotnej poisťovne Apollo, a.s. je nezmenený vo výške 131 400 tis. eur a nový podmienený záväzok súvisiaci s arbitrážou s akcionármi U.S. Steel Košice, a.s. bol vyčíslený na 257 439 tis. eur.

Fond národného majetku eviduje najvyšší objem podmienených záväzkov z ručenia za splnenie záväzkov vyplývajúcich z privatizačných zmlúv. Ďalej sú to právne spory voči finančným inštitúciám, súdne spory súvisiace s privatizovaným majetkom (žaloba o náhradu škody, exekučné konanie, náhrada škody z odstúpenia od zmluvy a iné).

Okrem vyššie uvedených podmienených záväzkov vykázaných v súčasných účtovných závierkach bude potrebné v budúcnosti rozšíriť kategóriu iných pasív aj o potenciálne záväzky vyplývajúce z európskej legislatívy v oblasti modernizácie verejných budov, v oblasti odpadového hospodárstva a v oblasti financovania obrany; v závislosti od dostupnosti relevantných údajov.

Prehľad najvýznamnejších podmienených záväzkov k 31.12.2012 (tis. eur)	
Ministerstvo financií SR	
Európsky mechanizmus pre stabilitu	5 109 000
Členstvo v Európskej investičnej banke	573 996
Členstvo v Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj	350 466
Členstvo v Európskej banke pre obnovu a rozvoj	101 359
Členstvo v Rozvojovej banke rady Európy	16 853
Členstvo v Medzinárodnej banke pre hospodársku spoluprácu	15 402
Členstvo v Mnohostrannej agentúre pre investičné záruky	2 598
Arbitráž s akcionármi zdravotnej poisťovne Union, a.s.	25 349
Arbitráž s akcionármi bývalej zdravotnej poisťovne Apollo, a.s.	131 400
Arbitráž s akcionármi U.S. Steel Košice, a.s.	257 439
Fond národného majetku	
Ručenie za splnenie záväzkov vyplývajúcich z privatizačných zmlúv	855 336
Právne spory	505 975
Slovenský pozemkový fond	
Nevyrovnané reštitučné nároky	28
Právne spory	111 686
Spolu	8 056 885

Implicitné záväzky

Implicitné záväzky* sú podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti definované ako „rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami subjektov verejnej správy a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy, ktoré vyplývajú z finančných dôsledkov spôsobených budúcim uplatňovaním práv a povinností ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy“. Z uvedeného vyplýva, že nejde o záväzky vykázané v súvahe subjektov verejnej správy, keďže ich ocenenie môže byť problematické. Napriek tomu však možno pri zohľadnení aktuálneho legislatívneho stavu odhadnúť ich výšku.

Podobne ako v prípade Stratégie riadenia štátneho dlhu v 2. kapitole, podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sú implicitné záväzky súčasťou Rozpočtu verejnej správy SR a aj Súhrnnej výročnej správy SR. Táto časť prezentuje implicitné záväzky v skrátenej podobe oproti verzii v rozpočte, pričom v duchu výročnej správy sa zameriava len na vyčíslenie implicitných záväzkov k 31.12.2012.

Ministerstvo financií SR doteraz kvantifikovalo dva typy implicitných záväzkov. Ide o čisté záväzky v sektore sociálnych vecí, zdravotníctva a školstva spojené so starnutím populácie a záväzky súvisiace so splácaním dlhodobého PPP projektu rýchlostnej cesty R1 (platby štátu za dostupnosť počas celej doby trvania koncesie do roku 2041).

Odhad implicitných záväzkov k 31.12.2012 (tis. eur)		
	k 31.12.2012	
	% HDP	tis. eur
Vplyv starnutia populácie	-226	-160 343 812
- dôchodkový systém	-85	-60 204 291
- zdravotníctvo	-145	-103 293 713
- dlhodobá starostlivosť	-17	-11 988 513
- poistenie v nezamestnanosti	4	2 751 553
- školstvo	17	12 391 151
PPP projekty	-3	-2 120 337
Celková výška implicitných záväzkov	-229	-162 464 149

Údaje boli prevzaté z návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2014 - 2016. Oproti rozpočtu sú však navyše uvedené aj jednotlivé príspevky, ktoré sa podieľajú na implicitných záväzkoch vyplývajúcich zo starnutia populácie. Vzhľadom na to, že v návrhu rozpočtu boli implicitné záväzky vyčíslené k 31.12.2013, údaje pre potreby tejto správy boli diskontované k 31.12.2012. Ako diskontný faktor bola použitá úroková sadzba 3 %, ktorá sa bežne používa pri dlhodobých projekciách.

Z rozkladu vplyvu starnutia na jednotlivé príspevky vidno, že ku implicitným záväzkom najviac prispievajú záväzky dôchodkového systému a zdravotníctva, spolu vo výške 230 % HDP. **Z hľadiska veľkosti implicitných záväzkov bola veľmi dôležitá prijatá reforma dôchodkového systému v roku 2012, ktorá znížila implicitné záväzky tohto systému približne o 109 % HDP.** Najdôležitejšími opatreniami reformy v tomto smere bolo naviazanie dôchodkového veku na vývoj strednej dĺžky života a naviazanie valorizačného mechanizmu dôchodkov na dôchodcovskú infláciu.

Poistenie v nezamestnanosti a výdavky na školstvo sú položkami, ktoré naopak celkovú výšku implicitných záväzkov znižujú spolu vo výške 21 % HDP. Starnutie populácie prináša so sebou postupné znižovanie počtu detí a účastníkov trhu práce, čo automaticky vedie (za predpokladu nezmenených iných podmienok ako napríklad očakávaný väčší dôraz na výdavky do školstva v budúcnosti) k úsporám na strane výdavkov verejných financií.

4. Komentár k súhrnnej účtovnej závierke verejnej správy Slovenskej republiky za rok 2012

Súhrnná účtovná závierka verejnej správy SR* nenahrádza individuálne účtovné závierky jednotlivých subjektov verejnej správy ani štatistiky zostavené a publikované v súlade s ESA 95; jej úlohou je skôr doplniť a rozšíriť informácie o verejnom sektore ako celku z pohľadu jeho finančnej pozície a hospodárenia na aktuálnom princípe. Každý z výkazníckych systémov, či už podľa metodiky ESA 95 alebo podľa Medzinárodných účtovných štandardov pre verejný sektor IPSAS, má iného užívateľa a inú vypovedaciu schopnosť, hoci vychádza z rovnakej údajovej základne. Dvoma najvýznamnejšími fiškálnymi ukazovateľmi hospodárenia verejných financií podľa ESA 95 je deficit (saldo) verejnej správy a hrubý dlh verejnej správy. Najbližšími ekvivalentmi v súhrnnej účtovnej závierke sú výsledok hospodárenia po zdanení a cudzie zdroje a časové rozlíšenie celkom. Kľúčové rozdiely medzi ukazovateľmi v súhrnnej účtovnej závierke zostavenej k 31.12.2012 a ukazovateľmi podľa októbrovej notifikácie za rok 2012 podľa ESA 95 sú nasledovné:

- *Samotný subjekt, za ktorý je ukazovateľ salda či výsledku hospodárenia vykázaný, je v oboch metodikách odlišný a teda neporovnateľný.* Súhrnný celok je širší pojem, okrem verejnej správy zahŕňa aj podniky verejnej správy, čo je hlavný rozdiel. Existujú však ešte viaceré menej významné subjekty z hľadiska objemu financií, ktoré spravujú, a ktoré podľa metodiky ESA patria do verejnej správy ale nie do súhrnného celku a naopak. Príkladom sú neziskové organizácie, ktoré patria do verejnej správy (resp. tie, ktoré tam patria na základe pravidla 50 %), ale nie sú zaradené do súhrnného celku, pretože nie je u nich splnený účtovný princíp kontroly zo strany štátu.
- Na účtovný výsledok hospodárenia majú obvykle veľký vplyv upravujúce *položky bilancie (súvahy)*, ktoré nie sú spojené s hotovostnou platbou. Príkladom sú opravné položky, odpisy a precenenie. Na saldo verejnej správy tieto položky nemajú vplyv, pretože to zaznamenáva transakcie na strane príjmov a výdavkov, ktoré sú spojené s hotovostnými platbami (výnimkou je zmena stavu pohľadávok a záväzkov, ktorá má podľa metodiky ESA vplyv aj na saldo verejnej správy).
- Tretiu významnú skupinu tvoria *rozdiely v aktualizácii*. Obe metodiky sa považujú za aktuálne, avšak aktualizácia sa realizuje rôznymi spôsobmi a do rôznej miery. Pri salde verejnej správy sa aktuálny výsledok kvantifikuje prostredníctvom úpravy hotovostných údajov o zmenu stavu vymedzených súvahových položiek a osobitným zaznamenaním transakcií súvisiacich s oblasťou daní a odvodov. Účtovný výsledok hospodárenia je kategória vznikajúca z prvotného zaznamenania všetkých transakcií na aktuálnom princípe, teda v čase vzniku a nie v čase uskutočnenia platby. Poslednou významnou položkou sú finančné transakcie. Metodika ESA z hľadiska svojich cieľov člení niektoré transakcie na finančné, ktoré nemajú vplyv na saldo a nefinančné (reálne), ktoré vplyv na saldo majú. Účtovníctvo takéto rozdiely nerobí. Príkladom takýchto finančných transakcií sú superdividendy (účtovníctvo tento pojem nepozná) a predaj aktív.

Súhrnná účtovná závierka verejnej správy sa zostavuje podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Primerane sa využívajú aj ustanovenia Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 17. decembra 2008 č. MF/27526/2008-31 v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o metódach a postupoch konsolidácie vo verejnej správe a podrobnosti o usporiadaní a označovaní položiek konsolidovanej účtovnej závierky vo verejnej správe (ďalej len „opatrenie“), a to v oblasti použitých metód konsolidácie a postupu konsolidácie.

Súhrnná účtovná závierka predstavuje súvahu, výkaz ziskov a strát a poznámky zostavené na základe princípu konsolidácie uplatňovaného v Medzinárodných účtovných štandardoch pre verejnú správu (IPSAS). Na rozdiel od agregovaných dát za verejnú správu neobsahuje niektoré vzájomné vzťahy, ktoré boli identifikované medzi subjektmi tvoriacimi súhrnný celok.

Účtovné jednotky zahrnuté do súhrnnej účtovnej závierky tvoria tzv. **súhrnný celok***. Dôvodom pre tento názov je zostavovanie súhrnnej účtovnej závierky ako účtovného dokumentu na základe účtovných štandardov. Keďže nedochádza k naplneniu zásady kontroly jednej účtovnej jednotky nad ostatnými (Ministerstvo financií SR nevlastní subjekty územnej samosprávy a podobne), nemôže byť závierka nazvaná ako konsolidovaná účtovná závierka*, ale ako súhrnná účtovná závierka.

Súhrnná účtovná závierka sa spracováva na základe konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy, konsolidovaných účtovných závierok obcí, konsolidovaných účtovných závierok vyšších územných celkov, individuálnych účtovných závierok obcí, ktoré nezostavili konsolidovanú účtovnú závierku a individuálnych účtovných závierok ostatných subjektov verejnej správy a právnických osôb s majetkovou účasťou štátu založených podľa osobitných predpisov¹⁰.

Súhrnná účtovná závierka nie je overená nezávislým audítorm, je však zostavená z účtovných závierok, ktoré boli predmetom auditu* (1 konsolidovaná účtovná závierka ústrednej správy, 21 konsolidovaných účtovných závierok kapitol štátneho rozpočtu, 8 konsolidovaných účtovných závierok vyšších územných celkov a 1 130 konsolidovaných účtovných závierok obcí).

Vzhľadom na rozsah a rozmanitosť súhrnného celku nie je audit realizovateľný, pretože nie je prakticky možné v plnom rozsahu zabezpečiť požiadavky dané medzinárodným audítorským štandardom ISA 210.3. resp. ISA 210.6., a to tak z hľadiska spoločnosti, ktorá by mala audit vykonať, ako aj z hľadiska zostavovateľa súhrnnej účtovnej závierky, čo je aj v súlade s názorom Úradu pre dohľad nad výkonom auditu. Avšak skutočnosť, že jednotlivé účtovné jednotky súhrnného celku majú povinnosť dať auditovať svoje účtovné závierky zvyšuje dôveryhodnosť samotnej súhrnnej účtovnej závierky.

Účtovné jednotky súhrnného celku vykazujú medzi sebou veľké množstvo vzájomných vzťahov, ktoré je v súčasnosti veľmi náročné eliminovať pri zostavovaní súhrnnej účtovnej závierky, a preto je potrebný čas na zlepšenie procesov a techniky za účelom použitia štandardných konsolidačných

¹⁰ Napríklad zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 258/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

technik, čomu významne pomáha aj audit uvedených účtovných jednotiek. Na základe výsledkov auditu v ústrednej správe sa priebežne zabezpečuje harmonizácia a koordinácia účtovnej agendy a prípravy konsolidovaných účtovných závierok jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu prostredníctvom centralizácie účtovných procesov a pravidelného dohľadu a monitorovania procesu konsolidácie.

4.1. Štruktúra súhrnného celku verejnej správy v roku 2012

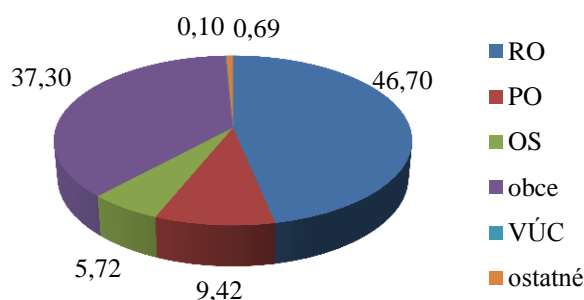
Ako bolo uvedené v úvode, súhrnná účtovná závierka bola spracovaná Ministerstvom financií SR v súlade s § 22a zákona o účtovníctve, a to na základe:

- konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy (1),
- konsolidovaných účtovných závierok obcí (1 130),
- konsolidovaných účtovných závierok vyšších územných celkov (8),
- individuálnych účtovných závierok obcí, ktoré nezostavili konsolidovanú účtovnú závierku (1 785),
- individuálnych účtovných závierok ostatných subjektov verejnej správy a právnických osôb s majetkovou účasťou štátu založených podľa osobitných predpisov (54).

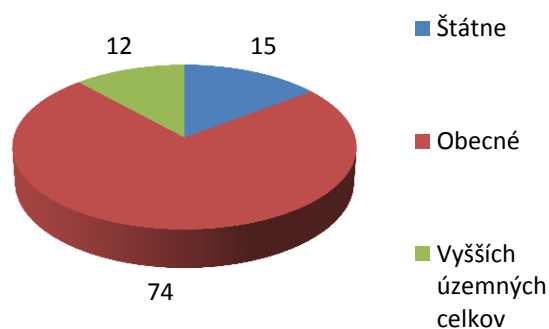
Súhrnný celok verejnej správy za rok 2012 tvorilo spolu 7 839 účtovných jednotiek; z toho 3 663 rozpočtových organizácií, 739 príspevkových organizácií, 2 926 obcí, 8 samosprávnych krajov, 449 obchodných spoločností a 54 ostatných subjektov založených podľa osobitných predpisov.

Z pohľadu druhu vlastníctva patrí 1 145 účtovných jednotiek k štátnej správe a 6 694 jednotiek k územnej samospráve.

Podiel organizácií podľa druhu v %

Podiel organizácií podľa druhu vlastníctva v %

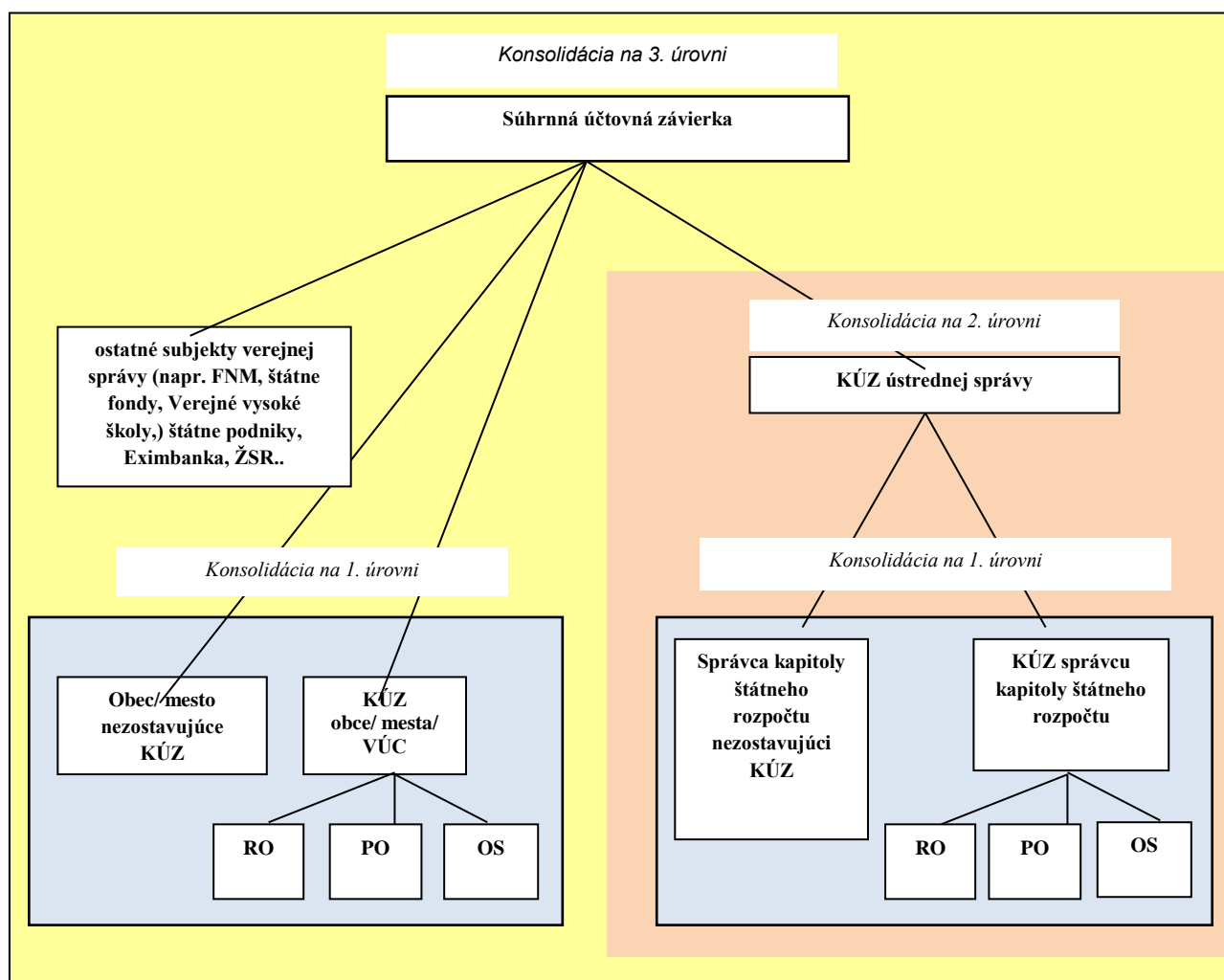

Vysvetlivky: RO – rozpočtové organizácie, PO – príspevkové organizácie, OS – obchodné spoločnosti, VÚC – vyššie územné celky.

Zo špecifik verejnej správy vyplýva, že rozhodujúcu časť tvoria rozpočtové a príspevkové organizácie, t.j. organizácie naviazané na svojho zriaďovateľa (štát, obec, vyšší územný celok) celým svojim rozpočtom (rozpočtové organizácie) alebo príspevkom (príspevkové organizácie). Z celkového počtu rozpočtových organizácií bolo v ústrednej správe 909, v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí 2 197 a v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC 557 organizácií. Z celkového počtu príspevkových organizácií bolo v ústrednej správe 138, v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí 271 a v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC 330 organizácií.

Súhrnný celok verejnej správy predstavuje všetky organizácie zahrnuté do konsolidácie na najvyššej úrovni z pohľadu hierarchie organizácií. Tento počet organizácií je odlišný od počtu organizácií štatisticky zaradených do verejnej správy z pohľadu metodiky ESA 95. Rozdiel tvoria najmä všetky obchodné spoločnosti (akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a pod.), a to zo štátnej ako aj územnej samosprávy, ale aj niektoré príspevkové organizácie (najmä nemocnice).

Schéma súhrnného celku a postup konsolidácie vo verejnej správe SR

Zmena štruktúry súhrnného celku v roku 2012 oproti roku 2011

Oproti roku 2011 došlo k zmene štruktúry súhrnného celku verejnej správy najmä z dôvodu rušenia rozpočtových organizácií v ústrednej správe, ako aj v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC. Počet organizácií obcí je relatívne stabilný; počet samotných obcí sa medziročne nezmenil.

Na počet organizácií v ústrednej správe mala v roku 2012 vplyv najmä reforma organizačného usporiadania inštitúcií ústrednej správy. Zákom č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákonom č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa naplňujú ciele vlády SR na vytvorenie efektívnej, spoľahlivej a otvorenej verejnej správy (**ESO reforma**). V prvom kroku, ktorý sa realizoval k 1.1.2013, boli niektoré organizácie so svojou pôsobnosťou delimitované do kapitoly Ministerstva vnútra SR (napríklad organizácie z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR) a niektorým bola zrušená právna subjektivita (obvodné úrady, krajské úrady). V druhej etape, ktorá pokračuje v roku 2013 dôjde k zániku ďalších organizácií, ako napríklad obvodné úrady životného prostredia, pozemkové úrady, lesné úrady, správy katastra a podobne. Následne vzniknú okresné úrady ako preddavkové organizácie Ministerstva vnútra SR, ktoré budú poskytovať služby vo všetkých oblastiach výkonu štátnej správy.

Počet organizácií v súhrnnom celku		
	2012	2011
Súhrnný celok spolu	7 839	7 885
Štátne rozpočtové a príspevkové organizácie	1 047	1 070
Rozpočtové a príspevkové organizácie územnej samosprávy	3 355	3 377
Obce	2 926	2 926
Vyššie územné celky	8	8
Ostatné subjekty VS	54	54
Obchodné spoločnosti	449	450

Súhrnný celok verejnej správy za rok 2012 je uvedený v súhrnnej účtovnej závierke, ktorá je prílohou č. 2 tohto dokumentu.

Použité metódy konsolidácie

Materskou účtovnou jednotkou pre účely zostavenia súhrnnej účtovnej závierky je zo zákona Ministerstvo financií SR a pri jej zostavení bola použitá nepriama metóda konsolidácie. Vychádzalo sa teda z konsolidovaných účtovných závierok na „medzistupni“ za subjekty, ktoré mali povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku za ich konsolidovaný celok* (napríklad kapitoly štátneho rozpočtu, obec, samosprávny kraj).

Účtovné jednotky boli zahrnuté do súhrnnej účtovnej závierky nasledovnými metódami:

Metóda zahrnutia účtovných jednotiek do súhrnného celku	
Druh účtovnej jednotky	Metóda
Rozpočtové a príspevkové organizácie	metóda úplnej konsolidácie
Obce a vyššie územné celky	metóda úplnej konsolidácie
Štátne fondy	metóda úplnej konsolidácie
Štátne podniky a dcérske obchodné spoločnosti štátu	metóda úplnej konsolidácie
Verejné vysoké školy	metóda úplnej konsolidácie
Ostatné subjekty podľa osobitného zákona	metóda úplnej konsolidácie
Spoločné účtovné jednotky	metóda podielovej konsolidácie
Pridružené účtovné jednotky	metóda vlastného imania

Z dôvodu odlišnej metodiky účtovania niektorých transakcií, ako aj z dôvodu neidentifikovaných vzájomných vzťahov v rovnakej hodnote, neboli na úrovni súhrnnej účtovnej závierky eliminované niektoré vzťahy:

- daň z príjmu právnických osôb, fyzických osôb, daň z pridanej hodnoty,
- sociálne a zdravotné poistenie v oblasti pohľadávok, záväzkov, nákladov a výnosov,
- vzťahy k účtom klientov Štátnej pokladnice, ktorí nie sú zaradení do verejnej správy a sú dobrovoľnými klientmi,
- ostatné pohľadávky, záväzky, náklady a výnosy s rozdielnou hodnotou vykázanou v podkladoch pre eliminácie za jednotlivé účtovné jednotky.

Súhrnná účtovná závierka poskytuje pohľad na účtovné údaje veľkej skupiny organizácií, pre jej zostavenie je dôležitá presnosť a kvalita údajov od samotných jednotiek. Za rok 2012 bola predmetom eliminácií hodnota 7 347 765 tis. eur v súvahe a 166 824 tis. eur vo výkaze ziskov a strát, v roku 2011 to bolo 1 624 298 tis. eur resp. 306 648 tis. eur. Cieľom procesu nie je dokonalá konsolidácia, ale konzistentná eliminácia stavových pozícií, ktoré majú podstatný vplyv na agregované údaje. Následne je možné presne a prehľadne opisovať prírastky a úbytku majetku, záväzkov a rozdielu medzi majetkom a záväzkami súhrnného celku, ktoré vznikli bez vzájomných vzťahov.

4.2. Komentár k najvýznamnejším položkám súhrnnej účtovnej závierky

Súhrnná účtovná závierka verejnej správy SR za rok 2012 v skrátenej štruktúre:

Súvaha (v tis. eur)		
Aktíva	2012	2011
Spolu majetok	57 184 386	53 482 791
Neobežný majetok	44 287 060	42 714 272
Obežný majetok	12 252 413	10 279 729
Časové rozlíšenie	644 913	488 790
Pasíva	2012	2011
Vlastné imanie a záväzky	57 184 386	53 482 791
Vlastné imanie	2 234 293	7 115 769
Cudzie zdroje	47 136 029	40 496 723
Časové rozlíšenie	7 814 064	5 870 299

Výkaz ziskov a strát (v tis. eur)		
Náklady a výnosy	2012	2011
Náklady	50 099 220	46 938 016
Výnosy	45 797 379	44 451 526
Výsledok hospodárenia po zdanení	-4 338 480	-2 519 135

4.2.1. Súvaha

AKTÍVA

Celkové aktíva dosiahli k 31.12.2012 hodnotu 57 184 386 tis. eur, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 3 701 595 tis. eur. Celkové aktíva sú tvorené neobežným (dlhodobým) majetkom, z toho hlavne dlhodobým hmotným majetkom (67,5 %) a dlhodobým finančným majetkom (8,7 %), a obežným (krátkodobým) majetkom, z toho hlavne pohľadávkami (7,5 %), finančnými účtami (9,3 %) a zásobami (3,0 %). Aktíva sú uvádzané aj komentované v netto hodnotách, bez vykázania korekcií (opravných položiek a odpisov).

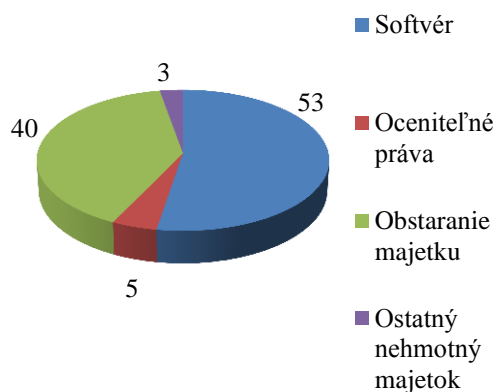
Neobežný majetok

Neobežný majetok je tvorený dlhodobým nehmotným, hmotným a finančným majetkom. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasť súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť III. aktíva, položky A.I. až A.III.). Nižšie uvedený text sa venuje len jeho najvýznamnejším položkám z hľadiska hodnoty alebo ich významu pre čitateľa správy.

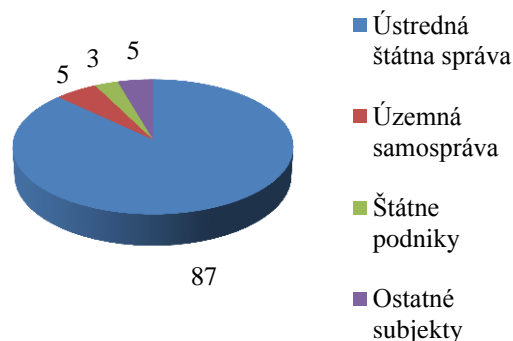
Dlhodobý nehmotný majetok

Dlhodobý nehmotný majetok (DNM) súhrnného celku dosiahol k 31.12.2012 hodnotu 590 207 tis. eur. Najväčší podiel tvorí softvér (310 611 tis. eur) a obstaranie dlhodobého nehmotného majetku (236 037 tis. eur), t. j. majetku nezaraďeného do používania. Dlhodobý nehmotný majetok oproti roku 2011 vzrástol o 22 094 mil. eur, a to najmä z dôvodu prírastku obstarania majetku v ústrednej správe (38 355 tis. eur). Hodnota používaného softvéru klesla o 27 096 tis. eur.

Položky dlhodobého nehmotného majetku v %

Podiel subjektov na dlhodobom nehm. majetku v %

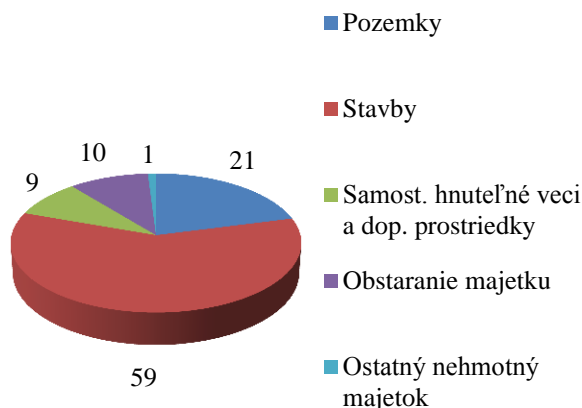

Takmer celú hodnotu softvéru vykazuje ústredná správa, a to 267 214 tis. eur (2011: 288 776 tis. eur). Je to pochopiteľné vzhľadom na to, že štát buduje pre svoje činnosti informačné systémy, ktoré majú celoštátne využitie a účely (zber a spracovanie dát, daňové informačné systémy, informačný systém Štátnej pokladnice, rozpočtový informačný systém, register obyvateľstva a podobne). Rovnako však do tejto položky vchádzajú aj softvéry používané v organizáciách pre administratívne účely (textové a tabuľkové procesory, operačné programy, bezpečnostné programy a podobne). V rámci obstarania dlhodobého nehmotného majetku (t.j. majetok v procese obstarávania, nezaraďený do používania do 31.12.2012) vykázali organizácie ústrednej správy sumu 215 082 tis. eur, územná samospráva spolu 13 192 tis. eur a ostatné subjekty 7 763 tis. eur. V rámci prírastkov išlo najmä o softvér, nákup licencií a ostatného nehmotného majetku.

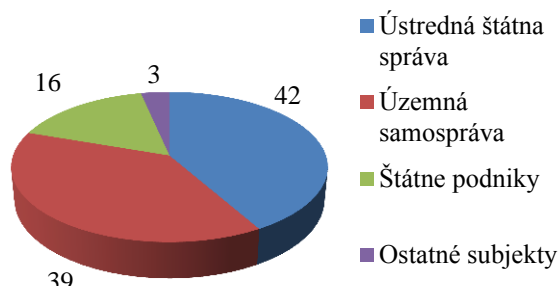
Dlhodobý hmotný majetok

Dlhodobý hmotný majetok (DHM) súhrnného celku dosiahol k 31.12.2012 hodnotu 38 384 161 tis. eur a oproti roku 2011 jeho účtovná hodnota vzrástla o 2 351 959 tis. eur. Najväčší podiel tvoria stavby (22 800 667 tis. eur), pozemky (8 055 118 tis. eur), obstaranie dlhodobého hmotného majetku (3 801 028 tis. eur). Z DHM rástli medziročne takmer všetky položky, najmä stavby o 2 302 877 tis. eur a pozemky o 302 124 tis. eur. Obstaranie DHM kleslo medziročne o 516 864 eur, a to hlavne vplyvom zaradenia majetku, ktorý bol obstaraný predchádzajúce účtovné obdobie, do používania v roku 2012.

Položky dlhodobého hmotného majetku v %

Podiel subjektov na dlhodobom hmot. majetku v %

Najvyššiu hodnotu stavieb v rámci súhrnného celku vykázala štátna obchodná spoločnosť Národná diaľničná spoločnosť, a.s. (5 126 296 tis. eur), čo súvisí s predmetom jej činnosti, t.j. budovaním diaľnic a rýchlostných ciest na Slovensku. V rámci ústrednej správy ďalej nasleduje z hľadiska významnosti Slovenská správa ciest (440 051 tis. eur) s podobným predmetom činnosti ako Národná diaľničná spoločnosť, a. s., Transpetrol, a.s. (233 253 tis. eur), ktorý buduje a prevádzkuje systémy potrubnej prepravy a skladovania ropy. Zo štátnych podnikov vykazujú najvyšší podiel stavieb Železnice SR (1 744 291 tis. eur) so železničnými dráhami a stanicami vo svojom dlhodobom majetku, Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. (1 019 666 tis. eur), v ktorého súvahe sú vodohospodárske diela a iné stavby súvisiace so správou vodných tokov a povodí a Vodohospodárska výstavba, š.p. (818 489 tis. eur).

Stavby sú vykazované v historických obstarávacích cenách a ich hodnota je postupne znižovaná prostredníctvom odpisov. Výška ich odpísania zvyčajne indikuje potrebu budúcich investícií, pričom tieto môžu byť hlavne v prípade starších a dlhodobo zanedbávaných stavieb významnou výdavkovou položkou v budúcich rozpočtoch organizácií verejnej správy. Aj obstaranie majetku (t.j. majetok v procese obstarávania, nezaradený do používania do 31.12.2012) tvorila najmä budúca infraštruktúra v podobe ciest, stavieb, pozemkov a dopravných prostriedkov.

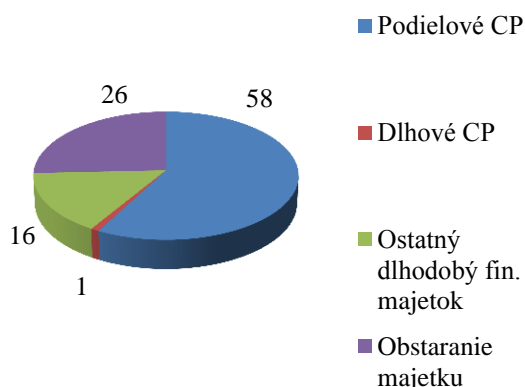
Z pohľadu jednotlivých účtovných jednotiek vykázali významné sumy pozemkov štátne podniky (napríklad Lesy SR, š. p. 521 826 tis. eur) a Železnice SR (451 423 tis. eur). V rámci ústrednej správy vykázali najvýznamnejšie hodnoty Verejné prístavy, a.s. (587 975 tis. eur), Národná diaľničná spoločnosť, a.s. (533 184 tis. eur) a Ministerstvo obrany SR (175 292 tis. eur). Keďže pozemky sú väčšinou ocenené historickou obstarávacou cenou, ich hodnota v súhrnnej závierke môže byť v niektorých prípadoch výrazne nižšia ako ich skutočná (trhová, reálna) hodnota, a preto pozemky môžu predstavovať časť „skrytých“ rezerv našej krajiny.

Dlhodobý finančný majetok

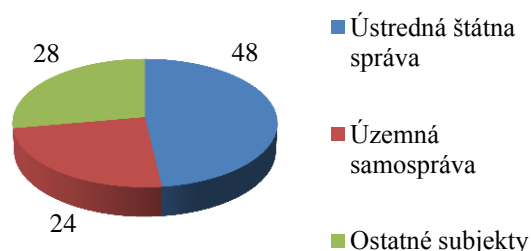
V rámci dlhodobého finančného majetku sa vykazujú podielové cenné papiere a podiely v obchodných spoločnostiach, ktoré nepatria do súhrnného celku, a teda neboli konsolidované. Ďalej sa tu vykazujú hodnoty podielov ústrednej správy v pridružených účtovných jednotkách, ktoré boli predmetom konsolidácie kapitálu (napr. Slovak Telekom, a. s., letiská a podobne).

Celkovo dlhodobý finančný majetok dosiahol k 31.12.2012 hodnotu 5 312 692 tis. eur; z toho ústredná štátna správa vykázala 2 554 662 tis. eur, obce 1 267 605 tis. eur, vyššie územné celky 11 422 tis. eur a ostatné subjekty 1 479 003 tis. eur. Dlhodobý finančný majetok je medziročne nižší o 801 265 tis. z dôvodu konsolidácie* podielov v štátnych podnikoch a úverov poskytovaných Štátnym fondom rozvoja bývania a Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou. Finančným majetkom, ktorý predstavuje vzťahy so subjektmi mimo súhrnného celku, sú najmä podiely v obchodných spoločnostiach, realizovateľné cenné papiere územnej samosprávy, účasti v medzinárodných inštitúciách a podobne.

Položky dlhodobého finančného majetku v %

Podiel subjektov na dlhodobom fin. majetku v %

V rámci ostatných subjektov vykazuje najvyššiu sumu Fond národného majetku SR (1 433 166 tis. eur) ako účasti na obchodných spoločnostiach, ktoré fond vedie ako určené na privatizáciu a predaj. Tieto účasti neboli predmetom konsolidácie kapitálu.

Obce vykázali najvyššiu sumu v rámci realizovateľných cenných papierov (697 603 tis. eur), kde účtujú minoritné podiely v obchodných spoločnostiach, najmä v teplárenských a vodárenských spoločnostiach, finančných inštitúciách a podobne.

V rámci ústrednej správy ide hlavne o majetkovú účasť SR v medzinárodných finančných inštitúciách, pričom celkovo sa výška účastí medziročne zvýšila o 264 443 tis. eur, a to najmä z titulu podielu SR na základnom imaní Európskeho mechanizmu pre stabilitu (ESM). Všetky podiely a obstaranie podielov sú v správe Ministerstva financií SR.

Prehľad majetkovej účasti SR v medzinárodných inštitúciách (v tis. eur)		
Medzinárodná inštitúcia	2012	2011
Medzinárodná banka pre hospodársku spoluprácu	8 598	8 598
Medzinárodná investičná banka	10 400	10 400
Európska banka pre obnovu a rozvoj	25 232	25 456
Rozvojová banka Rady Európy	2 397	2 397
Európska investičná banka	84 936	84 650
Vklad do Európskeho finančného stabilizačného nástroja (EFSF)	282	282
Vklad do Európskeho mechanizmu pre stabilitu (ESM)	263 680	
Inštitúcie Svetovej banky	37 846	37 145
Spolu	433 371	168 928

Ďalej ústredná správa vykazuje v rámci dlhodobého finančného majetku obstaranie podielov SR na upísanom základnom imaní Európskeho stabilizačného mechanizmu vo výške 395 520 tis. eur, ktorý je splatný v roku 2014. Podiel na zvýšení základného imania Európskej investičnej banky predstavoval 25 999 tis. eur a bude splatený v rokoch 2013 – 2015. Zmena hodnoty nesplateného podielu v Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj vo výške 7 000 tis. eur bola spôsobená kurzovými rozdielmi, nakoľko podiely sú denominované v USD.

Obstaranie finančného majetku v medzinárodných inštitúciách (v tis. eur)		
Medzinárodná inštitúcia	2012	2011
Podiel na zvýšení základného imania Európskej investičnej banky	599 995	573 996
Upísaný a nesplatený podiel na základnom imaní Medzinárodnej banky pre obnovu a rozvoj	355 179	362 179
Upísaný a nesplatený podiel na základnom imaní ESM	395 520	
Spolu	1 350 694	936 175

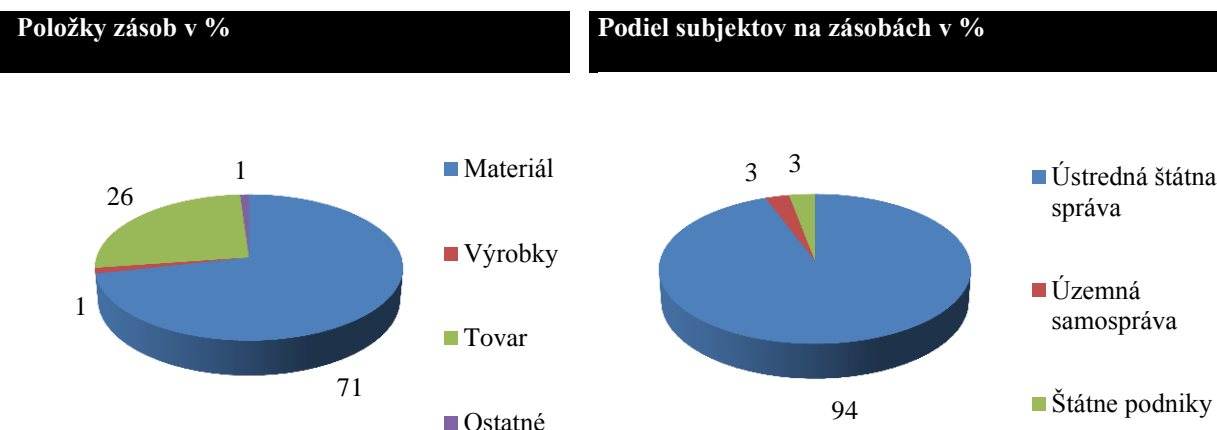
Dlhodobý finančný majetok ústrednej správy tvoria aj podielové cenné papiere a podiely v obchodných spoločnostiach mimo súhrnného celku v hodnote 730 553 tis. eur.

Obežný majetok

Obežný majetok je tvorený zásobami, zúčtovaním medzi subjektmi verejnej správy, pohľadávkami a finančnými účtami. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasti súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť III. aktíva, položky B.I. až B.V.). Nižšie uvedený text sa venuje len jeho najvýznamnejším položkám z hľadiska hodnoty alebo ich významu pre čitateľa správy.

Zásoby

Celková hodnota zásob súhrnného celku k 31.12.2012 dosiahla 1 753 889 tis. eur a medziročne bola hodnota zásob nižšia o 93 962 tis. eur.

Na celkovej hodnote zásob sa podieľa najviac ústredná štátna správa a v rámci nej Ministerstvo obrany SR (1 056 235 tis. eur), Ministerstvo vnútra SR (49 842 tis. eur) a Správa štátnych hmotných rezerv (450 162 tis. eur). Ide najmä o materiál a tovar, v prípade Správy štátnych hmotných rezerv o tzv. strategické zásoby (napr. ropy, cukru, obilia a pod.).

Zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy

Zostatok transferov na strane aktív predstavujú poskytnuté bežné a kapitálové transfery nezúčtované do nákladov v danom roku. Na strane aktív vykazujú zúčtovacie vzťahy subjekty, ktoré poskytli tieto prostriedky iným subjektom verejnej správy alebo subjektom súhrnného celku. Hodnota transferov k 31.12.2012 bola 920 176 tis. eur a medziročne sú vyššie o 22 543 tis. eur; z toho ústredná štátna správa vykázala 867 998 tis. eur, územná samospráva 5 786 tis. eur a ostatné subjekty 46 392 tis. eur.

Pohľadávky

Pohľadávky súhrnného celku sú vykazované spoločne, dlhodobé aj krátkodobé. Úhrnom dosiahli sumu 4 249 248 tis. eur, z toho dlhodobé 605 863 tis. eur a krátkodobé 3 643 385 tis. eur. Medziročne vzrástla hodnota pohľadávok o 851 304 tis. eur, čo však bolo spôsobené aj medziročne nižšou hodnotou vykonsolidovaných vzájomných pohľadávok voči záväzkom subjektov súhrnného celku z dôvodu nemožnosti ich presnej identifikácie.

Najvýznamnejšími pohľadávkami verejnej správy sú pohľadávky v správe Ministerstva financií SR (1 584 981 tis. eur, čo predstavuje 37,3 % pohľadávok). Ide najmä o pohľadávky z daní a cla v hodnote 835 461 tis. eur (ich správou je poverená od 1.1.2012 Finančná správa) a pohľadávky Slovenskej republiky voči zahraničiu a zo špecifických operácií štátu vo výške 727 641 tis. eur.

Pohľadávky voči odberateľom, ktoré vykazujú najmä obchodné spoločnosti a štátne podniky dosiahli hodnotu 356 403 tis. eur. Pohľadávky z nedaňových rozpočtových príjmov subjektov ústrednej správy dosiahli hodnotu 216 370 tis. eur a zúčtovanie s Európskou úniou bolo vo výške 251 212 tis. eur.

V rámci ostatných pohľadávok vykazujú najvyššie hodnoty Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. 337 980 tis. eur a Sociálna poisťovňa 243 901 tis. eur. Ide o pohľadávky na sociálnom a zdravotnom poistení.

Pohľadávky SR voči zahraničiu v rámci štátnych finančných aktív (v tis. eur)		
Dlžnícka krajina	2012	2011
Ruská federácia	7 896	8 051
Ruská federácia - Krivoj Rog	4 066	3 993
Alžírská demokratická ľudová republika	10 683	10 682
Nikaraguiská republika	3 671	7 439
Albánska republika	767	1 173
bývalá Zväzová republika Juhoslávia	71 744	69 094
Slovinsko	-	87
Čínska ľudová republika	9 509	9 443
Kubánska republika	112 227	110 744
Kórejská ľudovodemokratická republika	1 428	1 457
Vládne úvery špeciál v XTR	4 550	4 464
Spolu	226 541	226 627

Ruská federácia

Dlh Ruskej federácie voči Slovenskej republike je splácaný na základe „Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o riešení zadlženosti bývalého ZSSR a Ruskej federácie voči Slovenskej republike“ zo dňa 24.6.1994 (ďalej v texte aj „Dohoda“), ktorá bola doplnená dvomi Protokolmi o vnesení zmien do Dohody podpísanými dňa 28.8.2002 a 23.7.2003. Ruská federácia v minulosti svoj dlh splácala predovšetkým tovarovými dodávkami, v posledných rokoch hlavne pre Ministerstvo vnútra SR. Splátkový kalendár tovarových dodávok bol nastavený do 31.12.2021. Vzhľadom na skutočnosť, že od roku 2010 nebola realizovaná žiadna tovarová dodávka ruská strana navrhla zmenu spôsobu splatenia ruského dlhu. Vláda Slovenskej republiky v decembri 2012 schválila predmetný návrh v režime utajenia „Vyhradené“, čo umožnilo v roku 2013 dokončiť proces vyrovnania dlhu Ruskej federácie voči Slovenskej republike.

Ruská federácia – Krivoj Rog

Ide o pohľadávku z vládneho úveru poskytnutého Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou (ČSFR) Zväzu sovietskych socialistických republík (ZSSR) na výstavbu Krivorožského ťažobného a úpravárenského kombinátu okysličených rúd (ďalej „KŤUK“) na území Ukrajiny – Krivoj Rog. Vlastnícke vzťahy ku „KŤUK“ medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou však nie sú doteraz vyriešené, preto je táto pohľadávka vedená samostatne voči Ruskej federácii. Vecná stránka tejto pohľadávky je riešená Ministerstvom hospodárstva SR a za jej účtovno-evidenčnú stránku zodpovedá Ministerstvo financií SR.

Alžírka demokratická ľudová republika

Pohľadávka vznikla z nesplateného úveru poskytnutého Alžírsku na základe Úverovej dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Alžírkej demokratickej ľudovej republiky podpísanej dňa 16.11.1984. Pohľadávka evidovaná k 31.12.2012 predstavuje pohľadávku, ktorú alžírka strana neuznáva ako svojho záväzok. Dôvodom je nedokončenie investičnej akcie a jej neuvedenie do prevádzky v súlade s čl. 7 úverovej dohody zo dňa 16.11.1984. Slovenská republika eviduje jednu tretinu tejto pohľadávky a Česká republika jej zvyšné dve tretiny.

Nikaragujská republika

Vysporiadanie sa realizuje bez problémov na základe Zmluvy, týkajúcej sa uhradenia pohľadávky Slovenskej republiky voči Nikaragujskej republike uzavretej dňa 14.4.2000 so spoločnosťou Raffels AG, Herisau, Švajčiarsko v znení jej neskorších dodatkov. Termín poslednej splátky je stanovený k 28.4.2013.

Albánska republika

Albánsko svoj dlh voči Slovenskej republike spláca bez problémov v zmysle Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Radou ministrov Albánskej republiky o reštrukturalizácii a splatení záväzku Albánskej republiky voči Slovenskej republike, ktorá bola podpísaná dňa 26.5.2005 v Bratislave a platnosť nadobudla 18.11.2005. Podľa tejto dohody má byť dlh Albánskej republiky uhradený k 1.11.2014.

Bývalá Zväzová republika Juhoslávia (ZRJ) a Slovinsko

Pohľadávka bývalej ČSFR voči bývalej ZRJ vznikla z titulu predbežného vykonávania Platobnej dohody zo dňa 08.2.1991, pohľadávka však nebola uznaná dlžníkom, resp. rozdelená medzi nástupnícke krajiny a ani externe rozdelená medzi Slovenskú republiku a Českú republiku. V marci 2007 sa v Srbsku uskutočnilo trojstranné expertné rokovanie medzi zástupcami Slovenskej republiky, Českej republiky a Srbska. Obdobné rokovanie prebehlo následne v apríli 2007 v Čiernej Hore za účasti príslušných expertov. Predmetom oboch rokovaní bolo vyjasnenie si pozície každej zúčastnenej strany vo vzťahu k možnostiam vysporiadania predmetných záväzkov Srbska a Čiernej Hory, pochádzajúcich z clearingového platobného styku medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a bývalou Federatívnou republikou Juhoslávia. Zúčastnené strany sa dohodli na tom, že je nevyhnutné prostredníctvom príslušných právnych autorít, v súlade s medzinárodným právom, vyriešiť platnosť Protokolu z roku 1992, ktorý dopĺňa platnú Platobnú dohodu zo dňa 8.2.1991 a je právnym titulom pre isté nároky Slovenskej republiky a Českej republiky.

Otázka riešenia srbského dlhu voči Slovenskej republike bola aj predmetom zasadnutia slovensko-srbskej zmiešanej komisie pre hospodársku spoluprácu v júni 2011 v Bratislave. Na základe záverov zo zmiešanej komisie Ministerstvo financií SR identifikovalo a prostredníctvom Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR zaslalo srbskej strane zoznam expertov medzinárodného práva verejného, vhodných na spracovanie expertného právneho posudku

vo veci platnosti Protokolu z roku 1992. Ministerstvo zahraničných vecí Srbskej republiky nótou zo dňa 15.3.2012 odpovedalo, že Protokol z roku 1992 nenadobudol platnosť. Preto tento protokol nezaväzuje ani Srbskú republiku ani Slovenskú republiku a z tohto dôvodu neexistuje právny základ na angažovanie právnych expertov na jeho posúdenie. V máji 2012 bola pohľadávka SR voči krajinám bývalej Juhoslávie zvýšená o pohľadávku, ktorá bola do toho času evidovaná samostatne ako pohľadávka voči Slovinsku (konkrétne o pohľadávku voči slovinským podnikom Kovintrade a Smelt). K predmetnej zmene v evidencii došlo z dôvodu, že táto pohľadávka je z pohľadu Ministerstva financií SR považovaná za súčasť celkového dlhu bývalej Juhoslávie, doterajšia evidencia však tomu nezodpovedala.

Čínska ľudová republika

Pohľadávka vznikla na základe tzv. barterových obchodov, ktoré sa uskutočňovali medzi bývalými československými podnikmi zahraničného obchodu a príslušnými čínskymi podnikmi v rokoch 1986 - 1990 a 1990 - 1992. V zmysle Protokolu podpísaného Ministerstvom financií SR a Ministerstvom financií ČR o ďalšom postupe pri vysporiadaní pohľadávok a záväzkov Slovenskej republiky a Českej republiky voči zahraničiu zo dňa 1.2.1999 v znení neskorších dodatkov postupujú na základe vzájomnej dohody obe ministerstvá spoločne pri vysporiadaní pohľadávok voči Čínskej ľudovej republike. Doterajšie aktivity vyvinuté Ministerstvom financií SR, Ministerstvom financií ČR a Československou obchodnou bankou, a.s., Praha s cieľom riešiť splácanie pohľadávky, však narazili na komunikačnú bariéru, pretože oslovené inštitúcie štátnej správy Čínskej ľudovej republiky poverili riešením vysporiadania pohľadávky čínske spoločnosti sídliace v niekoľkých čínskych kantónoch a komunikácia s nimi je prakticky nemožná. Pohľadávka SR voči ČĽR nie je úročená a nie je splácaná.

Kubánska republika

Pohľadávka Slovenskej republiky voči Kubánskej republike vznikla na základe viacerých úverových dohôd uzatvorených medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Kubánskej republiky. Doposiaľ nebola zrealizovaná žiadna forma vysporiadania pohľadávok voči Kubánskej republike. Táto problematika bola predmetom rokovania všetkých doteraz uskutočnených zasadnutí medzivládnych slovensko-kubánskych zmiešaných komisií pre hospodársko-obchodnú a technickú spoluprácu. V apríli 2009 sa uskutočnilo v Havane prvé zasadnutie Medzivládnej komisie pre hospodársku spoluprácu, ktorá bola zriadená na základe Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kubánskej republiky zo dňa 6.10.2008. Počas zasadnutia sa uskutočnil rad bilaterálnych rokovaní o obchodných možnostiach. V oblasti vysporiadania pohľadávok Slovenskej republiky voči Kubánskej republike neboli prijaté konkrétne závery. V dňoch 31.10. až 8.11.2012 sa uskutočnilo dvojstranné pracovné stretnutie, na ktorom kubánska strana potvrdila svoju pripravenosť riešiť dlh Kubánskej republiky voči Slovenskej republike. V súlade so závermi z tohto pracovného stretnutia Ministerstvo financií SR zaslalo viceguvernérovi Banco Central de Cuba list s návrhmi možného riešenia kubánskeho dlhu.

Kórejská ľudovodemokratická republika

Slovenská republika k 31.12.2012 eviduje voči KĽDR dve pohľadávky: jednu v konvertibilnej mene (USD) a druhú v nekonvertibilnej mene (klíringový dolár Kórea). V októbri 2012 sa veľvyslanec Slovenskej republiky počas zahraničnej pracovnej cesty stretol so zástupcami severokórejského ministerstva financií za účelom riešenia pohľadávok Slovenskej republiky voči KĽDR, na ktorom zástupcovia severokórejskej strany prejavili záujem o vyriešenie svojich starých dlhov voči Slovenskej republike.

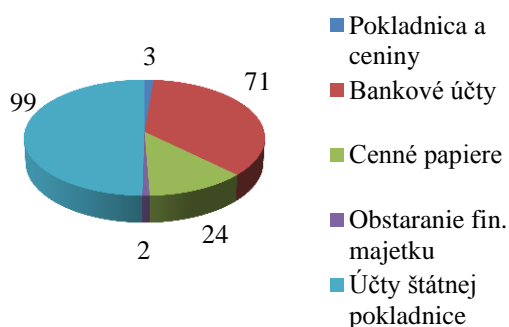
Vládne pohľadávky voči zahraničiu – úvery

Pohľadávky z poskytnutých vládnych úverov civil na základe dohôd doteraz spravuje pre Ministerstvo financií SR Československá obchodná banka, a.s. Praha a Národná banka Slovenska. V priebehu roka 2012 sa ich stav znížil z 226 627 tis. eur na 226 541 tis. eur, čo predstavuje celkové zníženie o 86 tis. eur, z toho vplyv kurzových rozdielov na znížení hodnoty pohľadávky bol 43 tis. eur.

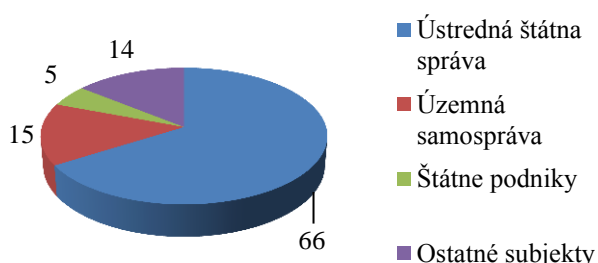
Finančné účty a krátkodobý finančný majetok

Ako finančné účty resp. krátkodobý finančný majetok sa vykazujú peniaze na ceste, peniaze na bankových účtoch a účtoch v Štátnej pokladnici, ceniny (napr. kolky, poštové známky, stravné lístky a podobne). Ďalej sa tu vykazujú krátkodobé majetkové a dlhové cenné papiere.

Položky krátkodobého fin. majetku v %

Podiel subjektov na krátkodobom fin. majetku v %

Hodnota krátkodobého finančného majetku k 31.12.2012 bola 5 284 678 tis. eur, čo je medziročne viac o 1 156 918 tis. eur; z toho najvyššiu sumu tvorili bankové účty územnej samosprávy vedené v komerčných bankách mimo Štátnej pokladnice (616 296 tis. eur) a bankové účty štátnych podnikov v komerčných bankách (539 208 tis. eur). Celkovo dosiahla hodnota bankových účtov súhrnného celku 1 194 596 tis. eur, pričom pokles oproti roku 2011 je spôsobený vyššou mierou eliminácie bankových účtov vedených v Štátnej pokladnici. Najvyššiu položku finančných účtov tvoria účty Štátnej pokladnice 2 629 040 tis. eur vedené najmä v Národnej banke Slovenska (2 608 258 tis. eur).

Z krátkodobých cenných papierov vykazuje najvyššiu hodnotu Fond národného majetku, a to 616 996 tis. eur ako realizovateľné cenné papiere.

PASÍVA

Celkové pasíva dosiahli k 31.12.2012 hodnotu 57 184 386 tis. eur, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 3 701 595 tis. eur. Celkové pasíva sú tvorené vlastným imaním (3,9 %), záväzkami (82,5 %) a časovým rozlíšením (13,6 %).

Dôvodom medziročného zvýšenia pasív bolo zvýšenie záväzkov o 6 639 306 tis. eur, zvýšenie časového rozlíšenia o 1 943 765 tis. eur a zníženie vlastného imania o 4 881 476 tis. eur. Vplyv na zmenu vlastného imania mal najmä výsledok hospodárenia, ktorý je nižší medziročne o 4 850 747 tis. eur.

Vlastné imanie

Vlastné imanie súhrnného celku je tvorené oceňovacími rozdielmi, nevysporiadaným výsledkom hospodárenia minulých rokov, výsledkom hospodárenia za rok 2012 a podielmi iných účtovných jednotiek. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasti súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť pasíva, položky A.I. až A.III.).

Vlastné imanie súhrnného celku k 31.12.2012 dosiahlo 2 234 293 tis. eur; z toho oceňovacie rozdiely tvoria sumu -185 990 tis. eur, výsledok hospodárenia 2 222 111 tis. eur a podiely iných účtovných jednotiek 198 173 tis. eur. Vzhľadom na špecifické postavenie organizácií ústrednej štátnej správy a územnej samosprávy je vlastné imanie tvorené takmer v celej hodnote výsledkom hospodárenia (99,4 %). Do výsledku hospodárenia boli započítané aj iné položky vlastného imania (kapitálové fondy, fondy tvorené zo zisku), ktoré sú charakteristické pre obchodné spoločnosti a štátne podniky.

Medziročne sa vlastné imanie znížilo o 4 881 476 tis. eur. Najvýznamnejšou položkou je výsledok hospodárenia, ktorý je členený na výsledok hospodárenia minulých rokov a výsledok hospodárenia bežného obdobia. Výsledok hospodárenia minulých rokov dosiahol hodnotu 6 559 454 tis. eur a medziročne sa znížil o 3 031 203 tis. eur najmä vplyvom eliminácie podielov v štátnych podnikoch a ich vlastného imania.

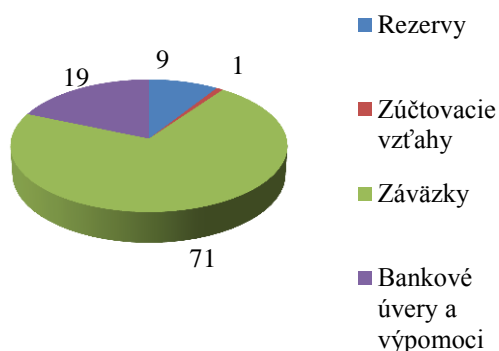
Výsledok hospodárenia bežného obdobia dosiahol zápornú hodnotu -4 337 343 tis. eur a medziročne sa znížil o 1 819 544 tis. eur.

Cudzie zdroje

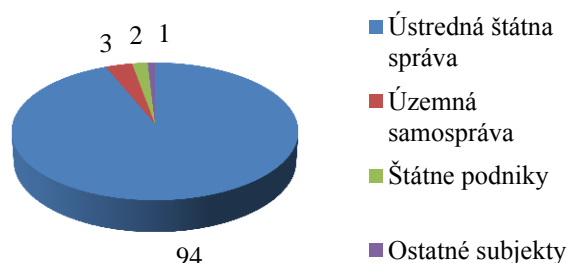
Cudzie zdroje súhrnného celku sú tvorené rezervami, zúčtovaním medzi subjektmi verejnej správy, záväzkami, bankovými úvermi a výpomocami. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasti súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť pasíva, položky B.I. až B.IV.). Nižšie uvedený text sa venuje len najvýznamnejším položkám z hľadiska hodnoty alebo ich významu pre čitateľa správy.

Cudzie zdroje súhrnného celku k 31.12.2012 dosiahli 47 136 029 tis. eur a medziročne sú vyššie o 6 639 306 eur. Rezervy dosiahli 4 254 439 tis. eur, zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy 417 985 tis. eur, záväzky 33 691 036 tis. eur a bankové úvery a výpomoci vo výške 8 772 569 tis. eur.

Položky cudzích zdrojov v %

Podiel subjektov na cudzích zdrojoch v %

Najvyšší podiel ústrednej správy na cudzích zdrojoch je spôsobený najmä záväzkami tvoriacimi štátny dlh, ktorých nositeľmi sú štátne rozpočtové organizácie. Záväzky z dlhových štátnych cenných papierov tvoria 71 % celkových cudzích zdrojov súhrnného celku.

Záväzky

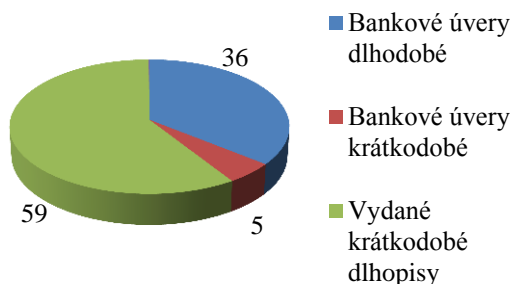
Záväzky dosiahli k 31.12.2012 hodnotu 33 691 036 tis. eur, čo je o 3 155 629 tis. eur viac ako v roku 2011. Do hodnoty záväzkov vstupujú aj záväzky štátu z vydaných štátnych cenných papierov. Hodnota štátnych dlhopisov a štátnych pokladničných poukázok po konsolidácii vrátane záväzkov z úrokov bola 33 423 570 tis. eur (z toho štátne pokladničné poukázky - ŠPP - so splatnosťou do jedného roka 1 316 000 tis. eur, vykazované v časti bankových úverov a výpomocí).

Významný podiel na celkových záväzkoch majú aj záväzky zo štandardných dodávateľsko-odberateľských vzťahov, záväzky zo zúčtovania s EÚ, a záväzky zo vzťahov voči zamestnancom a obyvateľstvu.

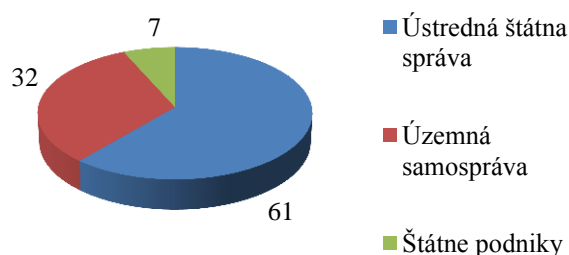
Bankové úvery a výpomoci

Bankové úvery a výpomoci dosiahli hodnotu 8 772 569 tis. eur; z toho 3 586 975 tis. eur boli úvery (dlhodobé 3 136 412 tis. eur; krátkodobé 450 563 tis. eur) a prijaté výpomoci, ktoré dosiahli hodnotu 1 395 tis. eur. Medziročne sa hodnota úverov a výpomocí zvýšila o 1 814 242 tis. eur a to najmä v ústrednej správe o hodnotu krátkodobých dlhopisov a ŠPP (1 747 579 tis. eur).

Štruktúra úverov a výpomocí v %

Podiel subjektov na bankových úveroch v %

Úvery od finančných inštitúcií je v ústrednej štátnej správe oprávnené v zmysle platnej legislatívy¹¹ čerpať len Ministerstvo financií SR. Vzhľadom na to, že čerpanie úveru priamo vplýva na zvyšovanie zadlženia našej krajiny, úvery sú využívané len v takých prípadoch, kedy sú podmienky financovania úverom (úrok, ostatné finančné náklady, doba splácania) výhodnejšie ako emisia štátnych cenných papierov. 89 % zostatku úverov SR voči zahraničným bankám tvorí zostatok úveru čerpaného od Európskej investičnej banky na spolufinancovanie prioritných projektov v rámci Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007-2013. Z týchto prostriedkov sa spolufinancujú jednotlivé operačné programy z oblasti dopravy, infraštruktúry, životného prostredia, informatizácie spoločnosti a podobne.

Ostatné subjekty verejnej správy môžu vstupovať do úverových vzťahov podľa vlastných potrieb financovania, avšak súčasne rešpektujúc zákon o rozpočtových pravidlách (v prípade samosprávy), ktorý stanovuje hranice výšky celkového dlhu tak, aby nebolo ohrozené vyrovnané hospodárenie v rámci celkového rozpočtu samosprávy. V prípade prekročenia stanovených hraníc existujú zákonné mechanizmy ako zabrániť ďalšiemu zadlžovaniu samospráv. Obce vykázali k 31.12.2012 záväzky z bankových úverov vo výške 824 434 tis. eur a vyššie územné celky v sume 357 956 tis. eur.

Záväzky z krátkodobých dlhových cenných papierov emitovaných štátom predstavujú záväzky z emitovaných štátnych pokladničných poukážok a krátkodobých štátnych dlhopisov (5 161 848 tis. eur), ktoré v zmysle platnej legislatívy emituje Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity v mene a na účet

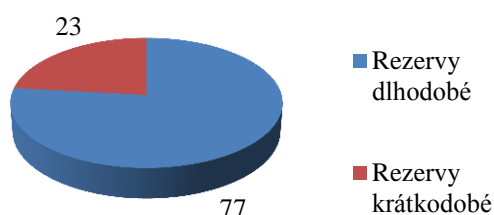
¹¹Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Zákon č. 386/2002 Z. z. o štátnom dlhu a štátnych zárukách a ktorým sa dopĺňa zákon č. 291/2002 Z. z. o štátnej pokladnici a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Ministerstva financií SR. Územná samospráva vykázala záväzky z krátkodobých dlhových cenných papierov v hodnote 278 tis. eur a ostatné subjekty 15 693 tis. eur.

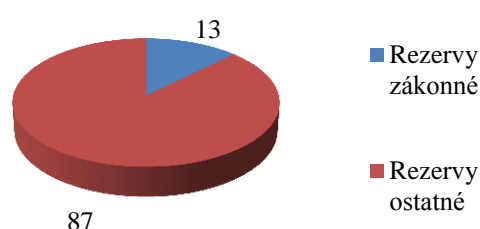
Rezervy

Subjekty verejnej správy tvoria rezervy dlhodobé a krátkodobé, a to na základe príslušných predpisov (tzv. zákonné rezervy), ako aj na základe svojich vnútorných predpisov (tzv. ostatné rezervy). Rezervy sa vykazujú vo výške odhadu, ktorý by mal spoľahlivo kryť záväzkov v čase plnenia. K 31.12.2012 dosiahli hodnotu 4 254 439 tis. eur, čo je o 1 882 982 tis. eur viac ako v roku 2011.

Rezervy podľa splatnosti v %

Rezervy podľa druhu v %

Typickými zákonnými rezervami sú rezervy na nevyčerpané dovolenky, odstupné, odchodné, prémie a odmeny zamestnancom a rezervy na nevyfakturované dodávky a služby, ktoré tvoria a vykazujú prakticky všetky jednotky súhrnného celku. Ďalším významným dôvodom na tvorbu rezerv sú najmä súdne spory, finančné povinnosti vyplývajúce z ručenia a záruk a náklady súvisiace s odstránením znečistenia životného prostredia. Najvýznamnejšou položkou v zákonných rezervách sú rezervy Všeobecnej zdravotnej poisťovne, a.s. a v ostatných rezervách sú to rezervy na zamestnanecké požitky tvorené v ústrednej správe.

4.2.2. Výkaz ziskov a strát

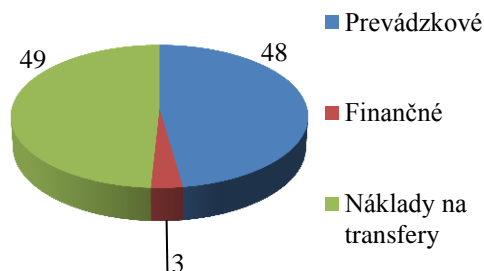
Náklady

Náklady súhrnného celku je možné členiť na prevádzkové náklady, finančné náklady, mimoriadne náklady a náklady na transfery zo štátneho rozpočtu a rozpočtov obcí a vyšších územných celkov. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasti súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť IV. Informácie o nákladoch a výnosoch). Nižšie uvedený text sa venuje len najvýznamnejším položkám z hľadiska hodnoty alebo ich významu pre čitateľa správy.

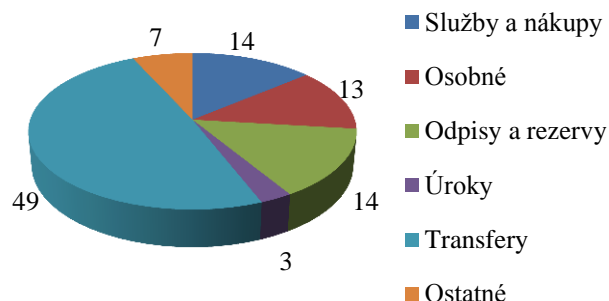
Náklady súhrnného celku dosiahli k 31.12.2012 hodnotu 50 099 220 tis. eur bez dane z príjmov, ktorá bola vykázaná za subjekty územnej samosprávy a ostatných subjektov súhrnného celku spolu vo výške 36 638 tis. eur. Náklady medziročne vzrástli o 3 197 842 tis. eur.

Prevádzkové náklady dosiahli 21 323 531 tis. eur, finančné náklady dosiahli 1 561 307 tis. eur, mimoriadne náklady 1 795 tis. eur a náklady na transfery zo štátneho rozpočtu a rozpočtov obcí a vyšších územných celkov hodnotu 24 647 707 tis. eur.

Štruktúra nákladov podľa druhu v %

Najvýznamnejšie položky nákladov v %

Z prevádzkových nákladov najvýznamnejšími položkami boli spotrebované nákupy a služby (6 996 314 tis. eur, 2011: 6 177 547 tis. eur), osobné náklady (6 463 055 tis. eur, 2011: 6 396 616 tis. eur), odpisy, tvorba rezerv a opravných položiek (7 203 223 tis. eur, 2011: 5 506 475 tis. eur). V rámci služieb tvoria najvyššie položky náklady na prepravu a dopravu, prenájom dopravných prostriedkov, právne, ekonomické a iné poradenstvo, telekomunikačné a poštové služby, stráženie objektov a podobne. V rámci nákladov na iné služby sa vykazujú aj platby zhotoviteľovi rýchlostnej cesty R1 vybudovanej prostredníctvom PPP projektu, a to v hodnote 57 177 tis. eur.

Osobné náklady tvorili najmä mzdové náklady vo výške 4 700 445 tis. eur (2011: 4 065 618 tis. eur), zákonné sociálne poistenie 1 435 343 tis. eur a ostatné sociálne poistenie 34 204 tis. eur.

Náklady na odpisy dlhodobého majetku dosiahli úhrnom 1 986 846 tis. eur (2011: 1 771 849 tis. eur); z toho na dlhodobý majetok ústrednej správy 1 059 335 tis. eur a na majetok územnej samosprávy 600 659 tis. eur.

Tvorba rezerv a opravných položiek bola vykázaná vo výške 5 216 924 tis. eur, a to hlavne v ústrednej štátnej správe 4 877 826 tis. eur.

Finančné náklady dosiahli 1 561 307 tis. eur a sú tvorené predovšetkým z úrokových nákladov spojených s emitovaním štátnych dlhových cenných papierov a čerpaním úverov, ktoré sú v správe Ministerstva financií SR (1 266 768 tis. eur, 2011: 1 062 537 tis. eur)

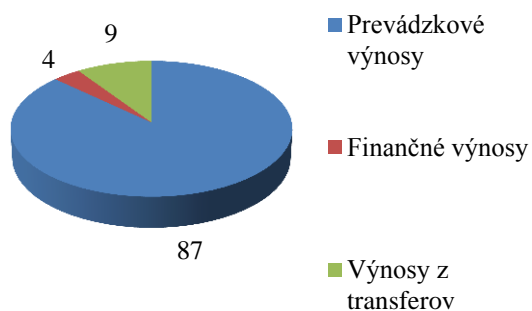
Transfery boli poskytnuté fyzickým osobám – obyvateľstvu, podnikateľským subjektom, zahraničným subjektom a podobne. V rámci konsolidačných operácií boli eliminované transfery v rámci ústrednej správy a čiastočne aj transfery medzi ostatnými subjektmi verejnej správy. Transfery, ktoré neboli spotrebované prostredníctvom nákladov predstavujú záväzok a sú vykázané v pasívach súhrnného celku v sume 631 532,3 tis. eur. Z celkovej hodnoty nákladov na transfery vykazuje najvyššiu hodnotu Sociálna poisťovňa (15 364 917 tis. eur, 2011: 15 069 013 tis. eur), a to z príspevkov a vyplácania dôchodkov obyvateľstvu.

Výnosy

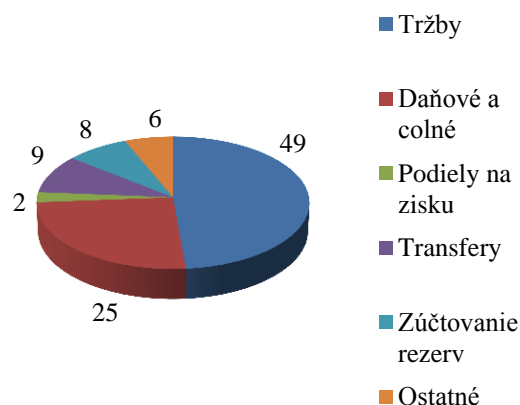
Výnosy súhrnného celku je možné členiť na prevádzkové výnosy, finančné výnosy, mimoriadne výnosy a výnosy z transferov zo štátneho rozpočtu a rozpočtov obcí a vyšších územných celkov. Podrobné finančné informácie ku každej z týchto položiek sú uvedené v poznámkach ako súčasť súhrnnej účtovnej závierky verejnej správy SR za rok 2012 (časť IV. Informácie o nákladoch a výnosoch). Nižšie uvedený text sa venuje len najvýznamnejším položkám z hľadiska hodnoty alebo ich významu pre čitateľa správy.

Výnosy súhrnného celku dosiahli k 31.12.2012 hodnotu 45 797 379 tis. eur; z toho prevádzkové výnosy dosiahli 39 806 445 tis. eur, finančné výnosy 1 612 252 tis. eur, mimoriadne výnosy 37 451 tis. eur a výnosy z transferov zo štátneho rozpočtu a rozpočtov obcí a vyšších územných celkov hodnotu 4 341 231 tis. eur. Medziročne sa výnosy zvýšili celkom o 1 345 853 tis. eur a to najmä prevádzkovými výnosmi (tržby za vlastné výkony a tovar, ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti) a finančnými výnosmi (výnosy z dlhodobého finančného majetku).

Štruktúra výnosov podľa druhu v %

Najvýznamnejšie položky výnosov v %

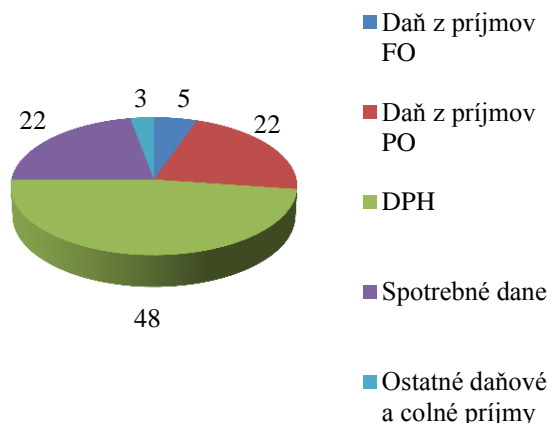

Z prevádzkových výnosov boli najvýznamnejšími položkami tržby za vlastné výkony a tovar (22 257 324 tis. eur), daňové a colné výnosy (11 535 252 tis. eur) a ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (2 339 744 tis. eur).

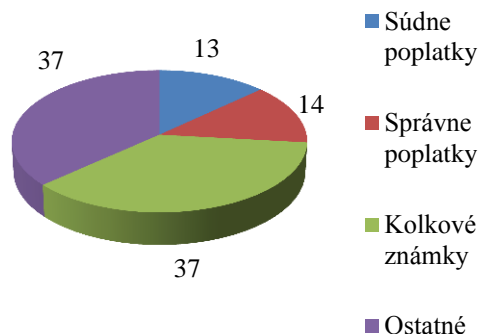
V tržbách za vlastné výkony a tovar sú rozhodujúcou položkou tržby z predaja služieb 21 206 416 tis. eur (2011: 20 340 918 tis. eur). V rámci nich vykazuje najvyššiu hodnotu Sociálna poisťovňa 15 386 349 tis. eur ako výnosy z poistného (2011: 15 088 939 tis. eur). Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. vykazuje 2 359 241 tis. eur ako výnosy z platieb zdravotného poistenia (2011: 2 282 373 tis. eur).

Daňové a colné výnosy po konsolidácii dosiahli 10 963 497 tis. eur; z toho ústredná štátna správa vykázala 8 984 771 tis. eur a územná samospráva 1 978 726 tis. eur. Daňové a colné výnosy štátu sú od 1.1.2012 v správe Finančného riaditeľstva SR (nástupnícka organizácia za zrušené Daňové riaditeľstvo a Colné riaditeľstvo), ale vykazujú sa v účtovnej závierke Ministerstva financií SR.

Daňové výnosy ústrednej správy podľa druhu v %

Výnosy z poplatkov ústrednej správy v %

Na výnos z dane z príjmov fyzických osôb pre ústrednú správu má vplyv jej rozdeľovanie medzi ústrednú správu a subjekty územnej samosprávy podľa príslušnej legislatívy¹².

Finančné výnosy dosiahli 1 612 252 tis. eur (2011: 1 435 892 tis. eur) a predstavujú ich hlavne výnosy z dlhodobého a krátkodobého finančného majetku v podobe podielov na zisku a dividend (1 139 618 tis. eur), úrokové výnosy z finančných prostriedkov uložených na účtoch v komerčných bankách a poskytnutých úverov (172 425 tis. eur), tržby z predaja cenných papierov, podiel na výnosoch pridružených účtovných jednotiek (24 493 tis. eur) a podobne.

V rámci celkových výnosov tvoria výnosy z transferov zo štátneho rozpočtu a rozpočtov obcí a vyšších územných celkov hodnotu 4 341 231 tis. eur. Predmetom eliminácií boli transfery v rámci ústrednej správy a čiastočne v rámci územnej samosprávy. Výnosy z transferov predstavujú použitie prijatých bežných transferov (nákup materiálu, spotrebované služby a energie, mzdy a podobne) a kapitálových transferov (odpisy majetku) prostredníctvom nákladov. Spotreba týchto transferov predstavuje zároveň zníženie záväzku z prijatých transferov, ktoré sú vykazované v pasívach súvahy.

Výsledok hospodárenia

Výsledok hospodárenia za bežné účtovné obdobie pred zdanením dosiahol zápornú hodnotu -4 301 841 tis. eur. Daň z príjmov bola eliminovaná len na úrovni ústrednej správy, zvyšok vykázali ostatné subjekty súhrnného celku a územná samospráva vo výške 36 638 tis. eur. Výsledok hospodárenia po zdanení predstavuje zápornú hodnotu -4 338 479 tis. eur a medziročne sa účtovný záporný výsledok hospodárenia zvýšil o -1 819 344 tis. eur, čo je spôsobené aj dôslednejším aplikovaním princípu opatrnosti zameraného na zaznamenávanie ocenených potenciálnych záväzkov a s tým spojených nákladov (ako napríklad rezervy, odpisy a opravné položky).

¹² Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zoznam skratiek názvov a zákonov

CKS – Centrálny konsolidačný systém

DPH – daň z pridanej hodnoty

EFSF – Európsky nástroj finančnej stability

ESM – Európsky mechanizmus pre stabilitu

ESA 95, ESA 2010 - Európsky systém národných a regionálnych účtov 1995, resp. 2010

EUROSTAT – Štatistický úrad Európskeho spoločenstva

FNM SR – Fond národného majetku Slovenskej republiky

GNI – Hrubý národný príjem

HDP – hrubý domáci produkt

IPSAS - Medzinárodné účtovné štandardy pre verejný sektor

KÚZ – konsolidovaná účtovná závierka

MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky

MMF – Medzinárodný menový fond

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OS – obchodné spoločnosti

OSN – Organizácia spojených národov

PPP – projekt verejno-súkromného partnerstva

PO – príspevkové organizácie

RO – rozpočtové organizácie

SVS – Súhrnná výročná správa SR

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

ŠZÚ – Štátny záverečný účet SR

ÚJ – účtovná jednotka

VÚC – vyššie územné celky

ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti
- ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti

zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy (rozpočtové pravidlá) - zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o účtovníctve - Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

zákon o organizácii vlády a ústrednej štátnej správy - zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon o obecnom zriadení - zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

zákon o samosprávnych krajoch - zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov

zákon o Sociálnej poisťovni – zákon č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov

zákon o zdravotných poisťovniach - zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o audítoroch - zákon č. 540/2007 Z. z. o audítoroch, audite a dohľade nad výkonom auditu a o zmene a doplnení zákona č.431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Slovník odborných pojmov

1. kapitola: Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 95

Súhrnná výročná správa SR - súhrnný dokument, ktorý obsahuje údaje o príjmoch, výdavkoch a výsledku rozpočtového hospodárenia subjektov verejnej správy a o stave dlhu verejnej správy k 31. decembru rozpočtového roka v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu vykázané Európskej komisii do 1. októbra bežného roka, súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy Slovenskej republiky, údaje ustanovené osobitným predpisom, ktorým je ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti a ďalšie údaje o hospodárení Slovenskej republiky. (§ 29a zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy)

Štátny záverečný účet SR - správa o rozpočtovom hospodárení Slovenskej republiky, ktorá obsahuje výsledky rozpočtového hospodárenia subjektov verejnej správy za príslušný rozpočtový rok v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu vykázané Európskej komisii do 1. apríla bežného roka, vyhodnotenie zamerania a opatrení rozpočtovej politiky, údaje o príjmoch, výdavkoch a výsledku rozpočtového hospodárenia štátneho rozpočtu a ďalšie údaje o plnení rozpočtu verejnej správy. (§ 29 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy)

ESA 95 – Európsky systém národných a regionálnych účtov 1995 je medzinárodne kompatibilný rámec pre systematické a podrobné opísanie národnej ekonomiky, jeho súčastí a jeho vzťahov s ostatnými národnými ekonomikami. Je založený na Systéme národných účtov 1993 (SNÚ 1993). SNÚ bol vypracovaný v súčinnosti štatistických orgánov OSN, EÚ, OECD, MMF a Svetovej banky a predstavuje celosvetový štandard v oblasti uplatňovania národných účtov. Metodika ESA 95 sa v Európskom spoločenstve zaviedla Nariadením Rady (ES) 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve.

ESA 2010 - Európsky systém národných a regionálnych účtov 2010 je revíziou ESA 95. Nové štandardy prinášajú v oblasti verejných financií zmeny dôležité pre vykazovanie salda a dlhu verejnej správy. Najdôležitejšou zmenou z tohto pohľadu je spresnenie hranice medzi súkromným a verejným sektorom (nové definície a dôraz na kvalitatívne kritériá). ESA 2010 je už v platnosti, zaviedla sa Nariadením Rady (ES) 549/2013 z 21. mája 2013 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve, avšak uplatňovať sa začne až v roku 2014. Prvá notifikácia dlhu a deficitu podľa nových pravidiel prebehne na jeseň v roku 2014 za výsledky roku 2013.

Aprílová notifikácia – Podľa nariadenia Komisie 479/2009 členské štáty vykazujú Komisii (Eurostatu) plánované a aktuálne schodky a dlh sektora verejnej správy dvakrát ročne, prvý krát do 1. apríla bežného roka (roka n) a druhý krát do 1. októbra roka n. Zároveň členské štáty oznámia Eurostatu, ktoré vnútroštátne orgány sú zodpovedné za vykazovanie postupu pri nadmernom schodku. Do 1. apríla roka n členské štáty oznámia Eurostatu plánovaný schodok verejnej správy za rok n a aktualizovaný odhad ich skutočného schodku verejných financií za rok n – 1 a ich skutočné schodky verejných financií za roky n – 2, n – 3 a n – 4.

Októbrová notifikácia – aktualizácia aprílovej notifikácie, ktorá je nutná vzhľadom na to, že viacero údajov za verejnú správu je dostupných až po termíne aprílovej notifikácie (tie sú nahradené odhadmi). Ani októbrovú notifikáciu však nemožno považovať za zdroj definitívnych údajov za

verejnú správu, pretože aktuálne výnosy niektorých daňových príjmov (DPPO a DPFO) sú známe za rok $n - 1$ až na začiatku $n + 1$. Aj po tomto termíne sú v prípade údajov za verejnú správu (a národné účty vo všeobecnosti) pomerne časté revízie údajov za minulé roky. Revízie sa robia jednak kvôli úpravám či spresneným interpretáciám samotnej metodiky ESA a tiež kvôli tomu, že samotné krajiny (národné štatistické úrady) môžu v minulých údajoch odhaliť nezrovnalosti, ktoré v rámci revízií napravia.

Verejná správa - koncept, ktorý definujú národné účty (ESA 95). Národné účty členia národné hospodárstvo (S.1) na päť inštitucionálnych sektorov: nefinančné korporácie (S.11), finančné korporácie (S.12), verejná správa (S.13), domácnosti (S.14) a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (S.15). Inštitucionálny sektor tvorí zoskupenie inštitucionálnych jednotiek, ktoré majú podobný charakter a ekonomické správanie (odvetvie produkčnej činnosti). Inštitucionálna jednotka je ekonomická jednotka oprávnená vlastniť výrobky a aktíva, prijímajúca záväzky a zaoberajúca sa ekonomickou činnosťou a transakciami s inými jednotkami vo vlastnom mene. Sektor verejnej správy tvoria inštitucionálne jednotky (subjekty) patriace do verejnej správy.

Verejné financie – alebo financie verejného sektora, je všeobecne zaužívaný výraz v ekonómii označujúci súhrn rozpočtov subjektov pod verejnou kontrolou alebo patriacich do verejného sektora. Verejný sektor môže byť definovaný rôzne v závislosti od cieľov analýzy a kritérií zaradenia subjektov do verejného sektora. Ak nie je uvedené inak, verejné financie sa v krajinách EÚ najčastejšie hodnotia na základe údajov národných účtov v metodike ESA 95, ktorá definuje subjekt verejnej správy. V tejto publikácii sú použité tri koncepty hodnotenia verejných financií, ktoré sa od seba líšia rôznym pokrytím subjektov: verejná správa (ESA 95), súhrnný celok verejnej správy a verejný sektor.

Subjekty verejnej správy SR - právnické osoby zapísané v registri organizácií vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky, ktoré sú zaradené v súlade s metodikou ESA v ústrednej správe, územnej samospráve a vo fondoch sociálneho a zdravotného poistenia. (§ 3 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy)

- Ústrednú správu tvoria ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy. Ich počet, organizáciu a pôsobnosť ustanovuje zákon o organizácii vlády a ústrednej štátnej správy. V ústrednej správe sú zaradené aj ďalšie subjekty (vysoké školy, Rozhlas a televízia Slovenska, Fond národného majetku Slovenskej republiky, Slovenský pozemkový fond, štátne fondy, Slovenská konsolidačná, a.s., Úrad pre dohľad nad výkonom auditu, RTVS, s.r.o., Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Ústav pamäti národa), ktoré hospodária s väčším či menším objemom verejných prostriedkov a ktorých pôsobnosť upravujú osobitné právne predpisy.
- Územnú samosprávu predstavujú obce a vyššie územné celky – samosprávne kraje. Obec je samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky, združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt, samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami a jej základnou úlohou pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. V Slovenskej republike je zriadených osem samosprávnych krajov, ktoré sú právnickými osobami samostatne hospodáriacimi s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami; zabezpečujú a chránia práva a

záujmy svojich obyvateľov. Základnou legislatívou, ktorá upravuje pôsobnosť samospráv je zákon o obecnom zriadení a zákon o samosprávnych krajoch.

- Fondy sociálneho a zdravotného poistenia tvoria Sociálna poisťovňa zriadená zákonom o Sociálnej poisťovni a zdravotné poisťovne (v súčasnosti tri, z toho jedna štátna a dve súkromné), ktorých pôsobnosť ustanovuje zákon o zdravotných poisťovniach.

Rozpočet verejnej správy - strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky štátu. Zostavuje sa každoročne najmenej na tri rozpočtové roky. Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom. Rozpočet verejnej správy tvoria štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok a nasledujúce dva roky a súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy vrátane príjmov a výdavkov súvisiacich s vykonávaním verejného zdravotného poistenia v súlade s jednotnou metodikou platnou pre Európsku úniu na príslušný rozpočtový rok a nasledujúce dva roky (§ 3 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

Štátny rozpočet - základná súčasť rozpočtu verejnej správy, ktorou sa zabezpečuje financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok obsahuje rozpočtované príjmy, rozpočtované výdavky a finančné operácie so štátnymi finančnými aktívami a iné operácie, ktoré ovplyvňujú stav štátnych finančných aktív alebo štátnych finančných pasív (§ 6 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

Superdividenda – metodika ESA, na rozdiel od podnikového účtovníctva, rozoznáva dividendy a superdividendy. Superdividendy sú dividendy, ktoré sú vysoké z pohľadu poslednej (nedávnej) výšky úrovne dividend a ziskov. Logika členenia je tá, že pokiaľ dividendy rozdeľujú príjem z majetku, superdividendy rozdeľujú čisté bohatstvo podniku, keď znižujú vlastné zdroje podniku (vlastné imanie), predstavujú teda výber kapitálu (capital withdrawal). Inak povedané, dividendy prináležia bežnému zisku (operating profit), ktorý pochádza zo štandardných hlavných činností podniku (core business operations) a superdividendy prináležia iným (špeciálnym) výnosom. Na určenie výšky superdividend sa používa tzv. superdividendový test.

2. kapitola: Hospodárenie verejnej správy - požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti

Bilancia rozpočtu verejnej správy – alebo bilancia príjmov a výdavkov rozpočtu verejnej správy poskytuje analytický pohľad na vývoj hlavných príjmových a výdavkových položiek verejnej správy ako celku za daný rok. Bilancia je konsolidovaná, teda sú vylúčené transakcie medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy. Štruktúra prezentovanej bilancie v tomto dokumente pozostáva z kombinácie klasifikácie kódov ESA 95 a rozpočtovej klasifikácie.

Saldo rozpočtu verejnej správy – môže mať charakter schodku alebo prebytku. Schodok je záporný rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami verejnej správy. Prebytok je kladný rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami verejnej správy. V metodike národných účtov sa saldo verejnej správy nazýva „čisté pôžičky poskytnuté/prijaté“. Ich výška predstavuje sumu, ktorú verejná správa môže poskytnúť alebo prijať ako pôžičku na financovanie svojich nefinančných operácií.

Štrukturálne saldo - saldo rozpočtu verejnej správy upravené o vplyv hospodárskeho cyklu a jednorazové a dočasné vplyvy. Referenčná hodnota medziročnej zmeny štrukturálneho salda sa

používa na hodnotenie charakteru fiškálnej politiky, či je expanzívna (medziročné zvyšovanie / znižovanie štrukturálneho schodku / prebytku) alebo reštriktívna (medziročné znižovanie / zvyšovanie štrukturálneho schodku / prebytku).

Jednorazové vplyvy - všeobecne definované ako príjem alebo výdavok, ktorý nemá trvalý alebo opakujúci sa charakter a má časovo obmedzený vplyv na saldo verejnej správy. Úprava salda verejnej správy o takéto vplyvy umožňuje analyticky vhodnejšie posúdenie jeho vývoja v čase.

Dlh verejnej správy hrubý – alebo hrubý maastrichtský dlh verejnej správy, predstavuje konsolidovaný súčet všetkých záväzkov sektora verejnej správy v nominálnej (menovitej) hodnote, ktoré vznikli na základe prijatých vkladov, emitovaných cenných papierov (bez akcií) a prijatých pôžičiek (bez záväzkov z nesplatených úrokov). Súčasťou prijatých pôžičiek sú aj imputované pôžičky, ktoré sa rovnajú hodnote majetku nadobudnutého prostredníctvom finančného lízingu. Dlh je konsolidovaný, teda sú vylúčené všetky záväzky a recipročné pohľadávky jednotiek patriacich do sektora VS. (Príručka vládneho deficitu a dlhu, vydanie 2013)

Dlh verejnej správy čistý - alebo čistý maastrichtský dlh verejnej správy, predstavuje rozdiel medzi hrubým maastrichtským dlhom a súčtom zlata a SDR, hotovosti, cenných papierov v trhovej hodnote (okrem akcií) a kótovaných akcií v trhovej hodnote. Čistý dlh vyjadruje schopnosť verejnej správy splatiť svoj maastrichtský dlh na základe speňaženia svojich najlikvidnejších finančných aktív. (Code of Conduct - Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes)

Európske fiškálne pravidlá – vznikli z potreby dodržiavania fiškálnej disciplíny v rámci Hospodárskej a menovej únie (eurozóny) kvôli zachovaniu stability spoločnej meny euro. Predstavujú súbor pravidiel numerických, procesných ale aj pravidiel transparentnosti o zverejňovaní údajov o hospodárení štátu. Pravidlá sú zakotvené v právnych predpisoch EÚ (Zmluva o fungovaní Európskej únie, nariadenia, smernica) ale ich súčasťou je aj medzinárodná zmluva. Predchodcom fiškálnych pravidiel EÚ boli tzv. maastrichtské kritériá, ktoré stanovili podmienky pre členstvo v eurozóne v podobe referenčnej hodnoty pre deficit (3 % HDP) a dlh verejnej správy (60 % HDP). Kvôli potrebe udržiavať fiškálnu disciplínu aj po vstupe do eurozóny bol v roku 1997 schválený Pakt stability a rastu (Stability and Growth Pact – SGP), ktorý obsahuje aj sankcie, ak deficit krajiny prekročí 3% HDP. V dôsledku ekonomickej a finančnej krízy bol SGP v roku 2011 druhý krát revidovaný (prvý krát v roku 2005) a boli prijaté ďalšie štyri nariadenia s cieľom sprísnenia pravidiel fiškálneho dohľadu a rozšírenia dohľadu aj na makroekonomickú oblasť. Tzv. Six-pack priniesol predovšetkým sprísnenie sankcií, keď krajina môže byť penalizovaná za nedodržiavanie fiškálnych pravidiel až do výšky 0,5 % HDP, väčšiu orientáciu na pravidlo verejného dlhu (jeho nedodržiavanie bolo dovtedy prakticky ignorované) a povinnosť konsolidovať verejný rozpočet aj po znížení deficitu pod 3 % HDP tempom znižovania štrukturálneho salda minimálne o 0,5% HDP až po dosiahnutie strednodobého cieľa (medium-term objective – MTO). Medzinárodná zmluva, ktorá bola podpísaná 25 členskými krajinami Európskej únie (všetky s výnimkou Česka a Veľkej Británie) v roku 2012, stanovila povinnosť zaviesť pravidlo o vyrovnanom štrukturálnom salde verejnej správy do národnej legislatívy (tzv. Fiscal compact). Naposledy v roku 2013 boli schválené dve nariadenia, ktoré ďalej sprísňujú a prehlbujú fiškálny dohľad v krajinách eurozóny (tzv. Two-pack). Podľa nich musia krajiny eurozóny napríklad každoročne do 15. októbra predkladať Európskej komisii na posúdenie

návrh rozpočtového plánu na nasledujúci rok.

Stratégia riadenia štátneho dlhu – ďalej len stratégia, je strategický dokument, ktorý stanovuje základné rámce a smerovanie politiky riadenia štátneho dlhu. Stratégia formuluje vrcholové kvantitatívne ukazovatele a parametre štátneho dlhu a stanovuje tiež ciele, ktoré by mali prispieť ku kvalitatívnemu zlepšeniu riadenia dlhu. Dokument ďalej popisuje vývoj a štruktúru štátneho dlhu SR, makroekonomické a fiškálne východiská a riziká dlhového portfólia. Od stratégie sú odvodené jednotlivé predpisy upravujúce pravidlá pre riadenie rizík štátneho dlhu, limity pozícií štátu a systém kontroly. Stratégia sa zostavuje na štvorročné obdobie a každý rok sa aktualizuje. Aktualizácie zabezpečujú prepojenie stratégie s vývojom v konkrétnom rozpočtovom roku a poskytujú flexibilitu reakcie na vývoj trhu. Podľa Ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti je stratégia súčasťou Rozpočtu verejnej správy SR a vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie je súčasťou Súhrnnej výročnej správy SR.

3. kapitola: Čisté bohatstvo

Čisté bohatstvo - súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky a podmienené záväzky, iné aktíva a iné pasíva. (Čl. 2e ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti)

Verejný sektor – pre potreby súhrnnej správy definovaný ako sektor, za ktorý sa vyčísluje čisté bohatstvo. Okrem verejnej správy podľa metodiky ESA 95 zahŕňa podniky štátnej správy, podniky územnej samosprávy a NBS.

Podniky verejnej správy – súhrnné pomenovanie používané v tomto dokumente pre podniky štátnej správy a podniky územnej samosprávy, ktoré sú definované legislatívou. Keďže podniky štátnej správy a samosprávy sú definované pre potreby výpočtu čistého bohatstva, do ktorého vchádzajú len podniky s majetkovou účasťou štátu v minimálnej výške 20 %, tento pojem môže byť použitý aj širšie, teda na všetky podniky bez obmedzenia majetkovej účasti štátu.

Podnik štátnej správy - štátny podnik, obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou štátu v minimálnej výške 20 % jej základného imania a právnická osoba zriadená zákonom, v ktorej má štát kvalifikovanú účasť; kvalifikovanou účasťou sa na účely tohto zákona rozumie priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 20 % na základnom imaní právnickej osoby alebo hlasovacích právach v právnickej osobe alebo možnosť uplatňovania vplyvu na riadení právnickej osoby, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu; nepriamym podielom sa na účely tohto zákona rozumie podiel držaný sprostredkované prostredníctvom právnických osôb, v ktorých má držiteľ nepriameho podielu kvalifikovanú účasť (Čl. 2f ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti).

Podnik územnej samosprávy - obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou územnej samosprávy v minimálnej výške 20 % jej základného imania (Čl. 2g ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti)

Implicitné záväzky - rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami subjektov verejnej správy a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy, ktoré vyplývajú z finančných dôsledkov spôsobených budúcim uplatňovaním práv a povinností ustanovených právnym poriadkom

Slovenskej republiky, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy (Čl. 2h ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti). Najznámejším príkladom sú starobné dôchodky z priebežného piliera dôchodkového systému.

Podmienené záväzky - iné pasíva účtovnej jednotky, ktorá ich vykazuje v poznámkach ako súčasti individuálnej účtovnej závierky (zákon o účtovníctve). Nejde teda o záväzok, ktorý je vykázaný na súvahových položkách pasív, pretože nie je splnená podmienka na ich zaúčtovanie - výška záväzku sa nedá spoľahlivo oceniť, obdobie, ku ktorému sa povinnosť viaže nie je určené, úbytok ekonomických úžitkov v budúcnosti nie je istý. Ako iné pasíva sa vykazuje:

1. možná povinnosť, ktorá vznikla ako dôsledok minulej udalosti a ktorej existencia závisí od toho, či nastane alebo nenastane jedna alebo viac neistých udalostí v budúcnosti, ktorých vznik nezávisí od účtovnej jednotky, alebo
2. povinnosť, ktorá vznikla ako dôsledok minulej udalosti, ale ktorá sa nevykazuje v súvahe, pretože nie je pravdepodobné, že na splnenie tejto povinnosti bude potrebný úbytok ekonomických úžitkov, alebo výška tejto povinnosti sa nedá spoľahlivo oceniť.

PPP projekt - forma spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom s cieľom financovania výstavby, rekonštrukcie, prevádzky a údržby infraštruktúry a poskytovania verejných služieb prostredníctvom tejto infraštruktúry. V rámci PPP projektov sú subjekty verejného sektora partnerom a zákazníkom súkromného sektora, od ktorého nakupujú služby. Súkromný partner v zásade financuje výstavbu a prevádzkuje dielo a ako protihodnota je mu umožnené poskytovať služby spojené s týmto dielom za platby od jeho používateľov alebo od verejného partnera. Dôležitou charakteristikou PPP je rozdelenie rizík spojených s výstavbou a prevádzkou diela medzi súkromným a verejným partnerom a dlhodobosť zmluvných vzťahov medzi súkromným a verejným partnerom.

Centrálny konsolidačný systém – systém zberu, spracovania, analyzovania, konsolidovania a prezentovania údajov z účtovníctva od účtovných jednotiek súhrnného celku. Súčasťou Centrálného konsolidačného systému je aj informačný systém Ministerstva financií SR, prostredníctvom, ktorého sa zabezpečuje spracovanie údajov z finančných výkazov a konsolidačného balíka.

4. kapitola: Komentár k súhrnnej účtovnej závierke verejnej správy SR za rok 2012

Súhrnný celok verejnej správy – tvoria účtovné jednotky, ktoré sú zahrnuté do procesu spracovania súhrnnej účtovnej závierky a na tento účel predkladajú údaje z účtovníctva. Sú to všetky rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, obce, vyššie územné celky, štátne fondy, podniky verejnej správy s výnimkou podnikov pod FNM a ostatné subjekty verejnej správy.

Účtovná jednotka (ÚJ) verejnej správy – každá právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky zaradená do súhrnného celku verejnej správy. Tak, ako sú jednotky (právnické osoby) nazývané subjektmi pre potrebu vymedzenia verejnej správy podľa metodiky ESA, tak sú jednotky nazývané účtovnými jednotkami pre potrebu vymedzenia súhrnného celku verejnej správy v zmysle §1 zákona o účtovníctve.

Konsolidovaný celok verejnej správy – sa skladá z materskej účtovnej jednotky verejnej správy a jej dcérskych ÚJ (vlastnícky podiel 51% - 100%, rozhodujúci vplyv), spoločných ÚJ (50%, spoločný vplyv) a pridružených ÚJ verejnej správy (20% - 50%, podstatný vplyv).

Konsolidácia – eliminácia vzájomných vzťahov medzi účtovnými jednotkami daného konsolidovaného celku. Konsoliduje sa kapitál, pohľadávky a záväzky, medzivýsledok, náklady a výnosy. Používa sa metóda úplnej konsolidácie pre dcérske ÚJ, podielová konsolidácia pre spoločné ÚJ a metóda vlastného imania pre pridružené ÚJ.

Konsolidovaná účtovná závierka (KÚZ) – poskytuje informácie o konsolidovanom celku ako o jednej ekonomickej jednotke. Vzájomné vzťahy a transakcie medzi účtovnými jednotkami daného konsolidovaného celku sú eliminované (princíp konsolidácie). KÚZ poskytuje dôležité informácie z pohľadu riadenia, pretože zobrazuje vernejšie a pravdivejšie finančnú situáciu daného konsolidovaného celku ako individuálne účtovné závierky jednotlivých ÚJ konsolidovaného celku, prípadne ich agregácia.

Konsolidovaná účtovná závierka vo verejnej správe sa zostavuje podľa zákona o účtovníctve na dvoch stupňoch:

1. KÚZ účtovnej jednotky verejnej správy zostavuje obec, vyšší územný celok a správca rozpočtovej kapitoly;
2. KÚZ ústrednej správy zostavuje Ministerstvo financií SR.

Súhrnná účtovná závierka verejnej správy Slovenskej republiky – účtovná závierka za celú verejnú správu zostavená na základe princípu konsolidácie uplatňovaného v Medzinárodných účtovných štandardoch pre verejný sektor (IPSAS). Účtovná závierka SR sa nenazýva konsolidovaná, pretože nie všetky účtovné jednotky do nej vstupujú na konsolidovanej báze tak, ako v prípade ústrednej správy a samosprávy (tzv. tretia úroveň konsolidácie).

Konsolidačný balík MF SR - obsahuje všetky informácie, ktoré sú potrebné pre zostavenie súhrnnej účtovnej závierky, a to nie len pre vykonanie konsolidačných operácií, ale aj pre zostavenie poznámok ako súčasti súhrnnej účtovnej závierky. Konsolidačný balík zjednocuje účtovníctvo a formáty účtovných výkazov pre všetky konsolidované ÚJ spôsobom, ako keby všetky ÚJ súhrnného celku používali vo svojom účtovníctve rovnaké účtovné metódy a zásady.

Audit účtovnej závierky – podľa § 22a zákona o účtovníctve každá konsolidovaná účtovná závierka (KÚZ) musí byť overená audítorom. Cieľom auditu KÚZ verejnej správy je poskytnúť verejnosti primeranú mieru istoty, že informácie vykázané v KÚZ vyjadrujú pravdivo a verne finančnú situáciu daného konsolidovaného celku. Audit sa vykonáva v súlade so zákonom o audítoroch.